

tur quibus merā pœnā persequimur, cū ad id agimus, quod ex nostro patrimonio non abest.

4 *Actiones rei, & pœnæ persecutoria simul dicuntur, quibus rem simul, & pœnā persequimur ex quibusdam maleficijs.*

Caput 4. De actionibus rei persecutorijs tantum, & pœnæ persecutorijs tantum, & de persecutorijs pœnæ, & rei simul.

visque ad §. in personam, & nos egimus in prain c. 1. §. de personis, visque in finem illius, c. & in c. 2. §. de actione Publiciana, cum alijs. Et etiam omnes actiones personales ex contractu descendentes, ut puta, ex mutuo, stipulatu, commodato, deposito, mandato, pro lotio, exempto, vendito locato, & conductione: de quibus à nobis agendū erit infra in cap. de actio. bonæ fidei per aliquos §§. Et ita nunc agendum erit de persecutorijs rei, & pœnæ simul, quo in loco prius agemus de quadā actione pœnæ persecutoria tantum.

Ex §. Primo.

SVMMARIA.

Liam diuisionem actionū posuit Imperator in §. se-

quens, in lit. de actio. alle-

rens actiones quasdam co-

paratas fuisse ad persecu-

tionē rei, quasdam ad perse-

cutionē pœnæ, quasdam ad rei, & pœnæ per-

secutionē simul. Rei persecutoria actiones dicuntur, quibus petimus id quod ex

patrimonio nobis abest, ut probatur in l. in honorarijs, ff. de acti. & oblig. Et licet nō

omnis actio sit realis, sed quædam etiam sint personales, nō tamē sunt ita persona-

les, ut per eas solum faciamus negociū per-

sonæ nihil amplius consecuti, sed magis est, ut à persona id consequamur, quod no-

bis debitu est ex aliqua causa, siue ex contra-

ctu, quasi contractu, delicto, vel quasi deli-

cto, ut probatur in §. sequens, in lit. de oblig. Actiones pœnæ persecutoria dicuntur, quibus meram pœnā persequimur, cum ad id agimus, quod ex nostro patri-

monio non abest, iuxta textum in l. unica in fin. ff. si quis ius dicenti nō obtemperat, ut puta quando ex maleficio, vel quasi, aut etiā ex conventionē, & creditoris nō interfit, ut in specie tex. §. alteri, in lit. de inutilib. stipulation. Actiones verō persecutoria rei, & pœnæ simul dicuntur, quibus rem si-

mul, & pœnā persequimur ex quibusdam maleficijs, ut probatur in §. ex maleficijs, in lit. de actio. De persecutorijs rei tantum explicatur in §. rei persecutoria, in lit. de actio. Vbi dicitur rei persecutorias esse omnes actiones reales, de quib. loquitur in §. omniū, cum §. sequentibus, in lit. de actio.

1 *Actiones persecutoria rei, & pœnæ simul ex delictis procedunt.*

2 *Obligatus quis remanet ex delicto sicut ex contractu.*

3 *Obligatio ex delicto procedens civilis est, & non naturalis.*

4 *Actio duplex ex quolibet delicto oritur, una parti læsæ, & altera Repub.*

5 *Iudex ex officio potest aduersus de linquentem procedere si offensus eū accusare noluerit, vel accusare destiterit.*

6 *Delicta quedam publica, quedam priuata sunt.*

7 *Delicta priuata nō etiam publica per actiones experiuntur.*

8 *Actione ex delicto priuato descendente offensus, & non quilibet de populo agere poterit.*

9 *Furti actio, pœnæ persecutoria, & personalis est.*

11 *Furtum, ut sit, & actio furti cōpetat, quæ requiritur.*

12 *Fur-*

12 Furtum ut committi dicatur non sufficit sola cogitatio furandi.

13 Furandi causa repertus in domo alienius, se que ad id preparans, si tamen nihil furatur, nec furtum committit, nec pena furti est puniendus.

14 Furtum in re propria non committitur.

15 Furtum non committitur, si dolus inest.

16 Furtum non committitur domino volente.

17 Furtum non committitur, nisi si lucris faciendi gratia fiat.

18 Furti manifesti, in quadruplum, non manifesti in duplum actio competit.

19 Furtiva rei estimatio secundum valore comminimam est facienda, non vero secundum affectionem quâ do actio furti in quadruplum, vel in duplum competit.

20 Actio furtiva datur etiâ contra suam rem ad persecutionem rei furtivæ.

21 Furti ultra actiones contra ipsum competentes imponitur etiam pœna extraordinaria corporalis.

22 Furti quæ pœna de iure regio imponatur.

23 Actio vi bonorum raptorum est rei pœna persecutoria, et datur aduersus raptores, qui dolomalo re violententer rapiunt.

24 Actio vi bonorum raptorum competit etiam illis quorum interest res raptas non esse, licet earum domini non sint.

25 Res in bonis alienius dicitur esse quando pro ea processa habet excep-

tionem, et pro ea amissa competit sibi actio.

26 Res ex bonis alienius dicitur esse, quâdo ad ipsius custodiam, et periculum spectat.

27 Actio vi bonorum raptorum competit etiam si res rapta sit comodatâ pignoratâ, vel depositâ, cu depositarius culpam re promiserit.

28 Actio vi bonorum raptorum in quadruplum datur, in quo res furtiva computatur.

29 Actio vi bonorum raptorum intra annum in quadruplum, et post annum in simplum datur.

30 Annus intra quem actio vi bonorum raptorum in quadruplum datur, est utilis.

31 Actio vi bonorum raptorum si dolus absit, cessat.

32 Error iuris licet à culpa non excuset, excusat tamen à dolo.

33 Actio vi bonorum raptorum etiâ datur aduersus creditorem raptores violententer à debitore rem sibi obligatam, nisi rapiat à debitoris fugientes.

34 Lex Aquilia tria habet capita, quorum secundum in casu non est.

35 Actio legis Aquiliæ ex primo capite agitur tantum civiliter ad damnum, nec delictum mortis consideratur.

36 Actio legis Aquiliæ ex primo capite etiam habet locum quamvis damnum leuissima culpa datum sit, nisi culpa commissa sit in ommittendo.

37 Actio legis Aquiliæ ex primo capite non habet locum si damnum ea su datum sit.

l 5 29 Actio.

39. *Actio legis Aquilia ex primo capite tenetur, qui arbores cadens prope viam publicam non clamans seruum transcurrentem occidit.*

40. *Medicus propter ipsius imperitiā, alienum seruum occidens actione legis Aquilia ex primo capite tenetur.*

41. *Interesse non solum intrinsicum, sed etiam extrinsecum venit in actione legis Aquilia ex primo capite.*

42. *Seruum herodem institutum occidens ante aditam hereditatem actione legis Aquilia ex primo capite tenetur ad estimationem totius hereditatis.*

43. *Actio legis Aquilia ex tertio capite, cui, et aduersus quem datur.*

44. *Actio legis Aquilia ex primo, et tertio capite datur in duplum contra negantem, et in simplex contra confitentem.*

45. *Actio ex testamento est mixta, rei persecutoria, et poena in tantumdem.*

46. *Actio ex testamento rei, et poena persecutoria competit pro exigedis, legatis relictis pauperibus, et alijs locis pijs.*

47. *Actio ex testamento rei, et poena persecutoria non competit pro legatis relictis fisco, aut Reipublicae.*

48. *Actio ex testamento rei, et poena persecutoria datur aduersus heredes, et contra executores testamenti.*

49. *Legatum relictum ad pias causas, habet executionem paratam.*

50. *Libellus non est necessarius ad petendum legatum pijs locis relictum cum via exequiua peti possit a legatario.*

Libellus in actione furti manifestis fere mone Hispano conceptus.

52. *Libellus in actione furti non manifestis.*

53. *Libellus in actione vi bonorum raptorum.*

54. *Libellus in actione legis Aquilia.*

§. i. De actionibus persecutorijs poenae, & rei simul.

Actiones persecutoriae rei, & poenae simul ex delictis procedunt. Pro quarum explicatio ne est constituendum, quod sicut ex contractu quis remanet obligatus,

ut in §. omnium, inst. de actio. ita & ex delicto, ut in princip. inst. de obligatio. quae

ex delicto nasc. Quae tamen obligatio civilis & non naturalis est, secundum gloss. in §. ius autem gentium, verbo, omnes poenae inst. de iure naturali. Cuius opinionem verā dixerūt Pinelus in authen. nisi tricennali, C. de bonis mater. num. 32. & Couarr.

in c. alma mater. 1. p. §. 10. nu. 10. Tametsi opposita sententia communis sit, cuius fundamentis satisfaciunt Pinel. & Couarr. ubi sup. Rursus constituendum est, quod ex quolibet delicto duplex oritur actio, una

parti laesae, & altera reipublicae, cuius interest, ne delicta remaneant impunita. Quo fit, quod si offensus noluerit delinquentem accusare, vel ab accusatione desisterit, iudex ex officio aduersus delinquentem procedere poterit, ut in l. congruit, ff. de officio praesid. & in l. penult. tit. 1. part. 7. & in l. 3. tit. 17. par. 3. & tradit Anton. Gomez 3. tomo variarum, cap. 1. n. 10. Insuper constituendum erit delicta quaedam publica, & quaedam priuata esse. De publicis

7 eis delictis in presenti agendum non est, cum per actiones non experiuntur, ut in princip. in l. tit. de public. iud. Sed tunc de priuatis delictis agendum erit, quæ per actiones experiuntur, & pars offensa, & nõ quilibet de populo agere potest, ut probatur in l. fin. ff. de priuatis delictis, & ibi notat glos. & Bart. & Angel. in rub. ff. de publi. iudi. & Panor. in cap. cump. nu. 12. de accusatio. Et in primis supradictis sic constitutis agendum erit de actione furti, quæ poenæ persecutoria, personalisque est, cū ex furti delicto descendat. Quod est contractatio rei alienæ fraudulosa, inuito domino, lucri facienda gratia, iuxta textum iuncta glos. in §. 1. in l. de obliga. quæ ex delict. nasc. Ex qua diffinitione constat, quæ requirantur ad hoc, ut furtum sit, & actio furti competat. Nam primo requiritur, quod fiat amotio rei furtiue de loco ad locum, ut in l. 3. §. si rem, ff. de acquiren. possessione. Quo fit sola cogitationem furandi non sufficere, ut in l. 1. ff. de furtis: quinimo reptum in domo alicuius causa furandi, sequæ ad id præparantem, non tamen adhuc aliquid furatum, furtum nõ committere, nec poena furti puniendum fore, iuxta text. in l. vulgatis, §. qui furi, ff. de furtis. Secundo requiritur, quod cõtractatio sit rei alienæ: nam in re propria furtum non committitur, ut in princip. in l. de vi bonorum raptorum, & in l. 1. tit. 14. par. 7. Tertio requiritur, quod fraudulenter res sit subrepta, alioquin si dolus desit, ut puta, quia credebat sibi licere rem illam subripere, vel dominum permissurum, furtum non committitur, ut probatur in §. placuit, & ibi glos. in l. tit. de obligatio. quæ ex delict. nasc. tradunt Bart. in l. inter omnes, §. recte, ff. de furtis, nume. 2. Panor. in c. dudum, vel. 2. num. 18. de electione, & Anton. Gomez. 3. tomo, c. n. 1. Dummodo aliqua iusta causa concurreat ad id credendum, ut puta, qui antea hoc dixerat, vel protestatus fuerat coram aliquibus, vel amicus, vel coniunctus, vel res parua erat, alioquin contra fure præsumeretur, iuxta text. in l. qui vas, §. vetare, ff. de furtis. Quarto requiritur, quod inuito domino res sit subrepta, nam domino volente furtum non fit, ut notat glos. verbo, fraudulosa, in §. furtum est, in l. de obliga. quæ ex delict. nasc. In dubio tamen contra furem præsumitur, ut probatur in d. qui vas, §. vetare, & explicant Bart. Panor. & Anto. Gomez. ubi sup. Quinto requiritur, quod res sub-

repta sit lucri facienda gratia, alioquin absque lucro furtum non committitur, iuxta text. in l. 1. ff. de furtis, & in l. 1. tit. 14. par. 6. Et supra requisitis concurrentibus datur actio furti domino ad solam poenam prosequendam, quæ in quadruplum est quando furtum fuit manifestum, nempe cū fuerat repertus fuit in ipso delicto, vel in alio loco, antequam perueniret cum re furtiua, ad locum quo portare destinauerat. Et datur in duplum, quando furtum non fuit manifestum, ut puta, quando fur non fuit deprehensus, dum furtum faceret, sed postea probatum fuit se fecisse, ut probat text. in l. 3. cum tribus sequentibus, ff. de furtis, & in l. 1. tit. 14. par. 7. & quod actio furti datur in quadruplum, vel in duplum, in casibus supradictis probat text. in §. ex maleficijs, & in §. in duplum, & in §. quadrupli, in l. tit. de actionibus. Et tunc æstimatio facienda erit secundum communem valorem rei furtiue, non vero secundum affectionem, iuxta text. in l. in furtis, & in l. si quis exori, §. si, ff. de furtis. Et ultra prædictas poenas datur cõtra furem actio furtiua ad persecutionem ipsius rei furtiue, ut diximus sup. in c. 1. §. de actione furtiua. Imponiturque etiam furti alia poena extraordinaria corporalis, ut probatur in l. fin. ff. de furtis, & in l. 18. tit. 14. par. 7. & tradunt Anton. Gomez in 3. tomo var. c. 5. à n. 4. & dominus Anto. de Padilla in l. transigere, à nume. 11. C. de transact. & Iulius Clar. lib. 5. sentent. §. furtum, num. 7. Et poenas furi imponendas hodie de iure Regio præscribit, & in l. 7. 8. & 9. tit. 11. lib. 7. recop. & in l. 5. tit. 17. lib. 5. recop. & in l. 1. & 4. tit. 2. lib. 8. recop. & in l. 20. tit. 3. libro 6. recopilar. Et libellus in actione furti erit concipiendus, ut paulo inferius dicemus.

Secundo agendum erit de actione vi bonorum raptorum, quæ mixta est, scilicet, rei, & poenæ persecutoria simul, daturque aduersus raptorem qui dolo malo rem violenter rapuit, ut probatur in princip. in l. de vi bonorum raptorum, & in d. §. ex maleficijs, vers. si autem bonori, & in l. fin. C. de vi bonorum raptorum, & in l. 3. tit. 13. par. 7. & in l. 6. tit. 12. lib. 8. recopila. & competit omnibus illis quorum interest res raptas non esse, & sic nõ requiritur, quod sit earum dominus, sed sufficit, quod sua intersit, siue res sit in bonis eius, siue ex bonis eius, ut probatur in §. sane, in l. tit. de vi bonorum raptorum, & in l. 1. §. in hac actione

35 actione, ff. eodem tit. In bonis eius res dicitur esse, quando pro ea posset habet exceptionem, & pro ea amissa competit sibi actio, iuxta tex. in l. rem in bonis, ff. de acquir. rer. dom. Ex bonis autem res dicitur esse, quando ad eius custodiam, & periculum spectat, vt in dict. l. rem in bonis. Et ita siue res esset comodata, siue pignorat, siue deposita, cum depositarius culpam repromiserit, hæc actio datur, vt probatur in d. §. sane, quæ actio in quadruplum datur, in quo tamen res furtiua computatur. Itaque poena est tantum tripli, & cum persecutio ne ipsius rei furtiua efficitur quadrupli, accido mixta appellatur, in d. §. ex male. 36
37
38
39
40
41
42
43
44
45
46
47
48
49
50
51
52
53
54
55
56
57
58
59
60
61
62
63
64
65
66
67
68
69
70
71
72
73
74
75
76
77
78
79
80
81
82
83
84
85
86
87
88
89
90
91
92
93
94
95
96
97
98
99
100
101
102
103
104
105
106
107
108
109
110
111
112
113
114
115
116
117
118
119
120
121
122
123
124
125
126
127
128
129
130
131
132
133
134
135
136
137
138
139
140
141
142
143
144
145
146
147
148
149
150
151
152
153
154
155
156
157
158
159
160
161
162
163
164
165
166
167
168
169
170
171
172
173
174
175
176
177
178
179
180
181
182
183
184
185
186
187
188
189
190
191
192
193
194
195
196
197
198
199
200
201
202
203
204
205
206
207
208
209
210
211
212
213
214
215
216
217
218
219
220
221
222
223
224
225
226
227
228
229
230
231
232
233
234
235
236
237
238
239
240
241
242
243
244
245
246
247
248
249
250
251
252
253
254
255
256
257
258
259
260
261
262
263
264
265
266
267
268
269
270
271
272
273
274
275
276
277
278
279
280
281
282
283
284
285
286
287
288
289
290
291
292
293
294
295
296
297
298
299
300
301
302
303
304
305
306
307
308
309
310
311
312
313
314
315
316
317
318
319
320
321
322
323
324
325
326
327
328
329
330
331
332
333
334
335
336
337
338
339
340
341
342
343
344
345
346
347
348
349
350
351
352
353
354
355
356
357
358
359
360
361
362
363
364
365
366
367
368
369
370
371
372
373
374
375
376
377
378
379
380
381
382
383
384
385
386
387
388
389
390
391
392
393
394
395
396
397
398
399
400
401
402
403
404
405
406
407
408
409
410
411
412
413
414
415
416
417
418
419
420
421
422
423
424
425
426
427
428
429
430
431
432
433
434
435
436
437
438
439
440
441
442
443
444
445
446
447
448
449
450
451
452
453
454
455
456
457
458
459
460
461
462
463
464
465
466
467
468
469
470
471
472
473
474
475
476
477
478
479
480
481
482
483
484
485
486
487
488
489
490
491
492
493
494
495
496
497
498
499
500
501
502
503
504
505
506
507
508
509
510
511
512
513
514
515
516
517
518
519
520
521
522
523
524
525
526
527
528
529
530
531
532
533
534
535
536
537
538
539
540
541
542
543
544
545
546
547
548
549
550
551
552
553
554
555
556
557
558
559
560
561
562
563
564
565
566
567
568
569
570
571
572
573
574
575
576
577
578
579
580
581
582
583
584
585
586
587
588
589
590
591
592
593
594
595
596
597
598
599
600
601
602
603
604
605
606
607
608
609
610
611
612
613
614
615
616
617
618
619
620
621
622
623
624
625
626
627
628
629
630
631
632
633
634
635
636
637
638
639
640
641
642
643
644
645
646
647
648
649
650
651
652
653
654
655
656
657
658
659
660
661
662
663
664
665
666
667
668
669
670
671
672
673
674
675
676
677
678
679
680
681
682
683
684
685
686
687
688
689
690
691
692
693
694
695
696
697
698
699
700
701
702
703
704
705
706
707
708
709
710
711
712
713
714
715
716
717
718
719
720
721
722
723
724
725
726
727
728
729
730
731
732
733
734
735
736
737
738
739
740
741
742
743
744
745
746
747
748
749
750
751
752
753
754
755
756
757
758
759
760
761
762
763
764
765
766
767
768
769
770
771
772
773
774
775
776
777
778
779
780
781
782
783
784
785
786
787
788
789
790
791
792
793
794
795
796
797
798
799
800
801
802
803
804
805
806
807
808
809
810
811
812
813
814
815
816
817
818
819
820
821
822
823
824
825
826
827
828
829
830
831
832
833
834
835
836
837
838
839
840
841
842
843
844
845
846
847
848
849
850
851
852
853
854
855
856
857
858
859
860
861
862
863
864
865
866
867
868
869
870
871
872
873
874
875
876
877
878
879
880
881
882
883
884
885
886
887
888
889
890
891
892
893
894
895
896
897
898
899
900
901
902
903
904
905
906
907
908
909
910
911
912
913
914
915
916
917
918
919
920
921
922
923
924
925
926
927
928
929
930
931
932
933
934
935
936
937
938
939
940
941
942
943
944
945
946
947
948
949
950
951
952
953
954
955
956
957
958
959
960
961
962
963
964
965
966
967
968
969
970
971
972
973
974
975
976
977
978
979
980
981
982
983
984
985
986
987
988
989
990
991
992
993
994
995
996
997
998
999
1000

36 terito, iuxta text. in l. 2. ff. ad legem Aquiliam, & in princ. in l. de lege Aquil. & in l. 8. tit. 1. §. part. 7. Quæ actio agitur ciuiter tantum ad damnum, nec delictum mortis consideratur, iuxta textum in l. ex morte, C. de Aquilia, & in d. §. liberu, iuncta gloss. verbo, capitalis, & in l. 1. tit. 8. part. 7. Quæ actio vendicat etiam sibi locum, si damnum leuissima culpa datum esset, vt probatur in l. lege Aquilia, ff. ad legem Aquiliam, nisi commissæ esset in omitendo, quia tunc non sufficeret culpa leuissima, iuxta tex. in l. si visus fructus, §. de nique, ff. de usufruct. Non tamen habebat locum, quando casu damnum datum esset, vt in §. iniuria, in l. tit. de lege Aquilia, & in l. 4. tit. 8. par. 7. Quo fit, cadentem 39 arbores prope viam publicam, non clamantem, hac actione teneri, si seruum transeuntem occiderit, quia sine culpa non est, vt inquit tex. in §. item si putator, in l. tit. de lege Aquilia, & in l. 4. tit. 8. par. 7. Fit etiam 40 medicum propter eius imperitiam occidentem seruum alienum, hac actione teneri, vt probat tex. in §. praterea, in l. tit. de lege Aquilia, & in l. 6. tit. 8. par. 7. Et aduertendum est, quod in hac actione nedum 41 interest esse intrinsecum, verum etiam extrinsecum. Vnde qui occiderit seruum extrinsecum, ante aditam hereditatem hac actione tenetur ad estimationem, totius hereditatis, iuxta tex. in §. illud, in l. tit. de lege Aquilia. Actio autem legis Aquiliae, ex tertio capite datur domino aduersus eum, qui dolo, culpa, vel iniuria vulnerauit, fregit, rupit, aut fecit seruum, quadrupedem, vel alias res, ad hoc quod res velat damnum, & estimationem, in quantum in diebus triginta proximis res fuerit, vt probatur in l. si seruum seruum, §. item capite, ff. ad legem Aquiliam, & in l. 1. & 2. C. eodem titulo, & in §. de capite tertio, in l. tit. de lege Aquilia, & in l. 8. tit. 1. §. part. 7. Et hæc actio tantum ex 1. quàm ex 2. & 3. datur in duplum contra negantem, si ab hoc ore probetur, damnum datum fuisse. Contra constitutum vero datur in simplex, vt probat tex. in d. §. ex maleficio, & in l. 3. §. 1. & in l. de Negatius, §. hæc actio, ff. ad legem Aquiliam, & in l. 6. tit. 1. par. 7. vbi eleganter tradit Grego. Lup. Et libellos concipiendus erit forma infra scripta, vt in l. tit. de libello, §. 1. Vltimo explicanda erit actio ex testamento, quæ petuntur leges testes, Ecce si, vel alijs locis venerabilibus. Dicitur aduer-

- aduersus eum qui negat ex hereditate, quā ipse adiuit, aliquid relictum fuisse Ecclesiæ, vel facietur legatum, tamen fraudulenter, & sine causa, iuxta solutionem eius differt, donec in ius vocetur. Et huiusmodi actio mixta est, quia datur in duplum, nepe ad persecutionem ipsius rei legatæ, & ad tantumdem pro pecunia, vt patet text. in d. d. §. ex maleficijs, & ibi explicat Ias. nu. 22. & Minsinger. n. 42. & Couar. in c. si hæredes, n. 5. de testament. Quæ actio 46 competit etiam pro exigendis legatis relictis pauperibus, & alijs locis ppijs secundum Bald. in f. ult. §. cum autem, C. ad Trebel. receptam à Minus. in d. §. ex maleficijs, nu. 49. contra glo. ibi. verbo, in iudicium. Pro legatis tamen relictis fisco, aut reipublicæ actio non competit secundum prædictam glo. receptam à Minsinger. ibi. n. 41. & Minsinger. n. 49. Daturque aduersus heredes, & etiā contra executores testamenti, secundum omnes in l. nulli, C. de Episcopis & clericis, Bart. in l. hereditas, §. 2. de hereditibus, instituend. & Ias. in d. §. ex maleficijs, nu. 22. Et cum legatum relictum ad pias causas habeat executionem paratam, & legatarius possit illud via executiua petere, secundum Bald. in l. hereditas, §. defuncto, ff. de petitione hæred. & Barb. in d. c. si hæredes, col. 1. 3. idem in hac actione libellus non est necessarius, sed legatarius debet interpellare extraiudicialiter heredem. Et si hæres legatum negauerit, vel eius solutionem sine causa distulerit, tunc producit testamentum coram iudice, petens contra heredem vel executores testamenti executionem in duplum, ex eo quod negauit legatum, vel sine causa distulit eius solutionem.

Libellus in actione furti manifesti.

- ¶ Flano parezco ante V. m. y me querello, y pongo demanda à fulano, y digo que así es: Que el dicho reo acusado entrò en mi casa tal dia, y de mi estudio lleuò hurtado, y contra mi voluntad yn derecho ciuil, portanegra, y rubrica colorada, que valia treynta ducados. Y sintiendo, sali corriendo tras el à la calle dando voces, y le alcancé, y le quité el derecho que me lleuaua hurtado; en lo qual cometio delicto, e incurrió en la pena del quatro tanto: lo qual monta y summa ciento y veynte ducados, por valer el dicho derecho que me hurtò treynta ducados. Por que pido à V. m. que auida mi relacion por verdadera en quanto baste, declarando al dicho aduerso por hechor, y perpetrador del dicho delicto le condene à que me dé y pague los dichos ciento y veynte ducados del quatro tanto. Y en lo necesario, &c. Y juro, &c.

Libellus in actione furtiua non manifesti.

- ¶ Flano parezco ante V. m. y me querello, y pongo demanda à fulano, y digo: Que el dicho aduerso entrò en mi casa, y contra mi voluntad tomò, y lleuò hurtada vna escudilla de plata, que pesaua cien reales, y despues parecio en su poder, en lo qual cometio graue delicto, e incurrió en la pena del doblo, y me la es obligado à pagar. Por ende à V. m. pido, que declarádo por hechor y perpetrador del dicho delicto

delicto le condene en doziētos reales en que se suma el dicho doblo, atento lo que valia la dicha escudilla, saluo la judicial cassacion de V. m. Y en lo necessario, &c. Y juro, &c.

Libellus in actione vi bonorum raptorum.

- 53 **F** Viano parezco ante V. m. y me querello, y pongo demanda à fulano, y digo que así es: Que el dicho aduerso en vn dia del mes de Mayo proximo passado deste presente año de 75. años fue à mi casa, y entrò en vna sala baxa, adonde yo estava passeandome, y echò mano à vna daga, y me la puso à los pechos, y por fuerça, y violēcia sin resistencia alguna, me tomò vna bolsa que tenia dozientos reales, y la lleuò robada. En lo qual cometio graue delicto, è incurrio en la pena del quatrotanto, en la qual se incluye el valor de lo que me lleuò robado. Porque pido à V. m. que auida mi relacion por verdadera en quanto baste, declarando al dicho aduerso por hechor, y perpetrador del dicho delicto, le condene à que me buelua y restituya la dicha bolsa con los dichos dozientos reales, con mas el tres tanto, que son seyscientos reales. Y en lo necesario el officio, &c. Y juro, &c.

Libellus in actione legis Aquilix.

- 54 **F** Viano parezco ante V. m. y pongo demanda à fulano, y digo q̄ así es: Que el dicho aduerso diò vna cuchillada à Iuan mi esclauo en la cara q̄ le legò al ojo derecho, y le cortò cuero y carne, y sacò mucha sangre, sin q̄ el dicho mi esclauo hiziesse, ni dixesse cosa alguna por donde le huuiesse de venir mal ni daño. Y para curarse le dièrò tantos puñtos, y està apique de muerte, y en caso q̄ sane, quedará tuerto del dicho ojo, y muy feo. Y por razò de la dicha fealdad, y falta del ojo, està el dicho aduerso obligado à darme y pagarme sesenta ducados q̄ el dicho esclauo valdrà menos de lo q̄ valio treynta dias antes q̄ le hiriesse. Y en caso q̄ muera, como los cirujanos entiēde, està obligado à me pagar cien ducados q̄ el dicho esclauo valia el año proximo passado de 74. años, cò mas lo q̄ he gastado, y gastaré en curarle, y lo que he perdido: y perderé de su seruicio y obras, q̄ protesto verificar en la prosecucion desta causa. Y aunq̄ el dicho aduerso ha sido requerido, no lo ha querido hazer sin pleyto. Porque pido à V. m. que auida mi relacion por verda-

verdadera en quanto baste condene al dicho aduerso à què me de y pague todo lo susodicho. Y en lo necessario, &c. y juro, &c.

lib. lo. **Ex c. Quinto.**

SVMMARIA.

A Ciones vel in simplum, vel in duplum, aut triplum, aut quadruplum competunt, & in quo casu qualibet datur.

Caput Quintum, de actionibus quæ dantur in simplum, vel in duplum, vel in triplum, vel in quadruplum.

Iulianus in §. omnes instituit de acti. explicat quæ nam quantitas poenarum, & pro quibus rebus statui, & exegi soleat constituendo propriam diuisionem. Quæ diuisio est quadruplex, quia scilicet, actiones vel in simplum, vel in duplum, vel in triplum, vel in quadruplum competunt. In duplo datur quando rem ipsam persequimur, vel aliquam poenam sine aliqua re. In simpli, triplum, quadruplum datur cum præter rem ipsam, exigitur aliquod æstimationem, eiusdem rei excedens duplo, triplo, aut quadruplo. Et harum actionum exempla subiunguntur in dict. §. omnes, & in §. sequentibus. In §. omnes, tantum explicatur actiones, quæ in simplum dantur. Et de vnaquaque earum dicendum erit in cap. de action. bonæ fidei, cum suis, §. §. infra. Et ita nunc agendum erit solummodo de actione ex stipulatu, quæ in simplum datur.

lib. lo. Ex §. Primo.

SVMMARIA.

A Cio ex stipulatu in simplum datur.

2 Scipulationis definitio.

3 Obligatio, & actio oritur attento in re regio ex sola pollicitatione, vel ex quolibet modo, & simplici pacto, aut qualibet promissione absque solemnitate verborum, & stipulatione in actu, & contractu, dummodo animus obligandi quomodocunque appareat.

3 Libellus in actione ex stipulatu.

§. De actione ex stipulatu.

A Cio ex stipulatu datur in simplum, & probatur in §. omnes instituit de action. oriturque ex stipulatione, quæ est contractus verborum, qui celebratur præcedente interrogatione creditoris, & subsequitur in continenti responsione debitoris super eadem re & inter easdem personas, vt in l. i. in princip. ff. de verbor. obligat. & in l. 5. §. stipulatio eodem text. in l. i. §. verbis, ff. de actio. & oblig. & text. in §. i. instituit de verborum obligat. & l. i. tit. l. i. par. 5. resoluit Anton. Gomez 2. tomo variarum capit. 9. num. 3. Hodie vero de iure huius regni absque solemnitate verborum, & stipulatione in actu, & contractu oritur obligatio, & actio ex sola pollicitatione, vel ex quolibet modo, & simplici pacto, vel ex qualibet promissione, dummodo animus obligandi quomodocunque appareat, iuxta text. in l. 3. titulo 8. lib. 3. ordin. quæ habetur in l. 1. a. titulo 16. lib. 5. recopilat. & explicat Anton. Gomez 2. tomo, capit. 9. num. 3. & Couarr. lib. 1. variarum capit. 14. num. 13. & Didacus Perez in l. 3. titulo 8. lib. 3. ordin. in gloss. 1. Et libellus in ea erit contriendus forma sequenti.

Libellus

Libellus in actione ex stipulatu.

- 4 **F** Viano parezco ante V.m. y digo, que estando juntos yo y el dicho aduerso le preguntè, si me queria dar à Sticho, y el me prometio q me lo prometia, è por ello quedo obligado à me lo dar, y entregar. Y aunque por mi ha sido requerido que lo cùpla, no lo ha querido hazer, porque pido à V.m. que auida mi relacion por verdadera en quã to baste, le condene à que me de y entregue el dicho Sticho. Y en lo necessario, &c. Y juro, &c.

Ex §. Secundo.

SUMMARIA.

- 1 **A** Ccio serui corrupti pratoria, di-
recta & utilis est: & datur
in duplum aduersus eum, qui dolo
malo persuadendo corrupte animu
serui alterius, ut deterior fieret.
2 Actio serui corrupti datur in du-
plum nomine pœnæ, quanti seruus,
ob id quod corruptus sit deterior, &
sit æstimatio omnium rerum quas
seruus secum abstulit, & duplica-
tur.
3 Actio serui corrupti utilis datur
aduersus eum qui filium, filiamvè
familias persuadendo corruptit.
4 Actio utilis serui corrupti non da-
tur in duplum, sed ad interesse ex af-
fectione patris delato iuramento.
5 Actio utilis serui corrupti non solu
datur patri, sed etiam filio, vel filia
corruptis.
6 Libellus in actione serui corrupti.

§. 2. De actione in duplum,
& primo de actione
serui corrupti.

- 1 **N**umerantur quinque
actiones, quæ in duplū
datur à Iustiniano in §.
in duplū, in si. de actio-
nib. De quarū quatuor
egimus supra in c. 4. in
§. de actio. persecuto.
pœnæ, & rei simul. Ac ideo in presenti so-
lūmodo erit agendum de actione serui cor-
rupti, quæ pratoria est, directa, & utilis,
vt l. vt tantum, in principio, ff. de seruo cor-
rupto. proprie datur in duplum aduersus
eum qui dolo malo persuadendo corrup-
pit animu serui alterius, vt deterior fie-
ret, vt probat tex. ind. §. in duplum, & tex.
in l. i. ff. de seruo corrupto. Et datur in du-
plum nomine pœnæ, quanti seruus ob id
quod corruptus sit deterior, & fiet æsti-
matio omnium rerum, quas seruus secum
abstulit, & duplicatur, vt probat textus in
dicto §. in duplum, & in l. in hoc iudicio,
ff. de seruo corrupto. Utilis vero datur
aduersus eum, qui filium, filiamvè fami-
lias persuadendo corrupit, & tunc non
agitur ad duplum, sed ad interesse, ex af-
fectione patris, delato iure iurando, vt in
dicta l. vt autem, in principio, & notis
glossis in dicto §. in duplum, verbo, æsti-
matio. Et nedum datur patri, verum etiam
ipsi filio, vel filia corruptæ, vt cum
alii resoluit Iaso in §. omnes, in si. de
action. num. 21. Misung. num. 7. d. §. in
duplum. Et libellus in acti-
onem formatur modo se-
quenti.

Libellus

Libellus in actione serui corrupti.

F Viano parezco ante V.m. y me querello, y pongo demanda à fula: no, y digo que así es. Que teniendo yo vn esclauo, que se llama Francisco, negro atezado, de edad de veynte años, de muy buenas costumbres, y muy fiel, y sin tacha alguna, el dicho aduerso le persuadio y aconsejó que se fuesse, y ausentase de mi casa, y me lleuasse hurtado lo que pudiesse. Y por su consejo, y persuasiones el dicho esclauo se fue y ausentó de mi casa, y melleuó de mis bienes hasta en quantia de cinquenta ducados: y el dicho aduerso le recepitó en su casa, y le dio fauor, y ayuda para hazer lo que hizo. En lo qual cometió delicto, y me estragó mi esclauo que antes que se fuesse, y lleuasse hurtado lo que lleuó, valia cien ducados: y agora por auerseme ydo, y estragado ha perdido de su valor cinquenta ducados. Y por lo susodicho el dicho aduerso está obligado à pagarme el dos tanto de valor, que el esclauo ha perdido, y de lo que me lleuó hurtado. Porque à V.m. pido le còdene à que me pague el dicho dos tato, así del valor que el esclauo perdio, que son cien ducados, como de las cosas que lleuó, que son otros cien ducados. Y en lo necessario, &c. Y juro, &c.

Ex §. Tertio.

SUMMARIA.

1 **S** Portulae erant olim salaria praescripta, quae secundum quantitatem petita dabantur executoribus iudiciorum, ante iudicium caput.

2 **P**etens plus olim capiebant à causa rota.

3 **A**ctio ex lege condictionis, cui, & ad aduersus quem competat.

4 **A**ctio ex lege condictionis datur in triplum, in quo simpliciter contineatur.

5 **A**ctio ex lege condictionis datur in quadruplum aduersus executores extorquentes aliquid à iura sportulas debitas.

6 **A**ctio ex lege condictionis non solum competit quando plus reperitur, sed etiam quando plus loco, & causa petitur.

7 **I**nducta duplicantur quando plus tempore petitur, & cessat actio legis condictionis.

8 **P**etens plus stante licet contestatam paniscat, excusatur à pena actionis ex lege condictionis.

9 **L**ibellus in actione ex lege condictionis, quae aduersus plus debito petentem datur.

§. Tertio. De actionibus, quae in triplum dantur.

I Vltimatus in §. tripli, & in §. quis agens cum quoque §. sequentibus, instituit de actio. ponit exemplum actionum, quae in triplum,

plum dantur. Et primo ponit exemplum actionis, ex l. condictitia in d. §. tripli. Pro cuius cognitione colligendum erit, quod olim erant salaria precepta, que sportule dicebantur, & secundum quantitatem petitionis dabantur executoribus, iudiciorum statim ingressus latis ante iudicium coemptum. Et in de arripiebant an sibi actores, ut reis incommodarent, petendo plus debito, ut sic viatores, & executores acciperent suas sportulas iuxta quantitatem petitionis, & non iuxta id, quod vere debebatur. Ac ideo Iustinianus, ut obviaretur huic improbitati statuit poena in triplum aduersus actores plus debito petentes, in d. §. tripli. & in quadruplum aduersus executores extorquentes aliquid ultra sportulas debitas, in §. item, ex l. olim enim plus petentes, & debant à causa tota, ut probat text. in §. si quis, instituit de actione. Et ista actio, ex l. condictitia competit ei, qui damnum passus est aduersus actorem, qui per fraudem plus debito petij. Et datur in triplum, in quo simplum continetur, ut probat text. in §. tripli. Et aduersus executores extorquentes aliquid ultra sportulas debitas, datur in quadruplum, ut in dict. §. item, ex l. in §. de actionibus. Et nedum actio ista competit, quando quis plus repetatur, verum etiam quando plus loco, & causa petatur, ut in d. §. tripli. & in §. plus autem, cum ali

quibus §§. sequentibus, instituit de actionibus, & in capi. vnico, extra, de plus petitionibus, de iure tamen regio petens plus redemandatur in expensis, à reo factis, plus loco, & causa petens punitur poena tripli: petens vero plus tempore punitur poena duplicati temporis, ita probat text. in l. 43. & 45. tit. 2. part. 3. & ibi notat Grego. Lup. Ego vero prædictas l. Regias intelligerem, quod si plus repetetur absq; dolo, & fraude actoris tunc si in probatione quantitatis petita actor deficeret, puniretur in expensistantum, & in hac specie accipio text. in d. l. 43. si vero plus loco, vel causa peteretur fraudulenter, & dolose, tunc actor puniretur in triplum damni causati, & in isto casu intelligo text. in d. l. 45. si dolus, & fraus abessent cessaret poena illius. nam etiam in d. §. tripli, iste dolus consideratur. Quando vero plus tempore aliquid petatur, id est ante tempus, tunc inducitur duplicatur, ut probatur in d. iuribus, & cessat ista actio ex l. condictitia. Posset tamen plus petens à poena huius actionis excusari, si ante litem contestatam pernitente, ut firmat, glof. 1. recepta communiter in d. c. vnico, & notat Is. in d. §. tripli. nu. 24. Quæ omnia conducentur decisioni text. in l. 7. & 8. tit. 2. lib. 4. recop. ut notat Dida. Perez in l. 1. tit. 1. lib. 2. ordin. Et libellus in hac actione erit concipiendus forma sequenti.

Libellus in actione ex l. condictitia, quæ aduersus plus debito petentem datur.

Fulano vezino de tal lugar parezco ante V. m. y me querello, y pongo demanda à fulano, y digo que así es: Que el dicho aduerso con dolo por mehazer vexación, y molestia, me puso demanda ante V. m. por dos mil ducados, que dixo le deuia de vn alcance de quantas, que entre el y mi fe hizieron, no le deuiendo en realidad de verdad mas de tan solamente mil ducados, porque los demas le tenia pagados, y dellos me tenia dadas cartas de pago, como consta por dos escripturas que de lo sobredicho otorgo ante fulano escriuano publico del numero desta ciudad, de las quales hago presentacion con el juramento, y solemnidad necessaria, &c. La qual demanda ha prosseguido, y prosigue hasta el punto y estado en que está el processo de la causa, por lo qual se me siguieron de daño cien ducados: y el cayò è incurrió en pena de quatrocientos, que es el tres tanto del daño por causa de la

de la demasia que me pidio. Porque à V.m. pido que auida mi relació por verdadera en la parte que baste del sobredicho, me haga entero cumplimiento de justicia, y por su sentencia que en tal caso lugar aya le condene en los dichos quatrocientos ducados de pena, en que incurto, mandandole que me los de y pague, pues cõforme à derecho lo he de auer, y asì condenado à ello le compela y apremie por todo rigor, y remedio de derecho. Sobre que pido justicia, y costas, y el officio de V.m. imploro. Y juro, &c.

Ex §. Quarto.

SUMMARIA.

Actio, quod metus causa, est personalis in rem scripta: & cui competat.

Actio quod metus causa intra annum in quadruplum data contumacia, & post annum in simpli datur.

Actio quod metus causa, in quadruplum datur aduersus eum, qui iussu iudicis rem metu exortam non restituit auctori.

Actio, quod metus causa, ut competere possit que requirantur.

Metus cadens in constantem virum requiritur, ut actio quod metus causa competat.

Metus reuerentialis patris, vel mariti non dicitur iustus, ut actio annulet, nisi mine præcesserint, ab eo, qui solitus sit eas ponere in executione.

Actio quod metus causa, ut competat requiritur, quod restituere debens sit in contumacia ex eo quod iussus à iudice rem restituere, eam non restituit.

Actio, quod metus causa, ex prima

parte, & secunda edicti quomodo competat.

Libellus in actione quod metus causa.

§. 4. De actione, quæ in quadruplum datur, & primo de actione quod metus causa.

Vltimianus in §. quadrupli instit. actio. de posuit exempla actionum, quæ in quadruplum dantur, nempe actionis furtiua miselli, de qua supra egimus, in cap. 4. §. de actionibus persecutorijs poenæ, & rei simul in vericul. & in primis supradictis sic constitutis, &c.

Item actionis quod metus causa, & actionis de calumniatoribus, & actionis, quæ datur aduersus executores litium, extorquentes aliquid ultra spouitales debitas. Et de hac vltima actione tetigimus in §. præcedenti. In præfenti tamen agendum erit de actione quod metus causa, quæ persona lis est in re scripta à prætorè, competitque ei, qui per metum cadentem in constantem virum compulsus est ad alienandum: vel dandum aliquid, adhuc ut sibi res restitueretur: & data contumacia intra annum in quadruplum condemnatur, & post annum in simplum, ut probatur in dicto §. quadrupli, iuncto §. item actio institui. de actione. & in l. si cum exceptione, §. 1. & §. post annum, & in §. in hac actione in fine, & in §. hæc autem, ff. de eo quod metus causa. Ex quibus constat hanc actionem in quadruplum dari aduersus eum, qui iudicis iussu rem ipsam auctori non restituit.

m 2 camque

eamque poenam restituentem evitare, vt late explicant Iason in dist. 6. quadrupli, Anum. 27. & Milingen. a. numer. 1. Et ad hoc, vt illa actio competat, requiruntur sequentia. Primo quod actus gestus fuerit per metum cadentem in constantem virum vel mulierem referendo singula singulis, vt probatur in l. interpositas, C. de transactionibus & in cap. cum locum de sponsalibus. Et quis dicitur iustus metus, declarat Ias. in dist. §. tripli Alexand. & dominus Anton. de Padilla in d.l. interpositas & ex in l. 7. tit. 3. p. 7. tit. 12. lib. fori. Et an metus reuerentialis patris vel mariti dicatur iustus metus, & annullat actum, tradit gloss. l. 1. §. quz oueranda, verbo, metu, ff. quarum rerum actio non datur, quz resoluunt tamen mentum reuerentialis insufficientem esse ad annullandum actum. Sed contraria sententia vera & communis est secundum Panor. in cap. cum contingat, in princip. & ibi Alciatum nu. 1. & 2. Anto. Gomez 1. tomo variarum, capit. 14. n. 27. Georgium Natam in cap. quanuis pactum de pactis lib. 6. & Bernardu Diaz in regul. 53a. & Couar. in 4. desponsalibus 2. par. c.

3. §. 6. num. 4. & plures alios, quos refert & sequitur Ioannes Gutierrez de iuramento confirmat 1. part. cap. 1. numer. 15. Qui omnes praedictam gloss. intelligunt procedere quando minz praecesserunt, & qui illas fecit solutus esset ponere minas in executione. Secundo requiritur, quod restitue re debent fuerit in contumacia, vt puta, quia iussu a iudice rem restituere illa non restituit, probatur in d.l. si cum exceptione, §. 1. & §. in hac actio. in fina. & in §. hac autem. Nam ex 1. par. edicti pratoris, quod metus causa, datur remedium ad rescindendum actus metu gestum, & ad restituendum rem metu alienatam, vt probatur in l. 1. ff. de eo quod metus causa. Et ita actor prius ex illo remedio petere debet actum metu gestum rescindi, & rem sibi restitui. Et si intra tempus a iudice datum res non fuerit actori restituta, tunc ex 2. par. edicti pratoris, scilicet, quod metus causa, datur intra annum actio in quadruplum & post annum in simplex, vt probat text. in dict. l. si cum exceptione, §. 1. & in §. post annum. Et utraque actio in libello intentioni poterit modo sequenti.

Libellus in actione quod metus causa.

F Viano vezino de tal lugar parezco ante V. m. y me querello y pongo demanda a fulano. Y contando el caso della digo. Que yo hize donacion al dicho aduerso de vn cavallo bayo, y cabos negros, de edad de cinco años, que a su justa y comun estimacion vale ducientos ducados. La qual donacion le hize contra mi voluntad por fuerza, y miedo justo, tal que en qualquier varon constante pudiera caer, que el dicho aduerso me hizo, para que le hiziese la dicha donacion, diziendo, que sino la hazia me mataria: y para ello puso mano a vn puñal, y lo sacò, y puso a mis pechos. Y viendome asì atemorizado, y considerando que es hombre que suele y acostùbra poner en execution sus amenazas le hize la donacion del dicho cavallo, y se lo entregue: por lo qual està obligado a me bolner y restituyr el dicho cavallo que le donè. Y aùque por mi ha sido requerido que me lo buelua, y restituya, no lo ha querido ni quiere hazer sin pleyto. Porque pido a V. m. q. auida mi relacion por verdadera en la parte q. baste por su sentencia, que en tal caso lugar aya, pronuncie la dicha donacion set nìnguna, y dandola por tal, y por la mesma sentencia condene al dicho aduerso a que me de, buelua, y restituya, dentro de vn breue termino el dicho cavallo, y en caso q. dentro del dicho termino no me lo

entre-

entregar, y restituyere, que me dê y pague ochocientos ducados por la rebeldia en que estuuiere de no me lo boluer, y restituyr deero del terçino que por V. m. le fuere señalado. Y sobre que pido justicia, y costas, y el oficio de V. m. imploro, y juro, &c.

Ex §. Quinto.

SUMMARIA.

1. A Crio de calumniatoribus est personalis, & cui competat.
2. Actio de calumniatoribus intra annum in quadruplum, & post annum in simplum datur.
3. Calumniator non solum actione, de calumniatoribus, sed etiam co-ditione, ob turpem causam potest conueniri.
4. Libellus in actione de calumniatoribus.

§. 5. De actione contra calumniatores.

Crio de calumniatoribus personalis est, concediturque aduersus eum qui pecuniã accepit, vt innocentem in iudicio per caluniam negotiũ facere, vel nõ facere.

Et intra annũ datur in quadruplũ, & post annũ in simplũ, vt probatur in §. quadrupli, in ista glo. verb. de que ea, in l. i. de actio. & in l. i. & 2. & in l. in heredem, ff. de calumniatoribus. Et nedum ista actio datur contra calumniatorem verũ etiam co-ditio ob turpem causam iuxta text. in d. l. in heredem, §. in. Quinimo aduersus eum criminaliter potest agi, vt probat text. in l. fin. C. de calumniatoribus, & late explicat Is. num. 79. & Misingerius num. 27. in d. §. quadrupli. Et libellus in hac actione erit concipiendus forma sequenti.

Libellus in actione de calumniatoribus.

FVlano parezco ante V. m. y pongo demanda à fulano, y digo que es así: Que el dicho aduerso recibio duzientos ducados de fulano, porque en vn pleyto que traya conmigo, en el qual el dicho aduerso era mi procurador, dexasse de hazer lo que à mi derecho tocaua, que fueron tales y tales diligencias, y así por su culpa y causa yo fuy condenado, & se me figuio de daño & intereses dos mil ducados: por lo qual el dicho aduerso està obligado à me los dar y pagar con el tresranto, conforme à derecho. Porque pido à Vuestra merced, que anidz mi relacion por verdadera, en la parte que baste del dicho aduerso, me haga entero cumplimiento de justicia, y por su senrencia que en tal caso lugar aya, condene al dicho aduerso à que me dê y pague el dicho daño & interesse, que estimo en los dichos dos mil ducados, con mas el tresranto, y à ello le compela, y apremie por todo rigor de derecho. Sobre que pido justicia, y costas, y el oficio de V. m. imploro. Y juro, &c.

Ex Cap. Sexto.

SUMMARIA.

1 **A**ctiones quedam sunt bonæ fidei, quedam stricti iuris.

2 Fides bonæ & varias habet acceptiones.

3 Fides bonæ in quolibet contractu requiritur.

4 Bonæ fides pro bono, & æquo multoties usurpatur.

5 Iudex libram habet potestatem iudicandi in actionibus bonæ fidei, quod iustum, & æquum sibi visum fuerit.

6 Actiones stricti iuris quare sic appellatae fuerint, & numer. 9.

7 Actiones bonæ fidei quare sic appellantur.

8 Iudex non habet tam amplam potestatem interpretandi, & iudicandi, ex bono, & æquo in actionibus stricti iuris, sicut in bonæ fidei actionibus.

9 Actio stricti iuris, quare sic appellata sit.

10 Actiones stricti iuris, & actiones bonæ fidei, multas inter se cocineat differentias.

11 Dolus dā causam contractui bonæ fidei efficit eum nullū, & reintegra deceptus nō tenetur ad implere talem contractum.

12 Contractus stricti iuris licet in eo dolus interueniat non est nullus; datur tamen exceptio doli deceptoris integra, re vero non integra actio doli.

13 Dolus si nō det causam contractui

bonæ fidei, sed solummodo incidat in contractum nō facit contractum nullum, sed damnum refarcietur per actionē ex illo contractu propter dolum.

14 Dolus si incidat in contractibus stricti iuris damnum non refarcitur per illum contractum, sed rescinditur per actionē, vel exceptionem de dolo.

15 Dolus dicitur dare causam contractui, quando unus ex contrahentibus dolo suis passionibus induci alium ad secum contrahendum.

16 Dolus dicitur incidere in contractum, quando alias celebraturus contractum inductus fuit dolo, & machinatione, ut in ipso contractu deciperetur.

17 Actionum stricti iuris, & bonæ fidei diuisio an procedat de iure canonico.

18 Actiones bonæ fidei sunt tantū de cē, & sepiē, & quæ sunt directæ quæ vero directæ, & contrariæ.

19 Indefinita oratio æquipollet uniuersali.

20 Actionis appellatione venit tam directæ, quàm contrariæ.

Caput 6. De actionibus bonæ fidei.

ctiones alias esse bonæ fidei. & alias stricti iuris dixit Iustinianus in §. actionū, in l. de action. Quo in loco enumerat eas, quæ bonæ fidei sunt licet olim dubium esset

de petitione hæreditatis, & ibi non enumeratas stricti iuris esse constat, secundam gl.

glos. a. in d. §. actionū eisdem commemora-
 rat glo. in c. cum venerabilis, verbo, bonæ
 fidei extra de excep. & ibi explicant Pa-
 normita. n. 14. Decius num. 12. & Parisi-
 us a. num. 39. Iason num. 12. 27. & 30. &
 Gomez a. num. 2. in d. §. actionum, Aleat.
 in l. bona fides, ff. de positi. Duaren. de in li-
 tem iurand. pag. 8. Ludouicus Carondas
 lib. 3. verosimilium cap. 3. Couar. in regul.
 possessor. 2. p. §. 6. a. n. 4. de reg. iur. in 6. &
 Cuatius lib. 8. observationum c. 10. & Re-
 uardus de auctoriori. prudentum. c. 3. Et pro-
 perfecta huius rei cognitione constituen-
 dum erit, quod bona fides varias habet ac-
 ceptiones, interdu enim designat purū
 illū, & syncerum animum ab omni do-
 lo, fraude, & caliditate separatum, vt in l.
 si eum fundum, ff. de contrahēda empt. &
 in l. si mandato. §. 1. ff. mandati, & in l. me-
 dicum, ff. de variat. & extraord. cogi. Et in
 hoc significatu bona fides in quolibet con-
 tractu exigitur, vt in l. bonam fidem. C. de
 actio. Non nūquam bona fides pro bono
 & æquo usurpatur, vt in l. bona fides. ff.
 de positi. & in l. ex maleficio. ff. de actio. &
 obligat. Et in isto sensu actiones bonæ fi-
 dei appellantur, in quibus iudex liberam
 potestatem habet iudicandi, quod sibi bo-
 num, & æquum visum fuerit. Olim enim
 Romæ prætores non iudicabāt causas pri-
 uatas, sed dabant iudices litigatoribus pe-
 tentibus. Eitunc prætores in quibusdam
 causis dabant formulam iudicibus in ea
 verba, quibus cōtrahentes vti essent: & ita
 angustis, & strictis finibus iudicum pote-
 statem includebant, vt fas non esset eis a
 præscripta formula recedere: ob id quæctio-
 nes stricti iuris appellatz fuerunt. In alijs
 autem causis multo laxiorem, & latiore
 potestatem prætores tribuebant iudicibus,
 vt iudicarent quod sibi ex bono, & æquo
 visum esset, vt colligitur ex Cicerone in to-
 picis ad Trebatium. Sunt ergo bonæ fidei
 actiones remissioris, & laxioris iuris ac ex
 æquitate pendentes, nō quod vlla sit actio
 malæ fidei, quoniam in omnibus negocijs
 bona fides desideratur, vt in d. l. bonam fi-
 dem, sed ideo quod iudex in cognitione
 potest habere rationem earum rerum, qua-
 rum contrahentes non meminere, vt in l.
 consensu, in fin. ff. de actio. & oblig. At ve-
 ro actiones stricti iuris sunt, in quibus iu-
 dices non habent tam amplam interpreta-
 tionem, & potestatem iudicandi ex bono,
 & æquo, sed solum modo iuxta verba cō-
 trahentium, vt in l. fin. C. de compen. &

in l. quia tantundem, ff. de negotijs gestis,
 veluti in actione ex Stipulatu, iuxta text.
 in l. quidquid, & in l. si ita Stipulatus, §.
 Chrylogonus, ff. de verborū. Quam actio-
 nem ob hoc non bonæ fidei, sed stricti iu-
 ris Iustinianus dixit in l. vnica, §. sed et si
 non ignoramus, C. de rei vxoria actione.
 Ita explicant Otoman. Mifinger. num. 5.
 Corrali. num. 4. in d. §. actionum, & Bris-
 son, in lib. 3. de verborū, verb. bona fides,
 & verb. æquum, & Couarru. in regula pos-
 sessor. 2. part. §. 6. num. 4. de regulis iuris in
 6. Rursus cōstituendum est plures, differe-
 tias esse inter actiones bonæ fidei, & stricti
 iuris, quas glo. in d. §. actionū, colligit. Et
 prima differentia est, quod in contracti-
 bus bonæ fidei dolus dans causam contra-
 ctui efficit contractum nullum ipso iure,
 & re integra receptus nō tenebitur ad per-
 sciendum. Re autem non integra, vt quia
 traditio, vel aliud fecutū est, actio doli cō-
 petit ad restituendum rem traditam, & ad
 rescindendum contractum, quatenus de fa-
 cto processit, iuxta text in l. eleganter, in
 principio, ff. de dolo malo. In Contracti-
 bus verō stricti iuris dolus dans causam cō-
 tractui non efficit contractum nullum in
 quo valet. Datur tamen exceptio doli ad-
 uersus decipientem re integra: & si decep-
 tus tradiderit, vel perfecit, actio doli ei
 datur, vt notat gloss. in dicta l. & elegan-
 ter, & Bart. in l. si quis cum aliter, ff. de ver-
 borum obligationib. Ceterum si dolus
 non det causam contractui, sed si solum-
 modo incidat in contractum, in contracti-
 bus bonæ fidei, non facit contractum nul-
 lum, immo valet: rescinditur tamen dam-
 num per actionem ex illo contractu pro-
 pter dolum: vt in l. si quis affirmauerit ff. de
 dolo malo, & in l. Iulianus, §. si venditor,
 ff. de actionibus empti. At verō in contra-
 ctibus stricti iuris, si dolus incidat, dam-
 num non emendatur per illum contractū,
 sed rescinditur per actionem, vel exceptio-
 nem de dolo, vt in dicta l. & eleganter, §.
 non solum, & in dicta l. si quis cum aliter,
 Ita resoluunt gloss. 2. dicto §. actionum,
 Bartol. Angel. Imola, & Cuman. dicta l. si
 quis cum aliter, & communiter omnes, ex
 Ioanne Imola capit. cum dilecti, de emp-
 tione, & vendit. l. ass. dicto §. actionum, a.
 num. 28. Istē disputat Benicassius ibi, a. nu-
 mer. 232. Dicitur autē dolus dare causam
 contractui, quando vnus dolosis suafio-
 nibus induxit aliquem ad secum contra-
 hendum, vt puta, ad vendendum, vt illum
 decipe-

deciperet, qui alias non fuisset venditurus, & dolo eius fuit principaliter inductus ad vendendum: quia dixit suum æquum habere vicia latentia, quæ ipse ignorabat. Dolo vero dicitur incidere in contractum, quando quis alias erat venditurus, & ego dolo, & machinatione demonstroi, quod pretium illius rei non valebat, nisi tantum, ut si valebat centum, & meis machinationibus ostendi, quod non valebat, nisi quin quaginta, vel si vendidisti mihi vineam, vel hortum, & antequam traderes excidi si vires aut arbores. Aliam differentiam ponit gloss. 1. d. §. actionum, ibi. Vnde non veniunt vsuræ, quam explicat Misinger. ibi num. 16. & latè Benicafius à num. 709. Aliam differentiam ponit eadem gloss. ibi, item in actionibus stricti iuris fructus non veniunt: quam explicat Misinger. ibi num. 17. & Benicafius à num. 327. Aliam differentiam ponit d. gloss. ibi, item non venit interesse, quam explicat Misinger. ibi num. 26. asserens communici calculo hanc differentiam reprehendi prosequitur latè Benicafius à nu. 338. Aliam differentiam ponit eadem glo. ibi, item in bonæ fidei, quæ explicat Misinger. à nu. 18. & Benicafius à num. 365. Vltimam differentiam tangit prædicta glo. ibi, item ex hoc. §. quam, explicat Benicafius ibi, à nu. 388. Aliam differentiam constituit Dynus ibi Misinger. nu. 20. & Benicafius à nu. 390. Aliam differentiam ponunt Ioan. Faber. Ang. Lat. & Misinger. ibi à num. 21. & Benicafius à nu. 405. Aliam differentiam enumeratur à Benicafio ibi, à nu. 424. & explicat Misinger. nu. 25. Ponit etiam aliam Angel. ibi, & explicat Benicafius à nu. 430. Alias plures differentias enumerat, & explicat idem Benicafius ibi, à nu. 436. & in diffinio actionum in actiones bonæ fidei, & stricti iuris procedit de iure Canonico, latè disputat Benicaf. in d. §. actionum, à nu. 184. & dñs Franciscus à Sarmiento lib. 3. selectarum, c. 3. à nu. 1. resoluit etiam de iure Canonico esse actiones stricti iuris. Idem cum alijs resoluit Covar. in d. reg. possessor, 2. p. §. 6. nu. 5. expendens ad hoc text. in d. c. cum venerabilis, de except. Et an sint aliæ plures actiones bonæ fidei, quæ in d. §. actionum enumerantur, 38 resoluit idem Benicaf. à nu. 151. Vbi resoluit, quod sunt tantum decem, & septem, ut gl. 2. ibi enumerat. Et omnes sunt directæ, exceptis sex quæ sunt directæ contrariæ: ut sunt actiones mandati, commodati, depositi, pignoratit, tutelæ, negotiorum gestorum,

Et licet istæ contrariæ ibi non exprimantur, nihilominus bonæ fidei sunt, & censeantur ibi enumeratæ, cum text. Ille simpliciter mentionem faciat de actione mandati, depositi, commodati, pignoratitæ tutelæ, & negotiorum gestorum: & sic intelligi debet tã de directis, quã de contrarijs: quia est ratio indefinita, & equipollet vniuersali, ut in l. si pluribus, ff. de leg. 2. cum appellatio actionis veniat tam directæ, quam contrariæ, ut in l. 2. ff. de nego. gest. Visis itaq; differentijs inter actiones bonæ fidei, & stricti iuris veniendum est ad explicationem earum, quæ bonæ fidei sunt.

Ex §. Primo.

SUMMARIA.

- 1 Actio exempto de iure civili inuenta est, & cui, & aduersus quem competat.
- 2 Actio exempto tres alias actiones in se corinet, actionem, de euictione, actionem redhibitoriam, & quanto minoris, & actionem præscriptis verbis.
- 3 Actione redhibitoria, & quæco minoris ad quid agatur.
- 4 Actio exempto, ut competat, quæ requirantur.
- 5 Emptionis contractus solo consensu perficitur.
- 6 Emptionis contractus requirit pretium ex parte emptoris in pecunia numerata consistens, & ex parte venditoris, rem.
- 7 Pretium in emptione sufficit, quod referatur ad aliquid, quod certificari possit.
- 8 Dominium transfertur in emptorẽ ex re empta sibi tradita.
- 9 Emptori cuius empta est tradita competit rei vendicatio.
- 10 Emptio

10 Emptio si ita fuerit celebrata, ut scriptura fieri debeat, ante scripturam perfectam poterunt partes penitere, & à contractu rescire.

11 Arrha conueniens in contractu emptionis, si ab uno ex contrahentibus perdat, aut ab alio multiplicat & alteri reddantur, poterit dissentiens à contractu discedere.

12 Arrha si datur nomine pretij non est locus penitentie in contractu emptionis.

13 Actio ex empto locus non est ante pretium solutum vel venditori oblatum.

14 Iudex cui consisterit pretium venditori non fuisse solutum, poterit emptorem compellere ex officio ad pretij solutionem antequam res sibi tradatur.

15 Dominij pretij solui requiritur, quod sit translatum in venditorem, & venditio & emptio celebrata dicatur ita, ut ab ea resciri non possit.

16 Libellus in actione ex empto.

§. 1. De actione ex emptione.

Actio ex empto ex iure ciuili inuenta est, ut in l. 1. proinde in princip. ff. de ad. edicto, daturque ei, qui praesens, vel absens, puta, per nuntium, vel Epistolam rem emit ad-

2. versus venditorem, ut rem venditam tradat, iuxta text. in l. 1. de contrah. emptio, & ista sub se comprehendit tres alias actiones, scilicet actionem de euisione, qua emptor agit contra venditorem, si res vendita sibi euineatur, qua venditoris non erat, & actionem redhibitoriam, & quanto mi-

noris. Redhibitoria enim emptor agit infra sex menses ad rescindendum contractum, si res vendita habuerit vitium latens, ut in l. ex empto, §. redhibitione, ff. de action. empti. Et quanto minoris agit emptor infra annum ad pretij diminutionem, ut probatur in l. 1. & toto titulo, ff. de ad. edicto, & in l. sciendum, §. tempus, ff. eod. tit. & in l. 2. C. eodem tit. & in l. 64. & 65. tit. 5. part. 5. Et de hac actione redhibitoria, & quanto minoris, ultra DD. in praedictis locis agit Antonius Gomez 2. tomo variarum capit. 2. à numer. 48. ex cuius resolutione colligantur requisita ad praedictam actionem. Comprehendit etiam sub se actio ex empto aliam, & tertiam actionem, scilicet, praescriptis verbis, qua emptor agit aduersus venditorem, si pacta adiecta emptioni non seruauerit, de qua infra agendum est. Et ad hoc, quod actio ex empto emptori competat requiruntur sequentia. Primo, quod contractus emptionis sit perfectus, perficitur enim solo consensu, ut probatur in princip. in l. 1. de emptione & venditione, & in l. consensu, ff. de actionib. & obligationib. & in l. 1. tit. 5. par. 5. In quo contractus duo requiruntur, nempe ex parte emptoris pretium certum in pecunia numerata consensu, & ex parte venditoris res, iuxta textum, in §. pretium, & in §. item pretium, instituta de emptione & venditione, & in l. 9. tit. 5. part. 5. & tradit Antonius Gomez 2. tomo variarum, capit. 2. numer. 1. Sufficit tamen, quod pretium referatur ad aliquid, quod certificari possit, vel ut si quis dicat se vendere rem quanti ipse emit, vel quanti in tali area vel loco sit, ut probat text. in l. hac venditio, §. huiusmodi, ff. de contrahenda emptione, & in l. 1. si quis fundum, ff. eodem titulo, & in l. 1. si pater, §. fin. ff. de pactis dot. & tenent Bartol. & communiter Doctores sibi, & connenit. l. 1. tit. 5. part. 5. Secundo requiruntur, quod res vendita non sit tradita sibi emptori vere, vel ficte: quia tradita esset, dominium eius in emptorem translatum esset, ut in l. traditionibus, C. de pactis, & in §. per traditionem, instituta de rerum diuisione, & in l. 46. & 47. tit. 1. 8. part. 3. Et tunc competere emptori redhibitionem, secundum glossam final. in l. si cum fundum, versiculo, final. ff. de contrahenda emptione, & glossam in Authentica. Sacramenta puberum, C. si aduersus venditionem, & facit, Iulianus §. ex vendito,

10 *hic nota ad*
magis se hae
no paut
h. Gomez. tom.
de empt. et
2. n. 17. a. 7.
fuit action. emptio. Tercio requiritur, q
quando inter partes fuit conuentum, quod
in contractu emptiois scriptura interue
niret, quod scriptura perfecta sit: alioquin
ante eius perfectionem partes poenitere,
& rescire a contractu possent, vt proba
tur in princip. in titut. de emptio. & ven
dicionē, & ibi glossa, verbo, scriptura, & in
l. contractus, C. de fide instrumentorum,
& in l. s. titu. s. par. s. Pari modo poeniten
tia locus esset, quando arx in contractu
interuenirent, si qui eas dedit, perdere, vel
let, vel, qui acq. duplicatas restituere,
vt in dicto principio de emptione, & ven
dicionē, & in dicta l. contractus, & in l. 7.
titul. s. par. s. Vnde optima cautela erit, q
ad hoc, vt non sit locus poenitentia, quod
arx dentur nomine pretij secundū gloss.
in dicto princip. verb. compellitur. Salice.
dum, & Doctores in d. l. contractus. Quar
to requiritur, quod emptor in libello
narret, qualiter res sibi fuit vendita, &
quo pretio, rem per confinia, vel aliter de

clarando, vt in l. forma, ff. de censibus, di
censque pretium à se integraliter fuisse so
lutum, vel oblatum; antea enim locus huic
actioni non esse, iuxta text. in l. Iulianus,
§. offerri, ff. de action. empti. Oportebit
tamen, venditorem, exceptionem pretij
non solui opponere: alioquin emptor ob
tinebit, vt cum alijs soluit l. as. in §. actio
num, num. 124. in titut. de actio. Index ta
men, si sibi consulerit pretium non fuis
se solutum, ex officio poterit condemna
re emptorem ad solutionem pretij antea
quam res vendita sibi tradatur, vt proba
tur in l. si pater, in fine, iuncta gloss. C. de
action. empt. & tradit l. aso. vbi supra, num.
127. Vltimo requiritur, quod emptor tras
tulerit in venditorem dominium pretij so
luti: alias, si pecunia aliena soluerit, & ven
ditor ea nondū cōsumperit ad rē venditā
tradendā non tenebitur venditor, vt in l.
cum seruus, ff. mādari, & in l. cum fundus,
§. seruus, ff. si cert. pet. Et libellus in hac
actione erit concipiendus forma sequenti

Libellus in actione exempto.

16 *hic nota ad*
magis se hae
no paut
h. Gomez. tom.
de empt. et
2. n. 17. a. 7.
Fulano parezco ante V. m. y pongo demanda à fulano, y digo que
es assi: Que yo comprè por el mes de Mayo proximo passado des
te presente año del dicho aduerso vnas casas que son en esta ciu
dad à tal parte, que han por lindero de vna parte casas de fulano, y
por otras casas de fulano, y por delà re calle publica. Las quales el me
vendio, y yo del comprè por precio de mil ducados, los quales le he
dado, y pagado, y el de mi tiene recebidōs, y aora no me ha querido
ni quiere entregar las dichas casas, y los titulos dellas, aunque à ello
es obligado, y por mi muchas y diuersas vezes ha sido requerido. Por
que pido à V. m. que auida mi relacion por verdadera, en la parte que
baste, y otro mas, ò mejor pedimiento, siendo necessario aqui por ex
presso, por su sententia del sobredicho me haga justicia, y le condene
à que me de y entregue las dichas casas con los alquileres que han ré
tado, y podido rentar, desde el dia que se celebrò la dicha venta, y los
que rentaren hasta la real entrega, que estimo en tantas mil marau
dis en cada vn año, con mas los daños, é intereses que de no me las a
uer entregado se me han seguido, que estimo en tantas mil marau
dis, salvo en todo la judicial tassacion de V. m. y à ello le compela, y
apremie por todo rigor de derecho. Sobre que pido justicia, &c.

Ex §.

Ex §. Secundo.

SUMMARIA.

1 **A**ctio ex venditio cuius et ad quid competat.

2 **V**enditor pretij rem in actione ex venditio post traditionem rei venditoris.

3 **A**ctio ex vendito, et competat, quae requirantur.

4 **V**enditor non tenetur ad translationem domini, sed solum ad nudam traditionem.

5 **V**enditor habens facultatem rem tradendi tenetur praecise eam tradere, alioquin liberatur praestando interesse.

6 **V**enditor tenetur rem venditam tradere cum fructibus stantibus tempore contractus celebrari.

7 **F**ructus pendentes pars fundi dicuntur.

8 **V**enditor, si vendita res locata sit sufficit quod actionem emptori cedat.

9 **V**enditor tenetur tradere emptori vacuum possessionem rei venditae.

10 **V**enditor celas servitutem quae res vendita debet tenetur actione qua minus, et de iure Regio poterit contractus rescindi.

11 **L**ibellus in actione ex vendito.

§. 2. De actione ex vendito.

ACTIO ex vendito conceditur venditori ad consequendam rem, quae ei praestare debet emptor. In qua actione venit pretium quantum res vendita est, ut probatur in §.

pretium, instituit de emptione, & venditio. & in l. 9. tit. 5. part. 5. Item veniunt utraque praetij post diem traditionis iuxta textum.

in l. Iulianus, §. ex vendito, ff. de actione empti. Et ad hoc, ut haec actio venditori competat requiruntur sequentia. Primo, quod venditor in libello nomet se talem rem vendidisse pro tali pretio, & eam tradidisse, vel se paratum fuisse tradere, ut in dicta l. Iulianus, §. offerri. Non tamen venditor tenetur ad translationem domini rei venditae, sed solummodo ad nudam traditionem, ut in l. ex emptio, in princip. ff. de actione empti. ubi glossa verbo, facere cogitur.

Rationem differentiae assignat inter emptorem, & venditorem, & sequitur ibi Bart. & Ias. in l. rem traditam, ff. de verborum obligationi. Et si venditor habet facultatem rem tradendi tenetur eam praecise tradere: alioquin liberatur praestando interesse, secundum glossam in §. pretium, verbo, tradatur, instituit de emptio, & venditione, quia reputat singularem Angel. in §. actionum, instituit de actione, & magis communiter receptam esse testatur Ioson ibi, numer. 137. & Antonius Burgenfis in Rubrica de emptio, & venditione, numer. 3. improbat glossam in princip. verbo, agitur, ff. de actionibus empti.

Secundo requiritur, quod venditor rem venditam tradiderit cum fructibus stantibus tempore contractus celebrari, ut in dicta l. Iulianus, §. si fructibus, & in l. fructus, C. de actionibus empti, & in l. 1. tit. 5. part. 5. quia fructus pendentes pars fundi dicuntur, ut probatur in l. fructus, ff. de rei venditi, & res soluit Ias. in dicto §. actionum, numer. 140. Anton. Gomez 2. tomo variarum, capit. 2. numer. 11. & Covarrubias lib. 1. variarum, capit. 1. §. 2. numer. 1. Et si fundus locatus fuerit, sufficit, quod venditor actionem emptori cedat, ut in dicta l. Iulianus, §. si fructibus, & ibi glossa verbo, cedere, & notat Covarrubias in dicto capit. 1. §. numer. 3. Tercio requiritur, quod venditor tradiderit emptori vacuum possessionem rei venditae, ut in l. 1. §. 1. ff. de actione emptio. & notat Ias. in dicto §. actionum, numer. 141. & quod non celaverit servitutem, quam res vendita debet, alias emptor agere poterit actione, quanta minoris, ut in l. 1. §. 1. de actione emptio. Et de iure Regio agere poterit ad rescissionem contractus, ut in l. 3. tit. 5. part. 5. Et libellus in hac actione erit concipiens forma sequenti.

Libellus

F Vltimo parezo ante V.m. y pongo demanda à fulano, y digo, Que yo vendi al dicho aduerso duzientos carneros añeos, à precio cada vno de dos ducados, fiados, à pagar para el dia de Nauidad proximo passado, sin del año de ochenta y vno: los quales le entregué luego, y él de mi recibio, y se ha aprouechado dellos, gozando la lana, y haciendo lo que por bien ha tenido. Y aunque el plazo de la paga es passado muchos dias ha, y ha sido por mi requerido me pague el precio de los dichos carneros, no lo ha querido, ni quiere hazer sin pleyto. Porque pido à Vuestra merced, que auida mi relacion por verdadera, en la parte que baste, por su sententia, que lugar aya, del dicho aduerso me haga justicia, condenandole à que me de y pague los marauedis que se montan en los dichos duzientos carneros, à dos ducados cada vno, con mas los interesses, daños, y menoscabos, que se me han recepido en no me auer pagado al plazo que era obligado: los quales protello liquidar en la prolecucion desta causa. Sobre que pido justicia, y costas, y el oficio de V.m. imploro. Y juro en forma de derecho.

De Tercio.

SVMMA R.

- A** Ciones locati, & conducti de iure ciuili sunt, & directæ, & bone fidei.
- A**ctio utilis competit quando illi, qui ab alio conducit, rem alteri locat.
- L**ocator quis dicatur.
- C**onductor quis dicatur.
- L**ocator tenetur ad tradendam rem conductori, & ad prestandam potestatem suæ & fructuum in re locata per tempus conuentum.
- C**onductor tenetur ad solutionem pensionis debiti, & consueto, vel conueto tempore, & ad restituendam rem finito tempore locationis.

- 1** Locationis, & conductionis non dicitur contractus quando pensio soluenda non consistit in pecunia numeraria, sed contractus in nominatus, ex quo actione prescriptis verbis agitur.
- 2** Actio locati cui, & aduersus quem, & ad quid competat.
- 3** Actio locati datur locatori pro restituenda sibi possessione rei locata finito tempore locationis.
- 10** Locator finito tempore locationis libere poterit conductorem expellere, & rem alteri locare.
- 11** Scholares in re conductâ alijs pro eodem pretio prefertuntur.
- 12** Locatori actio locati non competit ante tempus finem locationis, nisi in quatuor casibus.
- 13** Actio

- 13 Actio locati ut competat, quæ requirantur.
- 14 Libellus non est necessarius quando agitur pro pensione à conducto re soluenda, quia iudices capris pignorbis procedunt contra conductorem.
- 15 Actio conducti cui, & aduersus quem & ad quid detur.
- 16 Locationis contractus dissoluitur, si res locata absque culpa locatoris perempta fuerit.
- 17 Locator, si res locata absque eius culpa, & dolo euicta fuerit prestare interesse tenetur, tradendore æquè idoneam conductori.
- 18 Locator non tenetur ad interessè, nec conductor ad pensionem, quādo propter iustum naturæ, vel tertij impedimentum res locata tradi non potest.
- 19 Cōductor recedens à domo condita propter pestem non tenetur ad pensionem.
- 20 Conductor recedens à domo cōducta propter iustum metum illusionum, & noturnorum tumultuum, pensionem soluere non tenetur.
- 21 Infirmus famulus non potest perire mercedem pro tempore quo fuit agrotus.
- 22 Libellus in actione locati.
- 23 Libellus in actione conducti.

§. 3. De actionibus locati, & conducti.

Actiones locati & conducti de iure ciuili sunt, quia propter similitudinem, quam habent cum actionibus empti & vendi, ut in l. 1. ff. locati, & in princip.

in l. 1. de locatione & conductione, & in l. 1. tit. 8. part. 5. tum etiam, quia ita Vlpian. inquit in l. 1. §. 1. ff. de superficibus. Et vtraque directæ est, & bonæ fidei, ut probat tex. in acta glo. 2. in §. actionum, institut. de actionibus. Aliquando vero vtraque utilis est, veluti quando qui rem, quam ab vno conduxit alteri locat, quod facere potest, nisi aliud conuenierit, ut in l. nemo, C. de locato. & conducto, & in l. si tibi, la. 2. & in l. si cui locauero, ff. locati, & notat Antonius Gomez 2. tomo variarum, cap. 3. num. 1. Pro quæritur cognitione constitutum est, quod locator dicitur ille, qui dominus rei est, vel habet aliquod ius in re, propter quod illam locare potest: conductor vero dicitur ille, qui accepit rem conductam à domino, vel ab habente ius locandi. Et locator tenetur ad tradendam rem, & ad præstandam patientiam vsus, & fructus in re locata per tempus conuentum, conductor vero tenetur ad solutionem pensionis, debito & consueto tempore, & ad restituendam rem finito tempore locationis, iuxta textum in l. ex conducto in princip. ff. locati, & in l. conductores, C. de locato. Rursus cōstituitur, quod in contractu locationis pensio soluenda consistere debet in pecuniæ numerata: alias si consistat in alio genere, ut puta, in certa parte frument, olei, vini, vel simili, tunc non est propriè contractus locationis, & conductionis, sed innominatus, & agitur actione, præscriptis verbis. Asumitur tamen contractui locationis, ut probatur in l. 1. §. si quis seruum, ff. depositi, & in l. si olei, C. de locato: & in §. 1. insti. de locatione, & conductione, & notat glo. in l. licet, C. de locato. & Bartol. in l. si merces, §. si maior, ff. locati.

Hic sic constitutus dicendum est, quod actio locati competit locatori, qui prædij vrbani, vel rustici rem mobilem, operariue suam locauit aduersus conductore pro re locata deteriori facta, aut pro mercede, vel pensione soluenda, ut probatur in l. 1. eadem, C. de locato, & in l. si vulnerauerit, ff. locati, & in l. Pomponius. la. 1. ff. in quibus casu tacit. pig. vel hypothecæ, contra.

Daturque etiam locatori pro restituenda sibi pensione rei locatæ finito tempore locationis, ut in l. videamus, §. qui vim, ff. locati, & in l. si quis conductionis, & in l. conductores, C. de locato. Et tunc locator liberè poterit per hanc actionem conductore expellere, & re alteri locare, ut in l. ne cui liceat

Tertij Tomi.

- etiam liceat, C. de locato, & in l. 1. tit. 8. part. 5. & notat Antonius Gomez 2. tomo variarum, cap. 3. num. 5. Quod in scholaribus conductoribus cessat, qui in re conducta alijs pro eodem pretio præferuntur, iuxta text. in cap. 1. & ibi glos. & communiter Doctor. extra, de locato, & in l. fin. tit. fin. part. 2. Quo fit ante tempus locationis finitum hanc actionem locari non competere, nisi in quatuor casibus, quorum meminit text. in d. l. eadem, & in cap. propter, §. 1. extra, de locato, & in l. 6. tit. 8. part. 5. & notat Anton. Gomez in d. c. 3. num. 6. & Couar. lib. 2. variarum, c. 15. nu. 4. Ex quibus constat quod ad hoc, ut actio locati competat requiritur. Primò, quod pensio vel merces constituta sit in pecunia numerata, ut supra diximus. Secundò requiritur, quod tempus locationis finitum sit, præterquàm in prædictis quatuor casibus d. l. eadem. Et est advertendù, quod quando locator pro pensioe sibi soluenda agit, libellus necessarius non est: quia iudices procedunt capitulis pignoribus, ut supra resolvimus in c. 2. in §. de actionibus Seruiana hypothecaria, &c. Quando vero agit pro damnis, vel re sibi restituenda libellus erit concipiendus forma paulò inferius præscripta. Actio verò conducti datur conductori adversus locatorem ad hoc, ut res sibi conductæ tradatur, & ut sibi liceat uti, vel frui re conductæ, vel ut locator præstet id, quod in contractu locationis continetur, iuxta text. in l. ex conducto, ff. locati. Tenetur enim præcise locator ad rem tradendam conductori si facultatem tradendi habuerit: cæterum si res perempta casu fortuito absque culpa locatoris fuerit, contractus ab utraque parte dissolvitur, ut in l. item queritur, §. exercitu, & in l. habitatores, §. final, ff. locati. Si vero res evicta fuerit absque dolo, & culpa

- locatoris præstare interesse tenebitur locator tradendo rem æque idoneam conductori, ut probatur in l. si quis domum, & ibi glos. & Doctor. ff. locati. Sed si res tradita non fuit non tamen locata & dolo locatoris, sed ex alia iusta causa vel impedimento tertij, aut naturæ vel fuit tradita, tamen ea ut non potuit conductor propter impedimentum tertij, vel naturæ, tunc locator non tenebitur ad interesse, nec conductor ad pensionem, ut probatur in l. fundus, & in l. si vno, §. item cum quidam, & in l. habitatores, §. ultimo, & in l. si merces, verbo, vicino, & in litem queritur, §. exercitu, ff. locati, & in l. 21. tit. 8. partit. 5. Quo fit quod si conductor à domo recesserit propter pestem, vel aerem corruptum non tenebitur pensionem solvere, secundum Panorm. in cap. propter sterilitatem nu. 8. de locato. Fulgosium in l. cum in pluribus, ff. locati, & eleganter Couarr. in practica. quæstio. cap. 30. num. 3. Idem etiam observandum erit quando conductor à domo recesserit propter iustum metum, ex eo quod ostentis evidentiis tetrus imaginibus, alsiduisque umbrarum illusionibus, & nocturnis tumultibus vexaretur, secundum Ripam in titulo de peste, 2. parte nu. 17. per text. in d. l. habitatores, §. fin. Et ita in Granatensi pratorio fuisse iudicatum refert Couarr. lib. 4. variarum, cap. 6. Fit etiam famulum infirmum petere non posse mercedem pro tempore, quo fuit infirmus, secundum Bart. in l. si vno, §. item cum quidam, ff. locati, & laf. in l. diem functo, ff. de offic. assessor. & alios communiter ex Panormi. in cap. 1. n. 9. de clerico ægrotante, tamen si oppositam sententiam tenuerit glo. in l. arboribus, §. de illo, ff. de usufructu. Et libellus in hac actione erit concipiendus forma infra præscripta.

Libellus in actione locati.

FVLANO parezco ante V.m. y pongo demanda à fulano, y digo que es assi. Que yo alquile vnas casas mías en esta ciudad, à tal calle, que han por linderos tales, por precio en cada vn año de cien ducados, y se las arrende por tiempo, y espacio de tres años, los quales son ya passados. Y auendoselas desahuziado por el tiempo acostumbra-do, que en esta ciudad se suelen desahuziar las casas, dziendole que no queria las viuiesse por mas tiêpo, sino que me las dexasse libres y

desem-

desembargadas, y siendo à ello obligado, no lo ha querido hazer, ni fallise dellas. Por que pido à V. m. que auida mi relacion por verdadera en quanto baste, del dicho aduerso me haga justicia, y por su sentencia le condene à que me buelva, entregue, y restituya, y dexe libres, y desembagadas las dichas mis casas, tales, y tan buenas como estauan al tiepo que yo se las di, y el las entrò à viuir, y à que me pague los daños, intereses, y menoscabos que se me han seguido por no auer dexado las dichas casas en tiempo deuido, que estimo en quarenta mil maravedis, con lo que de aqui adelante corriere al dicho respecto, hasta que cumpla lo susodicho. Sobre que pido justicia, &c.

Libellus in actione conduti.

FVLano pareço ante V. m. y pongo demanda à fulano, y digo que es así: Que el dicho aduerso se concertò conmigo, y me arrendò vna dehesa suya que tiene en tal parte, de q̄ son linderos tales, la qual me arrendò à pasto, y labor, por precio de mil maravedis en cada vn año, por espacio de tres años. Y es así, que llegado el tiempo en que me auia de entregar la dicha dehesa, y dexarmela libre, y desembargada, para que yo la pudiesse labrar, y pastar con mis ganados, y estándole à ello obligado, no lo ha querido hazer, antes la come con sus ganados, y la tiene ocupada, de suerte que yo no puedo aprouecharmela. Por que pido à V. m. que auida mi relacion por verdadera, en quanto baste, del dicho aduerso me haga justicia, y le condene à que me dè y entregue la dicha dehesa, y me la dexelibre, para que yo la pueda labrar, y pastar por el tiempo del dicho arrendamiento, y no la dexando libre, le condene en los daños, intereses, y menoscabos que se me han seguido y siguieren, en todo el tiempo que no me dexar desembargada la dicha dehesa, que estimo en tantas mil maravedis, saluo la judicial cassacion de V. m. Sobre que pido justicia, &c.

Ex §. Quarto.

SUMMARIA.

1. *Actio negotiorum gestorum est bonæ fidei.*
2. *Negotium alienum geri quatuor modis dicitur.*

3. *Actio negotiorum gestorum est duplex, directa, & contraria.*
4. *Actio negotiorum gestorum directa aduersus quem, & ad quid competat.*
5. *Actio negotiorum gestorum directa potest intentari statim capta administratione antequam finiatur.*
6. *Actio*

- 6 Actio negotiorum gestorum non solum domino, sed etiam cuiuslibet, cuius interest, competit.
- 7 Actio negotiorum gestorum directa, ut competat, requiritur absentia vel ignorantia eius, cuius negotio gesta sunt.
- 8 Mandatum inducitur ex presentia et taciturnitate domini.
- 9 Actio negotiorum gestorum cessat, quando mandatum interuenit.
- 10 Actione negotiorum gestorum directa agens, quid concludere debeatur in libello.
- 11 Negotiorum gestor tenetur de dolo, lata culpa, et leui, et leuissima, quando alius diligentior vellet administrationem suscipere.
- 12 Negotiorum gestorum excusatur a leui, et leuissima culpa sinceritas affectionis, et imminens rei necessitas.
- 13 Actio negotiorum gestorum contraria cui, et aduersus quem, et ad quid datur.
- 14 Negotium a principio utiliter gestum esse sufficit, licet prosperatus non fuerit secutus.
- 15 Actio negotiorum gestorum contraria, datur etiam aduersus furiosum et aduersus hereditatem iactentem, quamvis delatam pupillo extraneo heredi, secus vero pupillo suo heredi, nisi quatenus locupletior factus fuisset.
- 16 Hereditas non iacet cum pupillo suo heredi desertur.
- 17 Hereditas habet dominum pupillum ipso iure quando suo heredi desertur.
- 18 Negotia gesta nomine heredita-

ris pupillo suo heredi delata nomine pupilli gesta censentur, et obligatio ipsum pupillum tangit.

- 19 Libellus in actione directa negotiorum gestorum.
- 20 Libellus in actione contraria negotiorum gestorum.

§. 4 De actione negotiorum gestorum.

Actio negotiorum gestorum bonae fidei est, ut probatur in d. §. actionum. Pro cuius cognitione constituendum est, quod quatuor modis dicitur negotium alienum geri, ut notat glossa in l. si pupilli. §. item quæritur, in fine, verbo, ipso gestu, ff. de negotiis gestis. quam explicat Bartol. ibi & las. numero 172. & Minsinger. numero 29. in dicto §. actionum, & Brissonius lib. 7. de verborum significatione, verbo, gerere. Quæ actio duplex est, directa, scilicet & contraria, ut probatur in §. 1. in fine de obligat. quæ ex quasi contractu, & in l. 2. ff. de negot. gesti. Directa enim competit aduersus eum, qui sponte negotia alienis gessit ad hoc, ut rationem suæ administrationis reddat, & ratione reddita condemnatur in id, quod non ut oportuit gessit, & in id, quod ex tali gestione retinet, iuxta textum in l. 2. ff. de negotiis gestis. Potestque actio ista intentari statim cepta administratione, antequam finiatur, ut docet Bartol. in l. nam, & Seruius, §. qui negotia, ff. de negotiis gestis, & in l. non quæsi, §. hanc stipulationem, ff. rem pupilli saluam fore. Daturque hæc actio directa, nedum domino cuius negotia gesta sunt, sed etiam cuiuslibet, cuius interest isto iudicio experiri, ut probatur in l. action. ff. de negot. gesti. & ad hoc ut competat requiritur absentia, vel ignorantia eius, cuius negotia gesta sunt, iuxta textum in §. 1. in fine de obligat. quæ ex quasi contractu, & in l. 2. ff. de negotiis gestis. Alioquin si dominus præsens

præfens esse, & taceret, mandatum induceretur, ut probat text. in l. si remunerandi, §. si passus, & in l. qui patitur, ff. mandati, & quando mandatum interuenerit, negotiorum gestorum cessat, per text. in §. 1. in l. de oblig. quæ ex quali contractu. Secundo requiritur, quod actor in libello concludat, quod iudex reuocem nec ad reddendam sibi rationem administrationis, & ad dāna, & interesse, si culpa, vel dolo, negotiū minus bene gestum fuerit, ut docet Bartol. in l. sed an vltro, §. 1. ff. de nego. gestis. Nam negotiorum gestor tenetur de dolo, lata culpa, & de leui, secundū gloss. in §. 1. verb. ad exactissimam, in fin. de obliga. quæ ex quali contractu. Quinimo de leuissima tenetur, quando alius diligenter vellet administrationem suscipere, ut probat text. in l. si negotia, & in l. si pupilli, §. videamus, ff. de neg. gest. à leui tamen, & leuissima culpa excusaret sinceritas affectionis, imminens rei necessitas, iuxta text. in l. 3. §. interdum, ff. de neg. gest. At verò actio contraria negotiorum gestorum datur gestori aduersus dominū, & cum cuius negotia vtiliter gessit, ad sibi præstandum id, quod necessarium, vel vtiliter in rebus gestis impendit, ut probatur in l. ex duobus, in princ. & in l. quæ vtiliter in princ. ff. de nego. gest. & etiam ad hoc, ut liberetur ab obligatione pro domino negotiorum suscepta, & indemnitas rerum gestarum sibi præstetur, iuxta text. in l. si quis mandato, ff. de neg. gest. & in l. 2. C. de sentent. quæ sine certa quantitate, sufficiet; negotium

à principio vtiliter ceptum esse, licet prospere euentus non fuerit sequutus, ut probatur in l. sed an vltro, §. 1. ff. de nego. gest. Daturq; predicta actio aduersus suum, ut in l. 3. vcl. cū ferrius, ff. de nego. gest. & etiam aduersus hereditatem iacentem, quomuis delata esset pupillo, ut in l. nam & feruius, §. 1. ff. de nego. gestis. Quod intelligi debet quādo hereditas delata esset pupillo extraneo hereditaria tunc censeatur iacens, & iure ordinario gestor agit aduersus eā, sufficitq; negotium vtiliter ceptum fuisse, licet ex post facto nulla vtilitas secuta fuisset. Cæterum si hereditas delata esset pupillo suo heredi, non conueniretur actione negotiorum gestorum iure ordinario, sed quatenus locupletior facta fuisset, iuxta text. in l. 2. C. de nego. gest. Et est ratio, quia hoc casu hereditas non iacet, ut firmat gloss. in l. cū hereditas, verb. successeritis, C. de positi, & notat Taf. in l. in suis, num. 10. ff. de liberis & posthu. & Gozadinus in l. qui se patris, nu. 64. C. vnde liberi. Et ita hereditas habet dominū pupillum ipso iure, & negotia pupilli gesta censentur, obligatioque ipsum pupillū tangere videtur, argumento text. in l. quæ vtiliter, §. fin. ff. de nego. gest. & eorū quæ tradit Bartol. receptus in l. necessariis, in princ. ff. de acquir. dā hereditate. Ac ideo hereditas iacens delata pupillo suo heredi hac actione conueniri debet quatenus factus fuerit locupletior, ut in d. 2. Et libellus in hac actione directus, & contrarius concipiendus erit forma sequenti.

Libellus in actione directa negotiorum gestorum.

19 **F** Vltano parezco ante V. m. y pongo demanda à fulano, y digo: Que estando yo ausente desta ciudad, el dicho aduerso de su propia voluntad, sin mandamiento ni poder mio se entremetio à entender en mi hazienda, y à grangearla, y administrarla, cogiendo y cobrando los frutos y rétas della, y encerró el pan, y vino que se cogio en estos dos años proximos passados, y lo vendio, è hizo dello lo que por bien tuuo. Por lo qual es obligado à darme quenta con pago, assi de lo que administrò, como de lo que por su culpa dexò de administrar, pues ya que se entremetia en la administracion de la hazienda, la auia de administrar toda ella: y si el no se entremetiera, huuiera otroque la administrara. Porque pido à V. m. que auida mi relacion por verdadera, en la parte que baste: del dicho aduerso me haga justicia, y le condene

dene à que me de cuenta con pago de todo el tiempo que entendio en la cobrança, y administracion de la dicha mi hazienda, que fueron los dichos dos años: y así mismo le condene, à que por quanto por su culpa de xò de labrar tal huerta, y tal viña tal año, y por ello recibierò daño y detrimento en quantia de tantas mil maravedis, me pague el dicho daño, y lo demas que por su culpa quedò por arrendar, y labrar pagandome la renta de todo ello, que estimo en tantos ducados, salvo la judicial rassion de V. m. Sobre que pido justicia, &c.

Libellus in actione contraria negotiorum gestorum.

F Vano parezco ante V. m. y pongo demanda à folano, y digo: Que estando el dicho aduerso ausente desta ciudad, por le hazer bien y buena obra, y por que su hazienda no se le perdiesse, yo entendi en la administracion della, y se la beneficié, y arrendé, y reparé de muchas cosas que tenia necesidad, sin las quales no rentara cosa alguna, y en los dichos reparos gasté de mi hazienda mas de duzientos ducados, como parecerá aueriguadas las quetas, los quales està obligado à me pagar el dicho aduerso, por se auer gastado en provecho de su hazienda. Porque pido à V. m. quida mi relacion por verdadera, en la parte que baste, del dicho aduerso me haga justicia, y le còdene à que me de y pague los dichos duzientos ducados que en la administracion, y reparos de la dicha su hazienda gasté. Sobre que pido justicia, &c.

Ex §. Quinto.

SVMARIA.

Actio mandati duplex est, directa, & contraria, & utraque bonæ fidei.

Actio directa mandati cui, & aduersus quem ceperat, & ad quid datur.

Actio mandati contraria cui, & aduersus quem, & ad quid datur.

Actio contraria mandati, ut ceperat requiritur, quod manda-

tum fuerit gratuitum.

Actio mandati in quo differat ab actione negotiorum gestorum.

Libellus in actione directa mandati.

Libellus in actione contraria mandati.

§. 5. De actione mandati.

Actio mandati duplex est, directa, & contraria, & utraque bonæ fidei, iuxta text. & ibi Angelum, l. 1. & alios in §. actionum, inlittat. de actionibus, Directa datur mandatori, & eius heredi aduersus eum, qui mandatum

datum suscepit, & non expleuit, ut in l. si mandauerit, §. fin. & in l. inter causas, §. qui suscepit, si mandati, vel illud expleuit dolose, & negligenter cum damno mandatis, ut in l. praterita, & in l. si procuratorem, §. si mandati, vel excessit fines mandati, ut in l. diligenter, ff. mandati, & in l. si is qui, insitit. de mandato, & in capitulo cum dilecta, de rescript. notat Iaf. in l. si procurator. columna 1. C. de procuratoribus, & Alciatus in l. fin. C. de negot. gestis, daturque mandatori ad hoc, ut mandarius restituat, quidquid ad eum ex mandato peruenit, si res tradita sibi fuit alius cedat actionem, quam habet ad persequendum rem, ut in l. si procuratorem, §. idolo, ff. mandati, si vero mandarius negligens fuerit, restituat id quod mandatoris interit, iuxta text. in dict. l. si procuratorem, §. 1. Contra istam autem actio man-

dati datur mandatrio eiusque heredi aduersus mandatorem, & eius heredem, ad hoc, ut impleto mandato restituant omnes impensas, quas necessitatio, & utiliter mandarius fecerit, iuxta text. in l. idem quod, §. idem Labeo, & in l. si vero non remunandi, §. fin. si mandati, quod procedit etiam si infelicitate negotium successerit absque sua culpa, ut in l. qui mutuum, §. fin. si mandati. Requiriturque ad hoc, ut hæc actio mandati competat, quod mandatum fuerit gratuitum, iuxta text. in §. in summa, insitit. de mandato, & in l. idem mandati, & in l. si titu. 3. part. Et differt ista actio ab actione negotiorum gestorum in eo, quod illa sponte suscipitur domino ignorante, hæc vero non suscipitur, nisi iussu, vel rogatu domini præcesserit. Et libellus in hac actione erit formandus modo sequenti.

Libellus in actione directa mandati.

FVLANO parezco ante V. m. y pongo demanda à fulano, y digo: Que yo roque al dicho fulano que me comprasse tal heredad, que ha por linderos tales, por precio de dos mil ducados, y assi mismo me comprasse tal viña à tal parte, que ha tales linderos, y haze tantas alancadas, por precio de quinientos ducados, y le di, y entregué el dinero para lo vno, y lo otro, y el de mi lo recibio, y quedò conmigo de comprar la dicha heredad, y viña. Y es assi, que el comprò para si la dicha heredad, y la tiene, y posee, y la viña por su culpa la dexò de còprar, y se vendio à otro, del qual no se puede auer: y por no la auer comprado, se me ha seguido de daño è interresse mas de duzientos ducados, por confinar la dicha viña con otra mia, y tener gran necesidad della para la incorporar en la mia. Por lo qual està obligado à me dar, y entregar la dicha heredad, y à pagarme los dichos duzientos ducados que se me han recerrido de daños, è interresses, en no me auer comprado la dicha viña. Porque pido à V. m. que auida mi relaçion por verdadera, en la parte que baste, del dicho aduerso me haga justitia, y por su sentençia se condene à que me de, y entregue la dicha heredad, con mas los frutos que ha rentado y podido rentar, y que rentare hasta la real entregá, que estimo en duzientos ducados cada vn año: y assi mismo à que me de, y pague los dichos duzientos ducados de daño, è interresse que se me han recerrido de no me auer comprado la dicha viña. Sobre que pido justitia, &c.

Libellus in actione contraria mandati.

7 **F** Vltimo parezco ante V. m. y pongo demanda à fulano, y digo: Que el dicho aduerso me rogò que fuesse à la ciudad de Plasencia, y le comprasse quinientos carneros anexos, à precio de à dos ducados cada vno. E yo lo hize así, que fuy à la dicha ciudad de Plasencia, y comprè los dichos quinientos carneros, y los traxe à esta ciudad de Salamanca, y se los entreguè, y el dellos se contentò, y en yr à hazer la dicha compra me detuue quinze dias, y gastè en costas del camino, y en pastores, y en otros gastos necessarios quarenta ducados que puse de mi casa: y de mas de los dichos gastos, puse de mi bolsa duzientos ducados para acabar de pagar los dichos carneros: lo qual todo es obligado de me dar y pagar el dicho aduerso: y aunque por mi ha sido requerido que lo haga, no lo ha querido hazer sin pleyto. Porque pido à V. m. que auida mi relacion por verdadera, en quãto baste, del dicho aduerso me haga justicia, y le condene à que me de y pague los dichos quarenta ducados que hize de gastos, con mas los duzientos ducados que puse de mi casa para acabar de pagar los dichos carneros. Sobre que pido justicia, &c.

Ex 6. Sexto.

SVMARIA.

1 **A** Ctio depositi est bonæ fidei.

2 **D**epositum est quando quis rem suã alteri causa custodiæ, dat quo casu recipiens tenetur ea restituere ex actione depositi.

3 **D**epositum aliud est iudiciale aliud extraiudiciale.

4 **D**epositum iudiciale dicitur quando res, de qua est controuersia depositur, ubi iudex statuit.

5 **D**epositarius à iudice electus semper presumitur idoneus.

6 **D**epositarius electus à iudice si post modum idoneus non fuerit reperiatur iudex tenebitur ad interesse parti lesæ, nisi à principio idoneus

elegit, vel probationem suæ idoneitatis recepit.

7 **D**epositum extraiudiciale dicitur quando absque controuersia quis, causa custodiæ deponit rem suam penes aliquem.

8 **D**epositum extraiudiciale aliud est voluntarium, & aliud necessarium.

9 **D**epositum voluntarium dicitur, quando quis ex sua voluntate deponit rem custodiendam penes aliquem, & tunc depositarius tenetur ad simplum.

10 **D**epositarius negans rem penes se depositam fuisse efficitur infamis sequente sententia iudicis.

11 **C**ompensatio non admittitur à depositario.

12 **D**epositum necessarium dicitur quãdo

do urgente necessitate veluti incendij, naufragij, tumultus, vel ruine quis deposuit rem suam penes aliquem, ut periculum imminens euitaret.

13 Actio depositi competit in duplū aduersus negantem depositum necessarium.

14 Depositarius tenetur de dolo & lata culpa.

15 Depositarius non tenetur de leui, vel leuissima culpa, vel casu fortuito, exceptis quibusdam casibus.

16 Actio depositi alia est directa, & alia contraria.

17 Actio depositi directa cui, & aduersus quem, & ad quid datur, & quando si rei, & pena persecutoria.

18 Actio depositi rei persecutoria est perpetua, pena vero persecutoria est annalis.

19 Iuratur in litem in actione directa depositi.

20 Actio depositi contraria cui, & aduersus quem, & ad quid cōpetat.

21 Actio depositi contraria, ut cōpetat quæ requirantur.

22 Actione depositi contraria nō agitur, nisi expresse rescussa custodia sit data, & recepta à depositario tacite vel expresse consentiente.

23 Deponere hospitem apud nauicam, aut ponem, vel stabularium arcam, fardellum, vel aliam rem ligatā, si post modum illigata reddat cenetur stationarius actione depositi contraria, & stabitur iuramento hospitis super rebus contentis in fardello.

24 Actio depositi contraria, ut cōpetat requiritur quod gratis re-

cipiat depositarius, quia alias erit contractus innominatus, vel locationis.

25 Depositus proprie nō cadit in rebus immobilibus.

26 Depositum de iure communi habet executionem paratam quando per instrumentum publicum de deposito constat.

27 Testium receptio non est admittenda ante litem contestatam.

28 Instrumentum omne publicum, a toto iure Regio habet executionem paratam.

29 Depositum confitens instrumento publico potest cōueniri via executionis, licet tale instrumentum non habeat clausulam guarentigiam: & idem erit in scriptura priuata a parte recognita.

30 Scriptura priuata habet vim publici instrumenti si recognita sit à parte in iudicio.

31 Scriptura priuata cū subscriptione trium testium habet vim publici instrumenti nō tamen potest executioni mandari si negata sit à debitore, licet à testibus sit recognita: facit tamen plenam probationem.

32 Libellus in actione depositi vultuarius & necessarius.

§. 6. De actione depositi.

Actio depositi etiam bonæ fidei est, ut constat ex §. actionum, institutio de actionibus. Pro cuius cognitione erit constituendum, quod depositum est quando quis rem custodire dat, quod casu recipiens

recipiens tenetur eam restituere ex actione depositi, iuxta tex. in l. 1. & toto tit. ff. & C. depositi. & in cap. 1. & 2. extra de depositi. & in §. præterea instit. quibus modis re contrah. obligat. in l. 1. & toto tit. 3. part. 5. & notat Antonius Gomez 2. tomo variarum, capit. 7. nu. 2. & Brissonius lib. 4. de verborum signifi. verbo, depositum. Rursus constituendum est, quod depositum aliud est iudiciale, & aliud extra iudiciale. Iudiciale dicitur quando res, de qua est controuersia, deponitur ubi iudex statuit, vt in l. fenatus, in fine, ff. de offic. præf. & in l. si fidei in flor. §. vltim. ff. qui satisfacere cogantur, & in l. 1. §. penult. ff. de liber. exhi. & tradit Brissonius ubi supra.

Et tunc iudex eligere debet depositarium, & à iudice electus semper præsumitur idoneus, iuxta textum in l. si soluturus, ff. de solutionibus. Qui depositarius si postmodum idoneus non fuerit repertus iudex tenebitur ad interesse parti laesæ secundum Bartol. in dict. l. si soluturus, Bald. in l. acceptam, C. de visuris, & Aulies in cap. pratorum, capit. 10. in glossa verbo, siabile, numer. 2. à qua obligatione iudex liberabitur quando à principio idoneum depositarium elegit, vel probationem fore idoneitatis recepit, secundum Aulies plures alios Doctores. referentem, ubi supra, numer. 2.

Extraiudiciale depositum est quando absque controuersia quis causa custodie deponit rem suam penes aliquem: & tunc ipse depositarium eligere poterit, argumento text. l. ita autem, in principio, ff. de administratione tutorum, & in l. debitor, ff. de negot. gest. & tradunt Bartol. & Bald. ubi supra, & Aulies in dicto capit. 10. in glossa verbo, no obrare, numer. 2.

Præterea constituendum est, quod depositum extraiudiciale aliud voluntarium, & aliud necessarium est. Voluntarium dicitur quando ex sua voluntate quis deponit rem custodiendam penes aliquem, & tunc depositarius tenetur ad simplicem id est, ad rei restitutionem, quo casu statim res restitui debet etiam si à prædone, seruo, filio vel simili persona deposita sit, vt probatur in l. 1. §. si prædo, & in l. quod seruus, ff. de positi. Et si rem penes se depositam fuisse negauerit depositarius infamiter efficitur sequuta sententia iudicis, vt probatur in l. qui depositum, C. de positi, nec tunc admittitur compensatio à depositario opposita, vt probatur in l. penult. C. de positi, & in l. fin. & ibi Bart. C. de compen-

sationibus, & in cap. 2. §. fin. de deposito, & in §. in bonæ fidei insitut. de action. & ibi Isal. num. 33. & Gregor. Lup. in l. 5. tit. 3. part. 5. in glossa 5. Necessarium depositum est quando urgente necessitate, veluti incendij, naufragij, tumultus, vel ruinae quis deposuit rem suam penes aliquem, vt imminens periculum euicaret: quo casu ad uersus depositarium negantem penes se rem depositam fuisse, actio depositi à prætore inuenta datur in duplum, iuxta textum in l. 1. §. 1. ff. de positi, & in §. rei persequenda, & in §. in duplum, & in §. sed forti, insitut. de acti. & in l. 3. tit. 3. part. 5. Et horum quatuor casuum rationem reddit Minsinger, in dict. §. rei persequenda numer. 39. Duarenus lib. 1. dispositio-num cap. 15. & Benicisus in dict. §. actionum numer. 492. Insuper constituendum est, quod depositarius solummodo tenetur de dolo, vt probatur in l. si vt certo, §. nunc videndum, ff. commodati, & in l. §. si uelimenta ff. de positi, & in l. contractus 24. ff. de regulis iuris, & in l. præterea, insitut. quibus modis re contrah. obligat. De lata culpa etiam tenetur, vt in l. 1. C. de positi & firmat glossa in d. §. præterea, verbo, dolo, quia lata culpa dolo comparatur, iuxta tex. in l. quod Nerus, ff. de positi. Nec obstat quod in prædictis iuribus dicitur depositarium solummodo, vel duntaxat de dolo teneri nam respondetur quod ille dicitio nes taxatiue non excludunt similes casus secundum glossa in l. obrare alienum, C. de pre dijs minorum. Non tamen depositarius tenetur de leui, leuissima, vel casu fortuito, vt ex prædictis iuribus notant omnes, ibi, præsertim Cagnolus, & Decius, num. 1. in d. l. contractus. Bene verum est quod in aliquibus casibus depositarius de leui culpa, & casibus fortuitis tenetur quos congerit glossa in dict. §. præterea, verbo, dolo, & glossa in l. 1. §. sepe, ff. de positi, Panormita. num. 3. & alij in cap. 3. de deposito, & est l. 3. & 4. tit. 3. part. 5. Supradictis ita constitutis dicendum est, quod actio depositi est directa, & contraria. Directa enim datur aduersus depositarium ad persequendam rem depositam cum fructibus, & omni causa, vt in l. 1. §. hanc actionem ff. de positi, & in l. 5. & 8. tit. 3. part. 5. Et est civilis rei persecutoria, in quatuor tamen casibus, nempe quando causa incendij, naufragij, vel ruinae vel tumultus res fuit deposita: prætoriana est, & cum prætor induxit, daturque in duplum aduersus depositarium negantem rem

rem depositam: & est mixta rei, & poenæ
persecutoria, ut in l. 1. §. 1. ff. de positi. & in
d. §. rei persequendæ, §. in duplum, & §. sed
facti in l. ult. de actio. & in l. 3. tit. 3. part. 5.
18 Quo fit ad persequendam rem depositam
hæc actio nem perpetuam esse cum sit ci-
uilis ad persequendam vero poenam annua-
lem esse, cum sit prætoris, ut in l. quod tu-
multus, ff. de positi. Et in hac actione dire-
10 cta iuratur in litem, ut probatur in l. 1. §. si
rem, ff. de positi. Contraria autem actio de-
positi competit depositario, & eius heredi
aduersus deponentem, & eius heredem, ad
hoc, ut libi restituatur id quod necessarium
& vtiliter impensum fuit in re deposita, ut
probatur in l. ei apud, ff. de positi. Et ad hoc
21 ut hæc actio competat requiruntur sequen-
22 tia. Primo quod res deposita expresse da-
ta sit causa custodiæ, & suscepta à deposi-
tario, tacite vel expresse consentiente. Alio
quin, si quis ponat rem in domo alterius
ipso sciente, & patiente, hæc actio non da-
bitur, in d. §. præterea, & resolut. l. as. in §.
sequens num. 30. in l. ult. de actio. & An-
ton. Gomez in 2. tomo variarum c. 7. n. 2.
23 Vnde hospiti deponenti, apud nautam, cau-
ponem, stabularium, arcam fardelum, vel
aliam rem legatam, si postmodum illigata
reddata stationarius hæc actio tenebitur,
& statuitur iuramento hospitis super
rebus contentis in fardelo, secundum Bar-
tolæ in l. in actione, num. 22. & ibi l. as. nu-
mer. 40. ff. de in litem iurando, per text. in
l. 1. §. si cista, ff. de positi, quod procedit
etiam si clauis cellula tradita fuerit hospiti
secundum gloss. in l. fin. §. 1. verbo, item, si
prædixerit, ff. de nautæ, cauponæ & stab. &
l. as. in d. l. actionibus numer. 43. & in d.
24 §. sequens, numer. 29. Secundo requiritur,
quod depositarius gratis rem depositam re-
cipiat, alias vel erit contractus innomina-
tus, vel locationis, ut in l. 1. §. si quis ser-
uum, ff. de positi, & notat l. as. in dict. §. se-
quens, numer. 30. Tercio requiritur, quod
25 res deposita sit mobilis, vel se mouens, nam
in re immobili propriè non cadit deposti-
tum, improprie tamen bene cadit, iuxta
text. in l. licet, §. rei depositæ, ff. de positi.
Quo fit quod si alicui commendetur roca
vel castrum, dicitur depositarius castilla-
rius, secundum Plate. & Angel. in dict. §.
26 sequens. Et est aduertendum, quod deposti-
tum de iure communi habet executionem
paratam, ut notant Quidor. in l. penultim.
C. de positi, & ideo libellus necessarius non
est: debet tamen per instrumentum publi-

cum de deposito, constare, secundum An-
gel. in l. si deposita, C. de positi. Si vero per
27 testes probari debeat, tunc via ordinaria
agendum erit: quia nec litem contesta-
tam ad receptionem testium non perueni-
tur, iuxta titulum, ut litem non contestata.
28 Obseruandum tamen in praxi, quod cum ho-
die iure regio omne instrumentum publi-
cum executionem paratam habeat, ut in
l. 1. & 2. tit. 2. lib. 4. Recopilat. opinio An-
29 gel. procedere poterit, quando in instru-
mento publico aliquis consisteret se de-
positum recepisse, licet in tali instru-
mento clausula guaranteegia apposita non ef-
ficeret, nec in eo consisteret, quod deposita-
rius promissit depositum redere: nam ad
huc via executiua aduersus eum procedi
30 poterit. Idemque obseruandum erit in
scriptura priuata, recognita à parte in iudi-
cio, secundum Bald. in l. 1. C. de executio-
ne rei iudi. iuxta gloss. in l. sed etsi possessori-
ri, §. cum hereditate, ff. de re iudicat. quia
talis scriptura habet vim instrumenti publi-
ci, ut in l. publica, ff. de positi, & in l. cum
de indebito, C. de probationibus, & in l.
1. 19. tit. 18. part. 3. & notat Rebuffus in tit.
de chirographorum, & secularium recog-
nitionum, in summa, à numer. 44. Couarruias lib. 2.
variarum, cap. 1. 1. numer. 4. & Auend. in
ec. prætorum 2. parte cap. 30. num. 1. Et ho-
die est express. l. 5. tit. 2. 1. lib. 4. Recopi-
lat. & nos supra diximus in 4. part. 1. tomi
31 in cap. de his quæ execut. para. in versicul.
sexto quod scriptura priuata. Quinimo
idem iuris esset si depositum probaretur per
scripturam priuatam cum subscriptione
trium testium, quia talis scriptura habet
vim instrumenti publici, ut in l. scripturas,
C. qui potiores in pig. & in l. 1. tit. 13.
part. 5. Si tamen talis scriptura triuo tes-
se (subscripta negata esset à debitore, quan-
uis recognita esset à testibus non posset
executioni mandari, iuxta ea quæ resolu-
mus in dicta 4. parte 1. tomi in dicto versicu-
lo sexto, sed tunc via ordinaria agen-
dum erit: & talis scriptura à testibus depo-
nentibus se vidisse eam scribere, recognita
plenam probationem facit, ut probat
Rebuffus, vbi supra num. 29. & probatur
in l. 1. 4. & 1. 18. & 1. 19. tit. 18. part. 3. &
firmat Auendanius, vbi supra numer. 425.
Vnde in supradictis casibus, quibus via
executiua procedi potest libellus necessa-
rius non erit in alijs vero formandus erit
modo sequenti.

Libellus in actione depositi voluntarij, & necessarij.

32 **F** Viano parezco ante V.m. y pongo demanda à fulano, y digo. Que en vn dia del mes de Mayo proximo pasado deste presente año de setenta y quatro que se contaron ocho dias del, se encendio gran fuego en mi casa, y temiendome que no se podria atajar, y que mis bienes correrian riesgo los saqué todos, que son los contenidos en este memorial, de que hago presentacion con la solemnidad, y juramento necessario, &c. Y los puse y deposité para que se me guardassen, en casa del dicho aduerso y en su poder, y el los recibio, y se constituyó por depositario dellos: y así mismo muchos dias despues del dicho fuego puse y deposité vna fuente de plata que pesaua tantos marcos en mano del dicho aduerso, para que me la guardasse, y el la recibio de mi en fiel encomienda, y guarda. Por lo qual está obligado à me boluer y restituyr todos los dichos bienes, que el dia del fuego en el deposité, y la fuente de plata que despues le di en guarda. Y aunque por mi ha sido requerido muchas vezes que me lo buelva todo y restituya, no lo ha querido ni quiere hazer, antes niega auer yo en el hecho los dichos depositos. Porque pido à V.m. que auida mi relacion por verdadera en la parte que baste, del dicho aduerso me haga justicia y le condene à que me buelva y restituya los bienes que en el deposité el dia del fuego, tales y tan buenos como de mi los recibio con mas otro tanto que está obligado à boluer en pena por auer me negado el dicho deposito necessario; y así mismo le condene à que me buelva la dicha fuente, y en defecto de no me la dar, me pague su justo valor de peso, que eran tantos marcos, y de hechura que estimo en tantas mil maravedis, y mas le condene en las penas en que caen è incurrir los depositarios, que no acuden con los depositos que en ellos fueron fechos. Sobre que pido justicia, &c.

Otro si à V.m. pido proceda breue y sumariamente en esta causa, pues la calidad della requiere, por ser de deposito. Y para ello, &c.

Ex §. Septimo.

SUMMARIA.

1 **A** Crio pro socio est bona fidei.

2 Societas contrahitur cōsensu, re verbis, & per nūcium, & in perpetuum vel usque ad certum tem-

pus, vel ex tempore, vel sub conditione.

3 Societas non potest contrahi in perpetuum sine temporis praescriptione.

4 Societas potest contrahi in super omnibus bonis praesentibus vel futuris, vel super vna tantum negotiatione.

5 Socie-

5 Societas super omnibus bonis simpliciter contractu etiam ad futura extenditur præter donationem hoc redimere legatum, vel aliam specie ultimæ voluntatis, nisi id exprimitur.

6 Socij pactionis inter se factas observare debent.

7 Societas quatuor modis dissolvitur.

8 Actio pro socio cui, & aduersus quæ, & ad quid datur.

9 Actio pro socio datur ad diuersos effectus.

10 Actione pro socio agens quid debeat in libello concludere.

11 Actio pro socio interitur societate finita, quando agitur pro habenda ratione lucri, & damni inter socios diuid. nã, & hoc casu, quid libellus continere debeat.

12 Socij debet equaliter lucra, & dãm inuicem communicare, nisi aliud conuenitum sit.

13 Libellus in actione pro socio est cõcipiendus nomine singularum sociorum, non vero societatis.

14 Libellus in actione pro socio in primo & secundo casu.

15 Libellus in actione pro socio ad dissoluendam societatem.

§. 7. De actione pro socio.

INTER Actiones bonæ fidei, actio pro socio connumeratur in dict. §. actionum. Pro cuius elucidatione constituendum est, quod societas contrahitur consensu, re, verbis, & pernuncium, probat textum in l. societatem coi-

re iuncta l. qui admittitur, si de pro socio, & in princip. insinu. de obligatio. ex consensu iuncta glo. verbo, societatis, l. 1. tit. 10. par. 5. & in perpetuum, id est, quoad

3 vitam contrahentium, vel vsque ad certum tempus, vel ex tempore, vel sub conditione contrahi potest, l. 1. tit. 10. par. 5. Non tamen in perpetuum sine

4 præfixione temporis contrahitur, l. ubi la. ff. pro socio, & super omnibus bonis presentibus & futuris, vel super vna tantum negotiatione contrahitur, l. societas contrahitur, ff. de pro socio in princip. insinu.

5 de societate l. 1. tit. 10. par. 5. Et si simpliciter contracta fuerit super omnibus bonis, ad bona futura nihilominus extenditur, l. si societatem, l. si quis societatem, ff. pro socio, & firmat glo. l. in l. in C. quæ res pig

no oblig. Non tamen extenditur ad bona quæ sita per donationem, hereditatem, legatum, vel aliam speciem ultimæ voluntatis, l. coire, cum sequentibus, ff. pro socio, nisi specialiter & expresse inter socios

actum fuerit, societatem extendendam esse ad bona titulo lucrationis quæ sita l. 3. vers. cum specialiter, & ibi glo. ff. pro socio. Paulus Galt. confil. 185. col. 6. Bart. confil. 22. vol. 1. Alex. confil. 47. col. 2. tomo 2. & conuenit l. 6. & 9. tit. 10. par. 5. & resol. Anton. Gom. 2. tomo 1. var. c. 5. n. 3. & 4. tamen si contrarium teneant Carol. Ruin. confil. 104. col. 4. vol. 1. Decius confil. 66. col. 2. &

6 Aimon Craueti confil. 26. col. 2. Et pactiones inter socios initæ obseruandæ erunt, vt probatur in princip. insinu. de societate, & in l. 1. tit. 10. par. 5. Quæ societas quatuor

7 modis dissolvitur, vt in l. societatem, ff. pro socio, & in §. soluitur. insinu. de societate, & in l. 10. tit. 10. par. 3. Ex quo contractu societatis oritur actio pro socio, quæ competit sociis inuicem, quoties oportuerit alteri alteri aliquid ex bono & æquo præstare. Estq; directa ex vtraque parte, vt in §. in quibusdam insinu. de pona temere litigantium. Et datur ad diuersos effectus, aliquando ad societatem contrariam

9 adimplendam & couiciendam, velati, vt fiat cessio iurium, & collatio rerum in comuni, secundum conventionem societatis, quo casu intentari illico societate inita poterit Aliquando vero datur ad personales præstationes, puta, ad fructus, & redditus perceptos in comuni diuidendos, & ad luera impensas, & dãmna communicanda: quo etiam casu, durante societate poterit intentari, l. pro socio, §. si

Titium, l. cum duobus, §. item respondit. ff. pro socio. In quibus casibus requiritur quod actor dicat, in libello inter se & reū initam fuisse societatem vnius rei, vel omnium bonorum, exprimendo speciem eiusdem societatis. Aliquando & tertio datur pro habenda vtili ratione lucri & damni, inter socios dividendi, verum, §. fin. cum l. sequenti, & in l. tandiu, ff. pro socio, quo casu intentari non potest, nisi societate finita, vt in d. l. tandiu. & ibi gloss. verb. data, & resoluunt l. iso in §. sequens, num. 37. & Milius, in §. rei persequenda, n. 58. instit. de actio. quo casu requiritur in libello ex-

pressio causæ, per quam finita fuit, & expressio formæ societatis, id est, partium lucri & damni, quæ vnicuique ex socijs conuenire debent. Alioquin si nihil inter socios conuenit, æqualiter lucri & damna communicande erunt: si vero aliquid conuenit, partitiones erunt obseruande, tex. in l. si non fuerit, ff. pro socio, & in princip. in l. de societate, in l. 1. tit. 10. part. 5. Requiriturq; in hac actione, quod libellus contineatur nomine singulorum sociorum, non vero societatis, secun. Bald. in Rub. C. pro socio, & l. iso in d. §. sequens, n. 41. & erit formandus modo sequenti.

Libellus in actione pro socio in primo & secundo casu.

14 **F**VLANO parezco ante V.m. y pongo demanda à fulano, y digo. Que entre mi, y el dicho aduerso fue fecha y contrahida compañía de todos nuestros bienes muebles, y rayzes, semouientes, deudas, dineros, y acciones, que à la fazon teniamos y adelante tuuiessemos, y asistes, que yo cumpliendo lo que era de mi parte obligado, meti todos mis bienes en la dicha compañía, é cedi los derechos, y acciones que me pertenecian, y di poder al dicho aduerso in rem propriam, para que en nombre de la dicha compañía pudiesse cobrar las dichas deudas: y el dicho aduerso siendo obligado à hazer otro tanto, y aguardar la dicha compañía, y meter en ella sus bienes, y ceder sus acciones y derechos que le pertenecian, no lo ha querido, ni quiere hazer sin pleyto: antes los frutos que ha cogido de los dichos bienes de compañía, y las ganancias que se han seguido, no lo ha querido comunicar, y lo oculta. Porque pido à V.m. que auida mi relacion por verdadera en quanto baste por su sentencia condene al dicho fulano à que cumpla y guarde la dicha compañía, mandandole ceder sus derechos y acciones, y comunicar los frutos y ganancias. Sobre que pido justicia, &c.

Libellus in actione pro socio in tertio casu ad dissoluendam societatem.

15 **F**VLANO parezco ante V.m. y pongo demanda à fulano, y digo. Que entre mi y fulano defunto, y fulano, y fulano, vezinos desta ciudad

dad fue fecha, y contrahida compañía de todos nuestros bienes auidos y por auer, para que juntamente todos tratásemos con ellos y pusiésemos vna tienda de paños, y sedas en la rua desta ciudad, con que lo que se ganasse y adquiriessse en el dicho trato se partiesse entre todos por yguales partes. La qual compañía ha durado por espacio de tantos años, y agora fulano vno de los dichos compañeros es muerto, y pasado desta presente vida, y por su muerte se disoluió y acabó la dicha compañía. Por lo qual fulano y fulano como tales compañeros, y fulano y fulano como herederos del dicho fulano defunto estan obligados à juntarse conmigo, para que así todos juntos hagamos cuenta de todos los maravedis y bienes que en la dicha compañía ay, y hecha la dicha cuenta partamos los dichos bienes y ganancias que huuiere conforme à los capitulos de la dicha compañía. Y aunque por mi han sido muchas vezes requeridos, que se nombrassen contadores para las dichas cuentas, no lo han querido ni quieren hazer sin pleyto. Porque pido à V. m. que auida mi relación por verdadera en la parte que baste por su sententia condene à los dichos aduersos à que de su parte dentro de vn breve termino nombren contadores, que se junten con fulano, que yo de mi parte desde luego nombro para hazer las dichas cuentas, con apercibimiento que no los nombrando, V. m. de su oficio los nombrara, y referuando en si nombramiento de tercero en caso de discordia, y así mismo señalando à los dichos contadores nombrados lugar, y hora en que se junten cada día, hasta fenecer y acabar las dichas cuentas, mandandoles, que adjudiquen à cada vna de las partes lo que ha de auer, conforme à los capitulos de la dicha compañía. Sobre que pido justicia, &c.

Otro si hago presentacion desta escriptura publica de compañía con el juramento y solemnidad necessaria, &c. de la qual me pretendo aprouechar en lo que es, y ser pudiere en mi fauor, y no en mas, ni aliende. Y para ello, &c.

Ex §. Octauo.

SUMMARIA.

1 Actio tutelæ est bonæ fidei, et alia est directa, et alia contraria.

2 Actio tutelæ directa à iure civili descendit, contraria vero à iure præ-

torio.

3 Actio directa tutelæ cui, et aduersus quem, et ad quid competat.

4 Tutor rationem reddere debet per inuentarium in principio administrationis factum.

5 Tutor si inuentarium bonorum pupilli non consecerit, iuratur in litem

contra

contra eum, in quod pupilli interest.

6 Pupillus transmittit iuramentum in litem, in suos heredes contra tutorem

7 Tutor tenetur de dolosa culpa, & leni.

8 Actio tutela contraria, cui, & aduersus quem, & ad quid datur.

9 Actio pro tutela que dicatur, & a quo inuenta fuerit.

10 Actio pro tutela est directa, & contraria, & cui, & aduersus quem quilibet competat.

11 Libellus in actione directa tutela.

12 Libellus in actione contraria tutela.

13 Libellus in actione directa pro tutela.

§. Octauus, De actione tutela.

Actio tutela bonae fidei est, ut in dicto §. actionum, & est directa & contraria, l. 1. de contraria tutela, & vtili actione, §. tutores, instit. de oblig. quae ex quasi con-

tractu nasc. Directa à iure ciuili descendit, §. 1. institut. de tutelis, contraria vero à iure praetorio, l. 1. ff. de contraria tutela, & vtili

3 li. Directa competit pupillo finita tutela,

vt rationem suae administrationis reddat, nec antea datur, l. si tutor. 9. §. si testament. l. nisi finita, in princip. ff. de tutel. & ratio. distrah. l. aduersus, & l. rationes, C. de administratione tutorum. Et quibus modis tutela finitur traditur in toto titulo, inst. quibus modis tutela, & in l. fin. tit. 16. part. 6. quam rationem tutor reddere debet per inuentarium, quod in principio ad

4 ministrationis facere tenetur, vt in l. fin. in fine, C. de arbit. tutel. & in l. 5. tit. 16. par.

6. & ibi Gregor. Lup. Alioquin, si inuentarium non confecerit, iuratur in litem contra eum in id, quod pupilli interest, l. tutor qui reperiatur, in princip. ff. de administratione tutorum. Contra heredes tutoris in litem non iuratur, l. fin. C. de in litem iurando. Ipsi tamen pupilli bene trans-

mittant hoc iuramentum in litem in suos heredes, probat Paulus Castrensis in l. si per alium, §. fin. ff. ne quis eum, qui in ius voca. teneturque tutor de dolo lata culpa, & leui, l. 1. in princip. ff. de tutel. & ratio.

7 distrah. Contraria actio tutela datur tutori aduersus pupillum, vt restituat sibi quod impendit in administratione, & liberet eum ab obligatione quam pro eo contraxit, l. 1. ff. de contraria tutel. & in d. §. tutores, & est etiam bonae fidei, secundum glof. receptam in d. §. actionum, verbo, tutela.

8 Alia etiam actio inuenta fuit à praetore, quae actio pro tutela dicitur, & est directa, & contraria. Directa datur pupillo aduersus eum, qui se pro tutore gessit, cum re vera

9 non esset tutor, ad hoc, vt ratione sibi reddat, quae statim cognito errore intentari potest l. 1. §. 1. & §. cum eo, ff. de eo qui pro tutore.

10 Contraria vero actio pro tutela competit ei qui se pro tutore gessit ad impensas vtiliter & necessario in administratione factas, quae etiam de re herelo errore statim moueri potest, l. 1. ff. de contr. tutel. Libellus in hac

actione concipiendus erit modo sequenti.

Libellus in actione directa tutela.

11 **F** Vltimo parezco ante V. m. como curador ad litem que soy de fulano, y pongo demanda à fulano, y digo que es así. Que auiendo quedado el dicho mi menor de edad de cinco años al tiempo que muero y passó desta presente vida fulano, padre legitimo del dicho mi menor, el dicho aduerso fue proueydo por la justitia desta ciudad,

por

por tutor de la persona y bienes del dicho mi menor, y le fue decretada la dicha tutela, como consta desta escriptura, de que hago presentacion, con la solemnidad, y juramento necessario, &c. y como tal tutor del dicho mi menor, aceptò la herencia, y bienes del dicho su padre, y ha regido, y administrado sus bienes, y hazienda hasta agora. Y porque el dicho mi menor es ya de catorze años cumplidos, y la dicha tutela acabada, quiere que los dichos sus bienes le sean entregados, y el dicho aduerso le de quenta con pago de la dicha su hazienda, y de los frutos, y rentas della: à lo qual el dicho aduerso està obligado. Y aunque ha sido por el dicho mi menor muchas vezes requerido que lo haga, no lo ha querido hazer sin pleyto. Porque pido à Vuestra merced, que auida mi relacion por verdadera, en la parte que baste por su sentencia, que en tal caso lugar aya, condene al dicho aduerso, à que de quenta con pago por inuentario legitimamente fecho al dicho mi menor de la dicha su hazienda, y frutos della, q han rentado, y podido rentar, y q rentaren hasta la real entrega: y en defeto de no lo hazer asì, defiera el juramèto in litè al dicho mi menor, hasta en cantidad de quatro mil ducados, que la dicha hazienda, y sus frutos valdria, mandando asì mesmo al dicho aduerso, q dentro de vn breue termino nombre vn contador de su parte, que se junte con fulano: al qual yo desde luego nombro por parte del dicho mi menor, para que ambos à dos juntos hagan las dichas quantas, con aperebimiento que no lo nombrado, V. m. lo nombre de su oficio, y referue en si el nombramiento de tercero en caso de discordia, señalàdoles lugar, y hora, donde cada dia se junten à hazer las dichas quantas, hasta las fenecer y acabar. Sobre que pido justicia, &c.

Libellus in actione contraria tutela.

¹² **F**VLANO parezco ante V. m. y pongo demanda à fulano, y digo: Que al tiempo que fulano, padre legitimo del dicho aduerso murió, y pasó desta presente vida, el dicho aduerso quedò de edad de ocho años, y el dicho su padre en su testamento con que murió me dexò por su tutor, e yo aceptè el dicho oficio, y le llevè à mi casa, y he tenido quenta con su persona, y administrado su hazienda hasta agora q el dicho aduerso es de edad de catorze años cumplidos, y el dicho mi oficio se ha acabado. Y en todo el dicho tiempo que he sido su tutor he gastado de mi hazienda en sus alimentos, y otras cosas viles, y necessarias mas de quatrocientos ducados: y siendo obligado à me los

los dar, y pagar, no lo ha querido hazer sin pleyto, aunque por mi, el, y su curador han sido muchas vezes requeridos. Porque pido à V. m. que auida mi relacion por verdadera, en quanto baste por su sentècia que lugar aya, condene al dicho aduerso, y à su curador en su nombre à que me den y paguen los dichos quatrocientos ducados, y à ello les compela y apremie por todo rigor de derecho. Sobre que pido justicia, &c.

Libellus in actione directa pro tutelæ.

- 13 **F**ulano pareció ante V. m. como curador ad litem de fulano, y pongo demanda à fulano, y digo: Que al tiempo que fulano defunto, padre legitimo del dicho mi menor murió, dexò por su vniuersal heredero al dicho menor, cuyos bienes y herencia tiene aceptados: y necesario siendo yo en su nombre de nuevo los acepto con beneficio de inuentario. Y al dicho tiempo el dicho mi menor quedò muy niño, y de poca edad, y el dicho aduerso lo lleuò à su casa, y se entremetio en su hazienda, y en la administracion della, como si verdaderamente fuera su tutor, no lo siendo. Por lo qual està obligado à dar quenta con pago al dicho mi menor de la dicha su hazienda por inuentario legitimamente hecho. Porque pido à V. m. que auida mi relacion por verdadera en quanto baste, condene al dicho fulano à que dê la dicha quenta por inuentario juridicamente hecho al dicho mi menor, y no lo haziendo, le defiera el juramento in litem hasta tanta cantidad, y mude al dicho aduerso nombre contador, &c.

Ut supra diximus in libello actionis directæ tutelæ. Et pari modo mutatis mutandis in actione contraria pro tutelæ, erit formandus libellus, sicut supra diximus in libello actionis contrariæ tutelæ.

Ex §. Nono.

SVMARIA.

- 1 **A**ctio commodati duplex est, directa, & contraria, vtraque bonæ fidei.
- 2 **A**ctio commodati directa cui, & aduersus quem, & ad quid datur.
- 3 **C**ommodatum à precario in quo

- differt.*
- 1 **C**ommodatarius tenetur de dolo, & de omni culpa lata, leui, & leuissima, cum ad eius instantiam sibi fuit res commodata, alias vero tantum tenetur de dolo.
 - 2 **C**ommodatarius re perempta estimationem, deteriorata in interesse prestare debet.
 - 3 **L**ibellus in actione commodati directa

7 *Libellus in actione contraria commodari.*

§. 9. De actione commodati.

Actio commodati duplex est, directa, & contraria, & utraque bonæ fidei, text. & sibi Angel. & Iaf. in §. actionum. Directa datur commodatæ, vt re commodatarius restituat, & si deteriorata fuerit interesse soluat. Contraria vero competit commodatario, vt sibi soluat quantæ suæ interest rem commodatam ante finitum vsum & tempus non fuisse sibi ablatam, & vt restituantur expensæ in re commodata necessario factæ, descenditque ex contractu commodati, qui re contrahitur, vt probatur in §. item is cui, in situ quibus mod. re contrahitur oblig. Veluti quando ad certum tempus, & vsum tacite vel expresse res aliqua traditur alicui, l. 1. & 2. ff. commodati, l. 1. C. eod. tit. c. 1. extra, de commodato, l. 1. tit. 1. part. 5. & l. 1. tit. 2. part. 5. Et in hoc differt commodatum à precario, quia commodatum ad certum tempus, & vsum limitatum tacite, vel expresse da-

tur, & ante finitum vsum, vel tempus reuocari nequit, l. in commodato, §. sicut, ff. commodati. l. cōtinuus, §. cū quis, ff. de ver. obli. Precariū vero datur ad libitū, non de terminato tempore, tacite, vel expresse: & quādo cūq; reuocari potest, text. in l. 1. & to tot. ff. de precar. & in c. si extra, de precar. docet Bart. in d. l. in commodato, §. sicut, & in l. Aquilius Regulus, oppositio- ne 1. ff. de donationibus. Panor. in cap. si. de prec. Anto. Gomez cum alijs, 2. tomo variar. cap. 7. num. 1. Ac ideo actor in libello dicere debet, se rem commodasse ad certum, & determinatum tempus, & vsum iam finitumque esse Quia in re aduertendum est, quod commodatarius tenetur de dolo, & de omni culpa lata, leui, & leuissima quando ad eius instantiam, & petitionem res fuit sibi commodata, l. si vt certo, §. nunc videndum, ff. commodati, text. in d. §. item is cui. Alioquin, si ad petitionem ipsius commodatarij res non fuisset commodata, solummodo commodatarius tenetur de dolo, text. in d. l. si vt certo, §. interdū. Et si res perempta fuerit, & summatione commodatarius soluere debebit, & si deteriorata fu erit, interesse, l. 3. §. si reddita, ff. commodati. Ac ideo actor in libello dicere debet, se ad instantiam commodatarij rem commodasse ad certum tempus, & vsum iam elapsū, & finitū. Et libellus erit concipiendus forma sequenti.

Libellus in actione commodati directa.

6 *E* Vlano parezco ante V.m. y pongo demanda à fulano, y digo: Que yo empresté al dicho aduerso à su ruego, è importunidad vn cauallo castano escuro, de edad de seys años: el qual me pidio para pasascar, y ruar en el en esta ciudad por ocho dias: y al tiempo que se lo di, y entregue estaua muy sano y bueno, y valia à su justa y comun estimacion cien ducados. Y auendolo de mi recebido para el dicho efecto, y teniendolo en su poder, y aprouechadose del mas de diez dias, por auerle tratado mal, el dicho cauallo se resfriò, y està manco, de manera que no vale de veynte y cinco ducados arriba, por lo qual el dicho aduerso està obligado à me dar y pagar todo lo que agora vale menos el dicho cauallo, por su culpa y causa de lo que valia al tiempo que de mi lo recibio. Y aunque por mi ha sido requerido, que

así

assi lo haga, no lo ha querido, ni quiere hazer sin pleyto. Porque pido à Vuestra merced, que auida mi relacion por verdadera en la parte q̄ baste, del dicho aduerso me haga justicia, y por su sentencia le condene à que me buelua y restituya el dicho cauallo que le emprestè, con mas los sesenta y cinco ducados que vale menos, por auerse refriado, en los quales estimo el dicho menoscabo, saluo la judicial tassaciõ de V. m. Sobre que pido justicia, &c.

Libellus in actione contraria commodati.

F Vltimo parezco ante V. m. y pongo demanda à fulano, y digo: Que auicendome el dicho aduerso emprestado vna mula regalada de cola corta vaya, para yr à la feria de Medina del Campo, y andar allà en ella haziendo mis negocios todo el tiempo que durassen los pagos: y auiendo ya quatro dias que yo para el dicho efecto la tenia en mi casa, y auiendo gastado con ella en curarla de vn muermo que le dio, y en herraduras, y otras cosas necesarias tantos reales, el dicho aduerso me tomò la dicha mula, y no me dexò yr en ella la dicha jornada, ni aprouecharme della para el efecto q̄ me la auia emprestado, por lo qual he dexado de yr à la dicha feria à entender en mis negocios, y se me han seguido de intereses, daños y menoscabos por auerme tomado la dicha mula, y no auerme dexado vsar della tantos ducados: y siendo obligado à me los pagar con mas los gastos necesarios que hize con la dicha mula: y auiendole requerido muchas vezes que me lo pagasse, no lo ha querido hazer sin pleyto. Porque pido à Vuestra merced, que auida mi relacion por verdadera en quanto baste, del dicho aduerso me haga justicia, y le condene à que me pague los daños, intereses, y menoscabos que se me han seguido, por auerme tomado la dicha mula, y estoruado el vso della, que estimo en tantos ducados, saluo la judicial tassacion de V. m. y assi mesmo le condene à que me pague los dichos gastos que cò la dicha mula hize. Sobre que pido justicia, &c.

Ex 6. Decimo.

do agitur de estimato, et quando agitur de permutacione.

SUMMARIA.

Contractus innominati ex quo dicitur fieri.

A Crio præscriptis verbis in duobus casibus est bona fidei, quando

Contractus innominati in quibus specibus consistant.

4 Actio

- 2 Actio præscriptis verbis datur in contractibus innominatis, do ut des, facio ut facias, & do ut facias: actio vero de dolo in contractu, facio ut des.
- 3 Actio præscriptis verbis, in multis casibus habet locum.
- 6 Actio de dolo datur in contractu innominato, facio ut des, quando ex facto meo nihil tibi adest, sed si tibi ex facto meo aliquid adest, & non des, actio, præscriptis verbis, competit.
- 7 Actio, præscriptis verbis, cessat quâdo dolus interuenit.
- 8 Actio præscriptis verbis, ex quolibet contractu innominato descendens est stricti iuris, præterquam in duobus casibus.
- 9 Actio præscriptis verbis æstimatoria cui, aduersus quæ, & ad quid competat.
- 10 Libellus in actione præscriptis verbis æstimatoria alternatiue concipiendus est.
- 11 Actio præscriptis verbis æstimatoria datur utilis cum merces interuenit.
- 12 Actio præscriptis verbis ex permutatione descendens cui, & aduersus quem, & ad quid cõpetat.
- 13 Permutationis contractus est quâdo una species pro alia datur, quâdo vero genus pro genere, vel specie, aut species pro genere, est contractus innominatus.
- 14 Actio præscriptis verbis, ex permutatione descendens, ut cõpetat requiritur, quod implementum sue rei sequitur ex parte agentis.

- 15 Libellus in actione præscriptis verbis ex permutatione descendente est concipiendus alternatiue.
- 16 Libellus in actione præscriptis verbis stimatoria.
- 17 Libellus in actione præscriptis verbis ex permutatione.

§. 10. De actione præscriptis verbis.

- N duobus casibus actio præscriptis verbis, est bonæ fidei. Primus est, quando agitur de æstimatorio. Secus uero est, quâdo de permutatione agitur. Pro quorum cognitione constituendum est, quod cum plura essent negotia, quam vocabula, inductum fuit, quod essent quidam contractus, qui in nominati dicerentur, ex eo quod non haberent nomē specificum, & elegans, 1 naturalis, ff. de præscriptis verbis quo casu agendum erit, vel præscriptis verbis, vel actionibus, quæ in factum appellantur l. 1. & 2. ff. de præscriptis verbis. Qui contractus innominati cõsistunt in his speciebus, scilicet, do ut des, facio ut facias, do ut facias, facio ut des, 1 naturalis, in principio, ff. de præscriptis verbis, 1 iuris gentium, §. 1. ff. de pact. & in l. si tit. 6. par. 3. sit in tribus prioribus exemplis actio præscriptis verbis datur: in quarto vero cõpetit actio de dolo, d. 1. naturalis, §. quod si faciam, & ibi notat Bar. & alij. Et licet in pluribus casibus locus sit actioni præscriptis verbis, ut ex superioribus patet, & explicat Anton. Gom. 2. tom. var. c. 8. Duare. lib. 1. disput. c. 11. Baldus, in §. si. inst. de lege Aquila. & Otoman. de verbiis iuris, verbo, præscriptis verbis, tamē in supradicto posteriori exemplo, nēpe in contractu, facio, ut des, sola actio de dolo datur, ut in d. 1. naturalis, §. si facia, quâ intelligit glossa in d. §. actionum verbo, ex permutatione. Quod intelligunt verū esse DD. cõter ex Alex. in l. cū proponas, n. 5. C. de dolo, & Benic. in d. §. actionū n. 6. 18. quâdo ex facto meo nihil tibi adest, tunc actio sola de dolo dat, & ita procedit textus in d. §. si facia. Caterū si ex facto meo aliquid ad est tibi, & tu nō des,

o tunc

tunc actio, præscriptis verbis, datur, vt in l. cum mota in fine, C. de transacionib. Beita Doctores communiter componunt textū in §. quod si faciam, cum text. in d. l. cum mota, qui tamen intellectus cōmuni multum restringit tex. indistincte loquentem in d. §. quod si faciam. Vnde verius dici potest, quod in omnibus supradictis quatuor exemplis, & speciebus contractus inuominati datur actio præscriptis verbis, & in d. l. cum mota, & in d. l. iurigentium. At vero, si in aliquo ex dictis quatuor contractibus inuominatis dolo interuenerit, dabitur actio de dolo, & cessat actio civilis præscriptis verbis, vt in d. l. naturalis, §. at cū do in fi. & in l. solent ff. de præscriptis verb. od idq. in d. §. quod si faciam, cessat civilis actio præscriptis verbis, quia ille qui dare debebat, fuit in dolo inducens alium ad faciendum id quod alias facturus non erat, si promissum nō daret alter, qui postmodum promissum dare cessauit, ac proinde fuit in dolo, & cessat actio, præscriptis verbis, & datur sola actio de dolo. Rursus constituendum est, quod actio præscriptis verbis ex quolibet contractu inuominato descendens est stricti iuris, præterquā in duobus casibus supra dictis, scilicet, quādo ex æstimato, vel quādo ex permutatione agitur, nam tunc bonæ fidei est propter similitudinem quam habet cum contractibus bonæ fidei, secundum l. as. in d. §. actionum: & Alexand. in l. in actionibus, ff. de in litem iurā. Et actio præscriptis verbis æstimatoria competit ei, qui rem aliquam alteri certa æstimatio ne dat, aut, vtendam, aut vendendam, ad hoc vt accipiens, aut eandem rem restituat, vel dictā æstimationem det. l. i. cum suo

§. ff. de æstimata actio. Ac ideo libellus alternatiue erit concipiendus, nempe, quod reus restituat rem, vel eius æstimationem, vt notat Bart. per text. ab in l. i. ff. de æstimata actio. Nec refert, an quis rē recipiat cum mercede, aut sine mercede: nā si merces interueniat, dabitur vtilis æstimatoria, l. 2. ff. de æstimatoria actione. Fuitque necessarium hanc actionem introducere, quia olim dubitabatur, an esset contractus emptionis, locationis, vel conducti, l. i. ff. de æstima. actio. At vero actio præscriptis verbis ex permutatione descendens competit ei, qui rem suam animo permutandi dedit, ad hoc vt rem ex permutatione ab altero consequatur, vel interesse sibi restituatur. Pro cuius elucidatione est constituendum, q. contractus permutationis est quādo vna species pro alia datur; alioquin si genus pro genere, vel genus pro specie, vel species pro genere daretur, esset contractus inuominatus, od vt des, vt in l. naturalis, §. at cū do, ff. de præscrip. ver. gl. in l. i. C. de rerū permu. & in l. i. ff. eo. tit. l. i. tit. 6. par. 5. Ant. Gom. i. tom. var. ca. 8. n. 6. in fi. & Miling in d. §. actionū, nu. 91. Et ad hoc vt hæc actio competat requiritur, quod implementū fuerit sequutū ex parte agentis, l. ex placito, C. de rerū perm. Hodie vero de iure regio ante implementum ex aliqua parte actio illa oritur l. 2. tit. 16. lib. 5. recop. Ant. Gom. d. c. 8. n. 4. & Di da. Perez in l. 3. tit. 8. lib. 3. Ordinam. vers. dubitari non in subtiliter. Et in hac actione libellus alternatiue erit concipiendus secundum glossam in l. cum precibus, C. de rerum permutatione, & Bartol. in l. vnica, C. de sententijs, quæ pro eo quod interest.

Libellus in actione præscriptis verbis ex æstimato.

F Viano parezco ante V. m. y pongo demanda à fulano, y digo. Que yo di al dicho aduerso vna ropa de terciopelo, para que la vendiesse, ò vñasse della, estimada y apreciada en trezientos reales: y sino hallasse quien se los diessse por ella, ò no quisiessse vsar della, q. me la boluiesse. Y aora el dicho aduerso ni quiere darme los dichos 300. reales, ni boluerme la dicha ropa, aunq. à ello es obligado, y por mi ha sido rēgrido. Por q. pido à V. m. q. auida mi relació por verdadera en la parte q. baste, condene al dicho aduerso à q. me dē, y buelva la dicho aro pa, ò me pague los dichos 300. reales. Sobre que pido justicia, &c.

Libellus

**Libellus in actione præscriptis verbis ex
permutatione.**

17 **F**ulano parezo ante V. m. y pongo demanda à fulano, y digo: Que el dicho aduerso, y yo fuymos concertados de trocar vn cauallio mio castaño claro por otro su cauallio ruzio rodado: e yo cumpliendo de mi parte lo que era obligado, le di y entregué el dicho mi cauallio, y el de milo recibí, y se dió por contento y entrego, y está obligado à dar me y entregarme el dicho su cauallio, y no lo ha querído, ni quiere hazer sin pleyto. Porque pido à V. que auida mi relacion por verda dera en la parte que baste, le compela à que me pague el interese que por no me lo entregar se me ha seguido, q estimo en tantos ducados. Saluo la judicial tassacion de V. m. Sobre que pido justicia, &c.

Ex §. Vndecimo.

SUMMARIA.

- 1** **A**ctio petitionis hæreditatis est bonæ fidei, & cui, & aduersus quem, & ad quid competat.
- 2** **A**ctio petitionis hæreditatis est mixta, personalis, & realis.
- 3** **A**ctio petitionis hæreditatis in rem plures habet effectus actionis personalis.
- 4** **A**ctio petitionis hæreditatis, ut competat, qua requirantur.
- 5** **Libellus in actione petitionis hæreditatis quid continere debeat.**
- 6** **A**ctio petitionis hæreditatis, ut competat requiritur, quod actor sit heres.
- 7** **A**ctio petitionis hæreditatis non competit instituto in quora bonorum, cum sit legatarius.
- 8** **A**ctio petitionis hæreditatis in ætati debet contra possidentem titulo pro herede, vel possessore.

9 **A**ctio petitionis hæreditatis non competit possidenti hæreditatem, vel partem eius titulo singulari.

10 **Libellus in actione petitionis hæreditatis.**

§. 11. De actione petitionis hæreditatis,

CTIONEM Petitionis hæreditatis inter actiones bonæ fidei connumerat Imperator, in dicto §. actionum, & competit heredi, qui hæreditatem adiit, & possessionem non fuit adeptus aduersus possidentem pro hærede, vel pro possessore, ad hoc ut actor hæreditatem totam, vel partem cum accessionibus consequatur, ita explicat Iason à numero 186. & Mifingerius à numero 104. in dicto §. Actionum. Et hæc actio est vniuersalis, l. 1. ff. de reuendicatione, l. item videndum, §. vltimo cum lege sequenti, ff. de petitione hæreditatis, & ex mixta, personalis, & realis, textus, §. quædam, in fine.

de actio. l. hæreditatis petitione, C. de peti. hæred. quamvis proprie in rem actio sit ex parte possessionis aduersarij plures effectus habens actionis personalis, l. sed et si, §. petitio, ff. de peticio. hæred. & ibi Bartolus, & communiter omnes ex Iason. in dicto §. quardam, numer. 41. Et ad hoc vt hæc actio competat, & recte intentetur, requiruntur sequentia. Primo, quod actor in libello concludat, quod iudex declarat, eum hæredem esse, & hæreditatem ad se pertinere, l. ex diuerso, §. 1. ff. de re uendi. & quod petat, vt iudicis officio sibi restituatur, quod reus ex hæreditate possidet, legelicit, ff. de petit. hæred. l. 1. §. 1. ff. si pars hæred. petat. Quo fit, in libello necessariam non esse expressionem singularum rerum, sed sufficere actorem petere, se hæredem defuncti declarari, & ad eum hæreditatem pertinere, reumque officio iudicis damnavi ad restitutionem omnium rerum ad illam hæreditatem pertinentium, secundum glossam communiter receptam in l. 1. ff. de edend. Panor. in cap. 3. de libelli oblatione, & est l. 26. tit. 2. partit. 3. resoluit, Covarr. in pract. questionib. cap. 12. numer. 2. reprobata gloss. in cap. 2. de libelli oblatione. Secundo requiritur, quod actor sit hæres, siue ex testamento, siue ab intestato, siue vniuersalis, siue in aliqua parte hæreditatis, l. 1. 2. & 3. de peticio. hæred. siue si hæres immediatus, siue mediatus, veluti hæres primi hæredis, ff. in C. de hæredib. instituen. Si tamen esset institutus in quodā

bonorum, tunc hæc actio non competere, quia esset legatarius, l. si quis seruum, §. cum l. sequenti, ff. delegat. 2. Iason. in dicto §. actionum, numer. 193. Tertio requiritur, quod ista actio intentetur contra possidentem hæreditatem, quod pro hærede, vel pro possessore, l. regulariter, l. pro hærede, ff. de petitione hæreditatis, etiam si unicum tantum rem, & minimam possideret, l. si hæreditatem, ff. de petitione. hæred. it. Gomez in l. 45. Tauri, numer. 166. & Covarruias in practis questionib. cap. 12. numer. 6. At vero contra possidentem aliquam hæreditatem, vel partem eius titulo singulari hæc actio non competit, l. hæreditatis petitionem, & ibi Doctores, C. de peticio. hæred. 1. Covar. in dicto cap. 12. numer. 2. Et veram rationem differentie assignat Mifinger. in dicto §. actio. num. 112. & plures limitationes ponit in l. 1. colum. 2. C. de inofficio. testam. Socin. in regula 297. incipienti. Petitio, Covarruias in dicto cap. 12. & Mifinger. in dicto §. actionum, num. 113. y talem tamen tunc petitionem hæreditatis competere aduersus eum qui vniuersitatem, vel hæreditatem possidet, quo titulo contendit Ioannes Parlador. in libro rerum quotidianarum, cap. 5. Et plura in practi vtilia circa hanc actionem petitionis hæreditatis congerunt Anton. Gom. in l. 45. Tauri, nu. 153. & Cov. in d. c. 12. Et libellus in hac actione erit concipiendus forma sequenti.

Libellus in actione hæreditatis

E Vltano parezco ante Vuestra merced, y pongo demanda a fulano, y digo que antes: Que fulano vezino deste lugar en su testamento, y postrimera voluntad con que murio, y passò desta presentewida, me dexò por su vniuersal heredero, cuyos bienes, y herencia yo tengo aceptada con beneficio de inuentario, y necessario siendo de nuevo la acepto con el dicho beneficio de inuentario, el qual estoy presto de hazer luego que los bienes vinieren a mi poder. Y al tiempo que el dicho fulano murio, dexò muchos bienes rayzes, semovientes, deudas, derechos, acciones, joyas de oro, plata, y moneda amonedada, en los quales bienes el dicho aduerso, pretendiendo ser heredero del dicho defunto, se metio y apoderò, y los tiene ocupados. Y aunque le consta del dicho testamento, en el qual

yo soy instituido por vniuersal heredero, y conforme à ello es obligado à restituirme la dicha herencia, no lo quiere hazer sin pleyto. Porque pido à V. m. que auida mi relacion por verdadera, en la parte que baste, por su sentencià que en tal caso lugar aya, me declare por vniuersal heredero del dicho defunto, y como tal pertenecerme todos sus bienes, y herencias. Y asì declarados condene al dicho aduerso de su oficio, el qual para ello imploro, à que me dè, entregue, y restituya todos los dichos bienes, y herencia, que asì tiene ocupada, con mas los frutos que ha rentado, y podido rentar, y rentare, hasta la real entrega, y restitucion, que estimo en tantas mil maravedis cada vn año, y en tantas fanegas de pan, y tantos meaudos. Sobre que pido justicia, &c.

Ex §. Duodecimo.

SUMMARIA.

1 **A**ctio pro dote olim duplex fuit quaedam ex stipulatu, quedam rei uxorie actio, & quolibet cui competat, & quo casu.

2 Actio pro dote rei uxoria sublata est, & in actionem ex stipulatu transiit.

3 Actio ex stipulatu pro dote est bonae fidei, actio vero ex stipulatu stricti iuris.

4 Actio ex stipulatu pro dote subrogata fuit in locum actionis rei uxoriae.

5 Subrogatum sapit naturam eius, in cuius locum subrogatur.

6 Actio ex stipulatu pro dote ex viroque latere rā mariti, quam uxoris est bonae fidei.

7 Actio ex stipulatu pro dote plura habet privilegia.

8 Hypotheca tacita habet mulier in bonis mariti pro dote sibi restituenda, & cōuerso maritus pro dote

sibi promissa consequenda.

9 Creditoribus mariti praefertur mulier in dote sibi restituenda.

10 Creditoribus anterioribus habentibus expressā hypothecā nō praefertur mulier in dote sibi restituenda.

11 Actio ex stipulatu pro dote dupliciter compleri potest marito quando sine cōsensu patris mulier contraxit, vel quando dos à patre, vel extraneo sibi fuit promissa.

12 Maritus potest aduersus socerum agere pro dote sibi cōstituenda, quando filia sine patris cōsensu nupsit.

13 Dotare filias est paternam officium.

14 Bart. & sequatium opinio, quod pater nō teneatur filiam absque eius cōsensu nubentem dotare, impugnatur.

15 Pater tenetur filiam tradere marito, & constituere ei dotem.

16 Maritus tenetur alimēta praestare suae uxori.

17 Actio ex stipulatu pro dote promissa, ut cōpetat requiritur, quod matrimonium fuerit sequutum.

18 Actio ex stipulatu pro dote promissa est diuersalis, potestque dupliciter intentari.

19 Soter sine uenia non potest a genero conueniri.

20 Actio ex stipulatu pro dote repetenda dupliciter potest conuincere, vel soluto matrimonio, vel constante, quando maritus ad inopiam peruenierit.

21 Dos aduentitia, & profectitia, que dicatur.

22 Dotem aduentitiam sola uxor repetere potest soluto matrimonio extraneus tamen quando id pactus fuit.

23 Dos profectitia a parentibus non potest repeti, nisi id pacti fuerint, vel filia consenserit, aut non contradixerit.

24 Dos repeti potest constante matrimonio, si maritus ad inopiam peruenit: quo casu res mobiles statim, immobiles uero intra annum restitueda sunt.

25 Maritus, & eius filij heredes pro dote restituenda non possunt conueniri, ultra quam facere possint, secus uero extranei heredes, vel maritus putatiuus.

26 Libellus in actione pro dote non promissa.

27 Libellus in actione pro dote promissa.

28 Libellus in actione pro dote repetenda.

29 Contractus bonae fidei id proprium habent, ut contrahentes non modo in id quod actum est, sed in illud, quod ex bono & equo praestari-

oportet obligantur.

30 Iudici libera facultas tribuitur a lege aestimandi, quod bonum & equum est in contractibus bonae fidei, secus uero in contractibus stricti iuris.

31 Compensatio admittitur in actionibus bonae fidei, & strictum iuris ipso iure, actentia noua lege Iulianiana.

32 Compensatio non admittitur in depositi actione.

33 Compensatio ipso iure competere dicitur, quando aereo fuerit in iudicio opposita: ita ut de ea iudici constare possit.

34 Iudex non debet abuti potestate sibi concessa aestimandi ex bono & equo in actionibus bonae fidei, sed in quantum poterit certam tenetur proferre sententiam.

§.12. De actione pro dote.

Ntiquitus duae actiones pro dote, vel exigenda, vel repetenda concessae fuerunt: una ex stipulatu dicebatur, altera uero rei uxoria actio. Prior enim daba-

tur marito pro exigenda dote sibi promissa, ut in l. ad exactionem, C. de dotis promissione, nec sibi competebar, nisi dos esset promissa, l. ult. in princip. C. de repudijs. Posterior uero dabatur mulieri soluto matrimonio ad repetendas res dotationales, etiam si de restitutione dotis nihil sibi cautum esset, l. si duo patroni, §. penult. in fine, ff. de iure iur. Hanc posteriorem actionem rei uxoriae Iustinianus sustulit cum omnibus suis qualitatibus, & in actionem ex stipulatu transfundit: ut sic utroque casu actio ex stipulatu competat, & marito pro exigenda dote, & mulieri pro repetenda, & si nulla stipulatio interueniat per l. unic. in prin. C. de

C. de rei vxor actio & teie § in fuerat. in
 sti. de actio. sit actio ex stipulatu ppo do-
 te bonæ fidei est. Nā licet actio ex stipula-
 3 tu stricti iuris sit, l. quia tantundem, ff. de
 neg. gest. l. quidquid adstringende, ff. de
 verb. oblig. tamen quia actio ista subrogata
 4 fuit in locum actionis rei vxoris, quæ bo-
 næ fidei erat, accepit eius naturam & con-
 ditionem: ac proinde bonæ fidei est text.
 in d. § fuerat, & in d. l. vnica, §. sed si non
 ignoramus, C. de rei vxor actione. Nam
 5 subrogatum sapit naturam eius, in leuius
 locū subrogatur, quod debitori, ff. de do-
 natione. causa mortis, l. si creditor, ff. de leg.
 2. & d. l. vnica, in principio, & utroque late-
 re tā mariti, quā vxoris bonæ fidei est,
 vt ex dicta l. fuerat, notant b. las. numer.
 7 16. Misinger, & Corra, num. 5. & commu-
 niter omnes in d. l. vnica, §. sed et si igno-
 ramus, Quæ actio plura privilegia habet,
 de quibus in l. l. si soluto matrim. & in l.
 8 asiduis, C. qui potiores in pig. & apud Ca-
 petum, & Bald. Nouellam in tit. de dote.
 Quorum duo recensentur in d. §. fuerat
 8 primum est tacita hypotheca, quam mul-
 ier habet in bonis mariti pro dote sibi re-
 stituenda, & p̄ conuerso maritus pro con-
 sequenda dote sibi promissa, d. l. vnica, §. 1.
 de quo privilegio vltra Doct. in dist. §.
 9 1. de quo agit eleganter Couar. lib. 1. variat.
 c. 7. Secundum privilegium est prelacio-
 nis, quō mulier præferatur omnib. alijs cre-
 ditoribus mariti, vt in d. §. fuerat, & in d.
 10 lasiduis, & explicat Couar. in d. capit. 7.
 num. 1. Cusubi tamen à Mising. num. 13.
 & à Corra, num. 8. in d. §. fuerat resolu-
 tionibus, mulierem habentem tacitam hypo-
 thecam præferendam esse creditoribus an-
 10 terioribus habentibus expressam: nam cō-
 traria opinio verior, & communis est, se-
 cundum Couar. d. c. 7. num. 1. verbo, ter-
 tia conclusio. Et probatur de iure regio in
 l. 31. tit. 1. §. par. 7. Et quando actio ista ex
 11 stipulatu marito datur, potest dupliciter
 contingere, Primo modo, quoties filia ma-
 trimonium contraxit sine consensu pa-
 12 tris. Secundo modo, quoties dos fuit pro-
 missa à patre, vel ab alio. In primo casu
 generare potest aduersus patrem, vt cō-
 siliat sibi dotem, secundum glossam in l.
 obligatur, verbo, lege, ff. de actionib. &
 obligationib. quam testatur communiter
 receptam Alexan. consil. 169. n. 2. lib. 7. So-
 ci. consil. 77. n. 2. lib. 4. Aretin. consil. 39. co-
 lumn. antepenult. las. in authent. præterea
 n. 3. C. unde vir & in d. §. fuerat, n. 77. &

Greg. Lupin. l. 8. tit. 1. par. 4. in gloss. vnde
 el padre, Alex. lib. 8. paragon, capit. 35. Et
 13 pro hac opinione, fatetur quia officium patris
 nūm est filius dotare, l. qui liberos, ff. de iur.
 tu nuptiarum, l. si. C. de dotis promissio-
 12 ne, §. si marit. glo. fi. in cap. hoc sanctum,
 c. 1. q. 2. & in cap. de rationib. 160. q. 1. verū
 bo, excusata: Et ista opinio verior est, sicut
 14 ddm Couar. in 4. 2. part. c. 7. §. 8. nu. 7. Nec
 ab hac opinione recedendum est, secundum
 Bald. Nouel. in tr. n. 3. 43. ff. soluto matri-
 monio, quāuis Bart. in l. obligatur, ff. de actio-
 15 bus, & oblig. teneat, patrem non teneri dota-
 re filiam absq. eius consensu matrimonii
 contractentem, vt opinio et sequitur
 Aretin. in l. qui superstitis, n. 3. ff. de acqui-
 re. hered. l. aso in l. d. in ostio. in principio. n.
 20. ff. soluto matrim. Alex. consil. 33. n. 3.
 lib. 4. & consil. 61. in 4. lib. 7. Palat. Rub. 12
 repet. c. per vestras, not. 3. §. 3. n. 1. & 7. &
 4. n. 1. & §. 7. de donat. inter viri, &
 15 vxor. Nam contra eps facit, quod pater ad
 duo tenetur, scilicet, ad tradendam filiam
 marito, & ad constituendam ei dotem, p̄or-
 batur in d. l. qui liberos, vnde licet esset pri-
 ma obligatio, quia iam filia nupta est, non
 tamen cessat secunda de constitutione do-
 tis, vt cum pluribus resoluunt Couar. vbi su-
 in d. c. 3. §. 8. n. 7. Cautius tamen in hoc ca-
 16 su credere est, si pater tempore contra-
 ctus matrimonij promitteret dotem suo
 viro, quia in isto casu, Bart. & omnes con-
 sentiunt aduersus patrem agi posse, vt do-
 tem filie constituat, & si dos promissa non
 fuerit, agendum erit nomine vxoris, alio-
 17 quin verō impudandum esset, quod vxor-
 em sine dote accepit, & eidem alimen-
 ta administrare teneretur, l. fin. C. de repu-
 dijs, & in such. de nuptijs §. fecit agi. col-
 latione 4. Resolunt Paul. Castren. l. si so-
 cer in princ. n. 4. ff. soluto matrim. Alexan.
 consil. 7. n. 1. lib. 2. las. in authent. præterea
 n. 3. C. unde vir & vxor, & Guiller. Bene.
 in c. Raminus, verb. dote, nu. 47. Secun-
 do vero modo, quando dos fuit promissa
 17 à patre, vel ab alio, tunc requiritur,
 quod constet, dotem fuisse promissa-
 m, & matrimonium subsequutum: quia
 talis promissio habet conditionem annexam,
 si matrimonium subsequatur, secundum
 glossam in l. 2. §. creditum, ff. si certum
 petatur, verbo, post nuptias. Nam
 ante matrimonium dos non dicitur, l. 2.
 18 & l. promittendo, ff. de iure dotium.
 Et tunc actio ista vniuersalis est, vt om-
 nes agnoscunt in Rubrica, ff. solut. ma-
 trimo-

179 testimonio. Intentaturque dupliciter. Quia
 si hoc promissa esset per instrumentum pu-
 blicum, vel aliam scripturam executionem
 paratam habentem, iuxta text. in l. 2. & 5.
 tit. 16. lib. 3. recop. via executiva proce-
 dendum erit: si vero aliter promissa esset,
 libellus concipiendus erit forma paulo in-
 ferius præscripta. Vt quædam casu, si ad
 180 uersus patrem agatur, prius venia petenda
 erit, quia socer sine venia à genero conue-
 niri non debet, secundum gloss. receptam
 in l. generaliter, ff. de in ius vocan. etiam
 si affinitas dissoluta esset, secundum Ale-
 181 xan. in d. l. generaliter, per text. in l. fin. C.
 de iure dot. Quando vero actio ista datur
 pro repetenda dote contingere etiam pos-
 test dupliciter. Primo modo soluto matri-
 monio: quo casu, aut loquimur de dote ad-
 182 uentitia, vel de profectitia. Ad uentitia di-
 citur, quæ non ex paternis bonis, sed alii
 de ab extraneo data fuit, & tunc sola uxor
 soluto matrimonio repetere poterit, ex-
 183 traneus tamen quando id pactus fuerit, po-
 terit repetere, in l. unica, §. accedit, C. de
 rei uxorie. Profectitia vero dos dicitur,
 quæ à parte, vel à parente profectitur,
 nec à parentibus repeti poterit, nisi id pa-
 tris fuerint, vel nisi filia consenserit, aut

non contradixerit, l. 2. §. quod si in pa-
 tris, & §. voluntatem, ff. soluto matrimo.
 Secundo modo os repetitur constante ma-
 trimonio, si maritus ad inopiam vergat.
 184 In constante, in princip. & ibi, l. 1. ff. so-
 luto matrimonio l. vbi, C. de iure dotium,
 gloss. in cap. ex parte, de consuetudine, &
 vtrubiq; Doctor. & Palacius Rubios in re-
 petitione cap. per vestras, in princip. §. 17.
 num. 2. cum sequentib. & tunc res dota-
 185 les diuersimode restituuntur, nam immo-
 biles statim restitui debent, alioquin vsu-
 re debentur, mobiles vero intra annum,
 vt in l. unica, §. cum autem, C. de rei uxori-
 e. Aduertendum tamen erit, quod mari-
 tus, & eius filij hæredes conveniri non de-
 bent pro dote restituenda ultra quam fa-
 cere possint, l. maritum, & etiam filios, in
 princip. ff. soluto matrimo. & in §. item si de
 dote, in l. 1. de actio. vbi l. 1. & Petrus Pla-
 186 teanus optimas limitationes ponit. Extra-
 nei vero hæredes hoc privilegio non gau-
 dent, vt in d. l. maritum, & in l. quia tale, ff.
 soluto matrimo. nec etiã maritus putatius,
 vt cum pluribus resoluit Covar. in 4. de
 spons. l. 2. c. 6. §. 8. n. 26. vbi à n. 24. plura
 in proposito cõgerit. Et libelli in hac actio-
 ne concipiendi erunt forma sequenti.

Libellus in actione pro dote non promissa.

186 **FVLANA** con licencia expressa que de mi marido fulano tengo,
 como mas aya lugar de derecho, parezco ante V. m. pidiendo, co-
 mo ante todas à V. m. pido licencia para lo infra escrito, y siendome
 concedida, ò injustamente negada, me quetello y pongo demanda à
 fulano mi padre legitimo, y digo que ansies. Que yo estoy casada
 y velada, como manda la santa madre Yglesia con fulano mi legiti-
 mo marido, el qual es hijodalgo, y mi yqual, y al tiempo que cõ el me
 casé no lleuè con migo dote, ni aora lo tengo, con que pueda el di-
 cho mi marido alimentarme, y sustentar las cargas del matrimonio,
 y assi el dicho mi padre conforme à la disposicion del derecho, està
 obligado à me dotar, y dar dote comperente, segun la calidad de su
 persona, y la cantidad de su hazienda, y al numero de hijos que tie-
 ne, à lo menos hasta lo que me puede caber de legitima. Y auida con-
 sideracion de todo lo susodicho, el dicho mi padre està obligado à
 dotarme en tantos ducados. Porque pido à V. m. que auida mi re-
 lacion por verdadera en la parte que baste, por su sentençia que
 lugar aya, y de su oficio, el qual para ello imploro, condene,
 compela, y apremie al dicho mi padre, à que me dote en tantos mil

duca-

ducados: y assi condenado, le mande, me los dé y entregue, para que dellos el dicho mi marido me alimente, y pueda sustentar las cargas del matrimonio. Sobre pido que justicia, &c.

Libellus in actione pro dote promissa.

²⁷ **F** Vltano con licencia que ante todas cosas pido à V. m. siendome concedida, ò injustamente denegada, me querello, y pongo demanda à fulano, padre legítimo de fulana mi legítima muger, y digo, que así es, que el dicho fulano me mandò y prometio en dote y casamiento con la dicha mi muger tantos mil ducados, pagados en esta manera. En tal heredad que está en tal lugar, de que son linderos tales, que fue estimada, y tasada en tantos mil maravedis, y la resta me prometio en dineros de contado. Y puesto que soy casado y velado con la dicha fulana de tantos años à esta parte, viuiendo, y haciendo vida maridable de consuno en vna casa del dicho fulano, no me ha querido dar ni pagar el dote que me prometio y mandò con la dicha su hija, y aunque por mi ha sido requerido muchas y diuersas vezes, no lo ha querido hazer sin pleyto. Par que pido à V. m. que auidá mi relacion por verdadera en la parte que baste, por su sentencia que lugar aya, condene al dicho fulano à que me dé, pague y entregue la dicha heredad, con mas los frutos que ha rentado y podido rentar, y que rentare hasta la real entrega, que estimo en cada vn año en tantos mil maravedis, y tantas fanegas de pan: y así mismo le condene à que me dé, y pague los dichos maravedis, que es obligado à me dar en dinero de contado, con mas los intereses que se me han seguido por no me aver pagado, que estimo en tantas mil maravedis. Saluo en todo la judicial cassacion de V. m. Sobre que pido justicia, &c.

Libellus in actione pro dote repetenda.

²⁸ **F** Vltana viuda muger que fuy de fulano defunto, parezco ante V. m. y pongo demanda à fulano heredero del dicho mi marido, y digo, que es así. Que yo fuy casada y velada como lo manda la santa madre Yglesia con el dicho fulano mi marido, el qual es ya defunto, y pasado desta presente vida, y al tiempo que con el me case, y vele, lleue en dote y casamiento, y el conmigo recibio tantos mil maravedis, y en su testamento y postrimera voluntad con q murió dexò por su vniuersal heredero al dicho fulano, el qual quiso, y aceptò sus bienes y herencia, y así es obligado à pagarme y restituirme la dicha mi dote, mayormente que ha mas de vn año, que el dicho mi marido

es muerto, y el matrimonio disuelto. Y aunque por mi ha sido requerido que me lo pague, no lo ha querido hazer sin pleyto: Porque pido à V.m. que auida mi relacion por verdadera en la parte que baste por su sententia, que lugar aya condene al dicho aduerso à que me de buelua y restituya tantos mil maravedis de la dicha dote, y à ello le compela y apremie por todo rigor de derecho. Sobre que pido justicia, &c.

Otro li, atento, que el tiempo, y en que es obligado el dicho aduerso à pagarme la dicha mi dote es ya pasado, y no tenga otra cosa de que me alimentar, sino della, à V.m. pido que de su oficio, el qual para ello imploro, condene al dicho fulano, à que en el entretanto que no me pagare la dicha dote, me de alimentos conforme à la calidad de mi persona, y la cantidad de la dicha mi dote. Sobre que pido justicia, &c.

HAftenus in isto c. s. cum suis §§. egimus de actionibus bonae fidei, omnis actionibus familiae eriscunde, communi diuidendo, finium regendorum, & pignoratitia quia de tribus dixeramus in c. 1. in §. de actio. mixta, & de posteriori in cap. 2. in §. de actio. Seruiana, hypothecaria, pignoratitia, &c. Circa quas omnes actiones bonae fidei animaduertere libet, quod earum vis & natura est, quod in eis libera potestas permittitur iudici ex bono & equo estimandi quantum oportet reum dare auctori contrafactus bonae fidei hoc peculiare habent, ut contrahentes non modo in id quod actum est, sed & in id, quod ex aequo & bono praestari oportet inuicem obligentur, sicut à contrahentibus non sit expressum. Et inde est, quod ubi de illis controuersia in iudicio oritur, lex tribuit liberam facultatem iudici aestimandi, quoniam reum auctori dare oportet, non at recta stricti iuris ratione, & subtilitate verborum, sed ex bono & aequo, id est, ex naturalis aequitate, & absoluta quadam bonitate, iuxta text. in hac in fin. de action. & obligatio. & in §. ult. inst. de oblig. quae ex conf. Quod in actionibus stricti iuris non obseruatur, in quibus iudex non potest transire verba conventionis, l. quidquid adstringenda, ff. de verb. obli. quia tantundem, ff. de neg. gest. Quo fit quod in actionibus bonae fidei compensatio admittitur, ita, quod si quis agat actione bonae fidei, & decem petat, debeatque reo quinque, iudicis officium erit in quinque so-

lummodo condemnare, facta compensa-
tione cum alijs quinque, quae reo debeban-
tur, secundum Iustinianum in §. in bonae fidei,
insti. de actionib. referente iuris antiqui
differentiam circa hanc compensationem inter
actiones bonae fidei, & stricti iuris. Nam
olim in actionibus bonae fidei ipso iure
compensatio admitteretur, id est, eo ipso
iudex intelligebat locum esse compensationi
statim actio minuebatur ad quantitatem
debitam, absque eo quod reus peteret, in actioni-
bus stricti iuris, etiam iudici sciente locum
esse compensationi, non admitteretur compen-
satio, nisi reo opponeret exceptionem doli,
dicendo, dolo facis, quia petis, quod statim re-
futebatur es. Quam tamen differentiam iuris
antiqui, idem Iustinianus sustulit in l. fin. C.
de compens. ut ipsemet refert in d. §. in bonae
fidei iudicis, constituit regulam genera-
lem, quod omnis actio cuiuscunque generis
sit hodie ipso iure per compensationem tolli-
tur in tantum quantum compensari debet,
excepta sola depositi actione, idemque statu-
it in d. l. si. & probatur in l. penul. C. de
deposito. & in c. bona fidei extra de depoli-
to. Intellige tamen, compensationem ipso iure
competere, si opposita fuerit à reo in iudi-
cio, ut sic de ea facto, vel voce hominis iudi-
ci constare possit, quia iudex diuina re
nequit, l. si constet, C. de compens. si nuta-
tor, ff. ad l. Aquil. & firmat gloss. in d. §. in
bonae fidei, verbo ipso iure, & ibi communiter
omnes. Differunt tamen in hoc ius nouum à
vetere, quia antiquitus soleniter opponenda erat doli exceptio, hodie vero sufficit
qui-

quibuscunq; verbis hanc cōpensationem iudici significare. Et quid sit compensatio, & in quibus admittatur, vel reijciatur, tradant DD. cōmuniter presertim Platean⁹, Mising, Otoman. & Corrasius in d. 6. in bonæ fidei. Et cū compensatio semper opponatur per viā exceptionis, ideo libellus in ea formandus nō erit. Quibus omnibus supradictis addendū est, quod licet in actionib⁹ bonæ fidei iudex habeat amplissimā facultatem estimandi ex bono, & æquo, quantum oporteat reum dare auctori, non tamen debet hac potestate abuti: sed tenetur in quantum potuerit certā proferre sententiā, text. in §. curare. in l. tit. de actio. l. 1. & 2. C. de sent. quæ sine cer. quant. c. graue l. 1. quæst. 3. & c. vlti. 33. distinct. & tradunt vtrōbiq; Docto. & in c. 2. de libel. oblat.

Ex §. Septimo.

SUMMARIA.

1. **A**ctionum arbitrariorum materia quam subtilis, & difficilis sit.
2. **A**ctiones bonæ fidei, & actiones arbitrarie, multas inter se patiuntur differentias.
3. **I**udex non habet potestatem arbitrandi ex bono, & æquo in actionibus arbitariis, nisi præter earum naturam sequuta mora rei, vel contumacia non parentis iussui iudicis.
4. **A**rbitrium quid sit in actionibus arbitariis.
5. **A**ctiones arbitrarie quare sic dicantur.
6. **A**ctionū arbitrariorum quæ sit natura.
7. **A**ctio de eo quod certo loco est arbitraria.
8. **L**ibellus in actione arbitraria de eo quod certo loco, est concipiendus altere nature, nisi in mora sit debitor constitutus, & quid tunc libellus continere debeat.

9. **Libellus in actione arbitraria de eo quod certo loco.**

Caput. 7. De actionibus arbitariis.

Materia actionum arbitrariorum est subtilis, scabiosa, & haftenus male cognita secundū Ias. in §. præterea in l. tit. de actio. vbi Ioan. Faber. inquit, quod ea desiderat magis discere quā docere, & Mising. testatur in eius explicatione omnium fere DD. ingenia defecisse. Quāobrem pro eius per spicua cognitione constituendum est, quod postquam Iustitia in tit. actionum explicuerat vim, & naturam actionū bonæ fidei, quæ est vt iudici permittatur facultas ampla estimandi ex bono, & æquo quantum auctori reum dare oporteat, & hoc ex propria vi, & natura actioni: bonæ fidei, etiā si à contrahentibus non fuerit expressum, quod in stricti iuris actionibus cessat, cum in eis à verbis contrahentium non sit recedendū, vt habetur in §. in bonæ fidei, in l. tit. de actio. & nos diximus in §. præcedenti tamen idē Iustitia. (propter aliquod accedens veluti propter morā rei non soluentis loco destinato aut propter contumaciā rei non parentis iussui iudicis) introduxit in §. præterea, in l. tit. de actio. quod actiones stricti iuris arbitrarie fierent, & in eis iudex posset ex bono, & æquo arbitrarie, neglecta subtilitate verborum, quemadmodum auctori satisfieri oporteat. Quod sit differentiam esse inter actiones bonæ fidei, & inter actiones arbitrias nam in bonæ fidei actionibus statim iudex ex earum natura habet potestatem eodem modo de ex bono, & æquo: in arbitariis vero hanc potestatem non habet, nisi præter earum naturā subsequuta mora rei non soluentis vel contumacia non parentis iussui iudicis. Et plures alias differentias esse inter prædictas actiones resoluit Otoman. in d. 6. præterea, in l. 2. Rursus constituit, quod arbitrium in ista materia, nihil aliud est quam interloquutio iudicis præcedens sententiā diffinitoria ita ex Theophilo in d. 6. præterea, colligunt ibi Otoman. Plateanus Mising. & Corras. Et inde actiones arbitrarie dicuntur, quæ ab arbitrio, id est, interlo-

quatione iudicis pendent. Et in arbitrarijs dux sententia feruntur, scilicet, interloquutoria, & diffinitiva, si enim reus convectus ex interloquutoria iudicis satisfaciatur, effugiet poenā condēnationis, si vero nō satisfaciatur condēnandus erit per diffinitivā. His si constitutis naturā actionū arbitrariarum indicat Iustitia. in d. §. praterēā, constituens regulā generalem, scilicet, quod in arbitrarijs actionibus reus ante sententiā diffinitivā solvens ex arbitrio, id est, interloquutione iudicis absoluti debet, at vero nō solvens condēnari. Quam naturam optime explicat Mising. in d. §. praterēā, num. 7. Vbi Iustinius supradictę regulę exēpla subiicit recensendo nominatim actiones arbitrarias: quę solūmodo sunt in illo text. enumeratę, & quę cū eis magnam similitudinē habent, & omnes includatur in supradictā regulā, vt agnoscunt Mising. nu. 11. & Corral. nu. 4. in d. §. praterēā, repobantes illos, qui falso existimant omnes actiones arbitrarias censerī ob rei contumaciam, & vnū quodlibet earum exemplum

declarat Otoman. Plateanus, Mising. & Corral. ibidē resoluentes actionem, de eo quod certo loco, arbitrariā esse, vt optime cū Duareno aduertit Mising. num. 17. & Corral. nu. 10. Et libellus in ea cōcipiendū erit alternatue, secundū glo in l. 3. in princip. verb. adiectiones, ff. de eo quod certo loco, & glo. in §. plus autē, verb. sine cōmemoratione, in l. tit. de actio. quā formā probant Bart. & omnes in d. l. 5. Quod vetum est quādo debitor nō esset in mora cōstitutus: ceterū, si in mora esset deberet libellus pręcise cōcipi, debetiq; actor mētionem facere de loco solutioni destinato, & qualiter reus fuit interpellatus, vt ad illū locū accederet, & noluit: debetiq; implorare officii iudicis, vt reū condemnaret ad interesse probat text. in d. §. praterēā, & in l. 1. & l. arbitrarij, ff. de eo quod certo loco, & vtrobiq; tradunt DD. Et tūc libellus concipiendus erit forma sequenti. Et aduertendū est quod in actionibus arbitrarijs iudex curare debet quantū poterit, vt certā sententiā proferat, vt diximus in fin. §. pręcedentis.

Libellus in actione arbitraria de eo quod certo loco.

¶ **F** Vltimo paréczo ante V. m. y pongo demanda à fulano y digo, que es así. Que yo empresté al dicho fulano tantos ducados, los quales me auia de pagar en la feria de la ciudad de Plasencia, que se haze el dia de san Andres del mes de Nouiembre, y auia de ser la dicha paga el dicho dia de san Andres del mes de Nouiembre passado deste presente año de 1574. y así à ello se obligò por quanto yo tenia necesidad de mis fineros para comprar en la dicha feria quatro varas de puercos. Y aunque le requeri que fuesse à la dicha feria à pagarme en ella los dichos ducados, no lo hizoni se hallò en la dicha feria, para que yo alli se los pudiesse demandar: y por no lo auer hecho dexè de emplear los dichos mis dineros, y comprar con ellos los dichos puercos, de lo qual se me siguiò de daño è interesse tantos ducados. Por que pido à V. m. que auida mi relacion por verdadera en la partē que baste por su sententia que lugar aya, condene al dicho fulano à que me de y pague los dichos ducados que así le empresté, y de su officio, el qual para ello imploro en le condene el dicho daño è interesse, q̄ de no me auer pagado en la dicha feria se me siguiò, que estimo en tantos ducados, y mas le condene en las costas y daños que se me han seguido y siguen en venirle à demandar à este lugar por ser como soy so rastro, lo qual estimo en tanto, saluo en todo la judicial tassacion de V. m. Sobre que pido justicia.

Ex cap.

Ex Cap. Octauo.

SVMARIA.

- 1 **A**ctionum alia sunt persecutoria infolidum, alia in tātū, in quā reus facere potest, & priuilegiata dicuntur.
- 2 Reus in actionibus priuilegiatis quo priuilegio gaudet.
- 3 Actiones priuilegiatae frequēius per viam exceptionis opponuntur.

Cap. 8. De actionibus priuilegiatis.

- 1 **I**ustinianus Imperator posuit aliam diuisionem actionum in §. sunt præterea instit. de action. asserens, actiones alias esse persecutorias infolidum, alias vero nō esse in quantum reus facere potest & priuilegiata dicuntur; nam in eis hoc priuilegio gaudet reus, vt nō cōueniatur infolidū eius, quod debet, sed in quantū facere possit. Et harum actionum exempla posuit Iustinianus in d. §. sunt præterea, & in §. sequentibus, vsque ad finem illius tituli. Et
- 3 quia per viam exceptionis opponuntur libelli in eis non erunt formandi, in cessione tamē honorum libellus porrigitur, qui formandus erit, vt diximus in 4. part. 1. rom. in cap. de cessione bonorum, & capit. del processo de cession de bienes.

Cap. 9. & vltimum. De diuersis remedijs ex vtriusque iuris decisionibus.

Ex §. Primo.

SVMARIA.

- 1 **R**emedium l. diffamari cui & contra quem, & ad quid competat traditur.
- 2 Remediū, l. diffamari in omnibus

causis tam ciuilibus quā criminalibus, tā realibus quā personalibus petitorijs & possessorijs locum habere cum communi Doctor. & in praxi obseruari, defenditur contra dominum Franciscum à Sarmiento ad certas tamen causas illud remedium restringentem.

- 3 Requirita necessaria vt remediū l. diffamari inietari possit, reseruentur.
- 4 Remedium l. diffamari, coram quo iudice debeat proponi, resoluitur.
- 5 Libellus in remediū l. diffamari Hispano compositus.

§. 1. De remediū l. diffamari, C. de ingen. & manu.

- 1 **H**uius remediū cōpetit aduersus diffamantē, vel iactantē sibi aliquid ius, vel actionem contra aliquem cōpetere daturque diffamato ad hoc, vt iudex diffamantem compellat, ius illud, vel actionē intra certum diem in iudicium deducere adiecta comminatione imponendi eidem perpetuum silentium, si incepta terminum à iudice præfixum, actionem non intenterit. Et ad hanc conclusionem text. iste passim ab scribentibus notatur præsertim à Bald. Sali. & Fulgo. in præfenti. Inno. & alijs in cap. conquerente, de officio ordin. Cour. l. 1. variar. c. 18. nu. 1. † Matthæus de Afflict. in decisionibus Neapolitan. de cili. 264. & Caprius in eisdē decisionibus decisio 18. † Dñō Francisco Sarmiento, lib. 1. Selecta. c. 2. n. 1. Molin. lib. 3. de primog. Hisp. c. 14. à num. 9. & ab alijs pluribus relatis à Collectanea iuris, num. 228. cui l. de iure regio conuenit l. 46. tit. 2. par. 3. Remediumque huius l. conuenit omnibus causis tam ciuilibus, quā criminalibus, tam realibus quā personalibus, petitorijs, & possessorijs, vt communiter omnes supra citati agnoscunt, teste Anton. Gabriel. de commu. tit. de actio. conclusio. 6. Et ita remedium huius in praxi obseruatur secundum Grego. Lup. d. l. 46. glo. 1. Sed ex hac communi interpretatione iuris notissima principia corrumpuntur, cum ordo, & natura iudiciorum subuertatur, & infinitæ lites sus-

tes sustententur calumniandique via aperia-
tur, quia actor nemo inuitus agere compel-
litur, vnica, C. vt nemo inuit. agere, & l.
creditor, C. de pignor. alioquin, magis pa-
cti quam agere diceretur, ac proinde prius
in iudicio compareret, & ab eo iudicium in-
choaretur, in tribus, ff. de iudic. Est enim in
potestate actoris quando velit experiri l.
qui in alterius, ff. de regul. iur. reus vero ad
iudicium inuitus trahitur l. inter stipulan-
tem, §. Stichum, ff. de verb. obliga. Quam-
obrem dominus Sarmient vbi supra, a su-
pra dict. communis interpretatione huius
l. recedit asserens solummodo eius reme-
dium competere in causis de quibus loqui-
tur, videlicet in causa status, & sic in actio-
nibus, quæ pro iuribus in corporalibus dā-
tur, veluti pro seruicibus, & iuribus respi-
cientibus statum personarum ingenuita-
tem, libertatem, & seruitutem, quia in eis
possessio, vel quasi in potentia aduersarij
innititur, l. et si forte, §. 1. vers. sed si paties-
te, ff. si seruit. vend. liquoties, ff. de seruitu.
notat Bart. in l. naturaliter, numer. 27. ff. de
usu cap. & talis potentia pro titulo habet-
ur, vt resolunt Anton. de But. in cap. per
uenit de censu. Felin. in cap. si diligenti, num-
er. 7. de præscript. Fran. Balb. tit. de præ-
script. 1. part. 3. par. princip. quæ ff. 10. nu. 7.
Vnde cum ex verbali iniuria, vel iactatione
in prædictis maximā læsio sequeretur,
cum ex ea impatiētia aduersarij colligere-
tur, & ita possessor ad iniuriam provocare
posset, l. fructuario, §. licet, ff. si usus frus-
tus petatur, d. l. et si forte, §. sciendum. Et
in materia status multum efficere posset
existimatio, quæ ex diffamatione facile
oriretur, l. si vicini, C. de nup. capitul. per-
tuas de prob. mirum non est, si contra
prædicta iuris principia remedium huius l. in
his causis inductum esset, ita nosstram, l. in
terpretatur dominus Franc. Sarmien. vbi
supra a num. 10. ante eum, eundem intelle-
ctum assignauit Baldus in l. si ea, C. qui ac-
cus. non poss. Molinatus vbi supra no-
uissime interpretationem communem hu-
ius l. & prædictam praxim, ab impugna-
tione domini Francisci Sarmiento defen-
dit, asserens in hac l. probari beneficiū eius
ad omnes causas trahi, quam communem
praxim nos etiam sequimur, & licet fateamur
in hac l. non probari, ordinamur tamē
suaderi posse ex pluribus iuris relatis a
glos in hac verbo sententiam & de iure
regio præd. praxis communis expresse
probatur in l. 46. descendique potest ex eo,

quod in odium diffamantis, & se iactantis
ad obuiandum eius calumniam subuenien-
dumque illis, qui iactatione, vel infamia
molestantur, & timent vexari actionibus
non opportuno tempore intentatis, sed
tempore quo diffamatus legitimis excep-
tionibus, & probationibus destitutus fue-
rit, praxis & stylus beneficium huius legis
in omnibus causis, & litibus recepit, ta-
meti hoc contrariis principia inductum
esset. Multoties enim leges aliquam
ratione ducti multa consulerunt contra
iuris principia, quod Iuriconsulti sentiri-
dum dicunt (contra strictam rationem dis-
putandi multa esse in iure admissa) l. ita
vulneratos, in fin. ff. ad l. Aquil. l. si quis ser-
uo, C. de furt. cap. cum vniuersorum de re-
rum permitt. cap. si beneficia, de præb. in
6. cap. licuitas, de sententia ex com. in 6.
tex. sic intelligendus in cap. penult. de sen-
tentia ex com. Et ad hoc, vt remedium hu-
ius l. intentari possit, requiruntur sequen-
tia. Primo quod causæ cognitio præcedat,
ex qua summarie constet de iactatione,
vel infamatione facta sine causa secundum
Bart. in l. Titia, in fin. ff. de accus. Angel.
in princip. in l. de excep. num. 23. Alex.
in l. si finita, §. eleganter, nu. 29. ff. de dam-
no infect. Innoc. in c. Abbate, de verb. sig-
nific. & Couarr. in d. c. 18. nu. 2. Secunda
requiritur ad hoc, vt perpetuum silentium
diffamanti imponatur, quod bina moni-
tio a iudice præcedat secundum Angel. in
auth. de hæredibus, & Falc. §. si quis au-
tem coll. 1. Cæpola caut. 110. & Matthe. de
Afflict. decil. 164. quorum opinio in pra-
xi tutior est, secundum Gregorium Lupū
in d. l. 46. versic. E si por ventura, Romani
tamen in l. quando, num. 12. ff. de acquir.
hæred. Alexan. l. vltim. col. 1. ff. de scrip. &
Felin. in c. accepimus, num. 6. de fideinstru-
ment. contendunt vnicam monitionem
sufficere, quorū opinionem apud nos pra-
xim recepisse testatur Couarr. in dict.
capit. 19. num. 1. Debetque remedium hu-
ius l. proponi coram iudice ordinario ip-
sius diffamati, nam atenta origine causæ
is, qui nunc litem incipit verè reus est: ac-
ideo eius iudex adiri debet ac si actor pro-
poneret actionem aduersum eum, cum
eius forum sequi debeat, & in specie fir-
mat Panormitan. in cap. si quis contra cler-
icum, num. 2. de foro compet. & plures alij
quos refert & sequitur Couar. vbi sup. nu.
4. & 5. Et in isto remedio libellus erit con-
cipiendus forma sequenti.

Libel.

Libellus in remedio l. diffamari, C. de ingenuis.

F Vlano como mas aya lugar de derecho parezco ante V. merced, y me querello, y pongo demanda contra fulano. Y contando el caso della, digo que es asi: Que à mi noticia nueuamente es venido, que el dicho fulano sin causa que legitima y bastante sea, se anda jactando, y alabando, que yo soy su esclauo, ò que le di ciertas cuchilladas, ò que tiene cierta accion y demanda contra mi sobretal casa que tengo y posseo, y que me ha de poner demanda, y acusar sobre ello, de lo qual resulta notable infamia, daño, y perjuizio contra mi, estando como estoy libre. Porque pido à Vuestra merced, que auida sumaria informacion de la dicha jactancia, le señale vn breue termino, dentro del qual le mande me ponga la dicha demanda, y pida lo que quisiere, que yo estoy presto de le responder, con apercibimiento que no la poniendo dentro del dicho termino, Vuestra merced le imponga perpetuo silencio, para que agora ni en tiempo alguno no se pueda mas querellar de mi, ni pedirme cosa alguna en razon de lo susodicho, poniendole pena para que desista de la dicha jactancia. Sobre que pido cumplimiento de justicia, y las costas prorelo, y el oficio de Vuestra merced imploro. Y juro à Dios, y à esta Cruz, que esta demanda no pongo de malicia.

Ex §. Secundo.

SUMMARIA.

1. **R**emedium l. si contendat, ff. de fideius. differt à remedio l. diffamari, quoniam aduocari eis promiscue videntur.
2. **R**emedium l. si contendat, cui, et contra quem, et ad quid competat, traditur, et eius communis praxis defenditur.
3. **P**lures exceptiones, quæ ex remedio l. si contendat intentari possunt, cumulantur.
4. **L**ibellus in remedio l. si contendat, Hispano sermone compositus.

§. 2. De remedio, l. si cōtēdat, ff. de fideiussoribus.

Btinuit vlt^o aduocatorū beneficium, l. diffamati misceri cū beneficio huiusmodi faciliore litis expeditionem, cum tamen inter se differant: illud enim absque diffamatione precedente proponi nequit, hoc vero diffamatione non requirit, ut illa l. plane deducitur, & firmat Alex. in l. si finita, §. eleganter, à num. 2. ff. de damn. infecti, & resoluit Covarr. lib. 2. var. 1. c. 18. n. 2. in fin. Competitq; remedium huius l. habenti exceptionem aduersus creditore ad hoc, ut eam in iudiciū deducere possit per viam actionis, officium iudicis implorando, ut declaretur illam sibi competere, sequē liberum esse ab actione, quæ auctori aliquo modo competere videbatur, ut ex illo text. deprehenditur. ex ditione, Etia, quæ est implicita. Et hanc Liuenta gl. 1. ad hoc

ad hoc notabilem dicunt Bart. Paul. Ang. & Bald. in præsen. idem Bart. in l. si finita, §. eleganter, nu. 4. & ibi Alex. nu. 26. ff. de damno infecto, ad idem est tex. iuncta glöf. fin. in l. Aurelius, §. centum, ff. de liber. legata, & in l. si duo patroni, in princip. ff. de iure iurand. & in l. uti frui, §. vtrum, ff. si ususfructus petatur. Vbi ille, cui competit aliquod ius potest petere, vt declaratur sibi competere, facit tex. in l. si pater, C. qui bonis ced. poss. & ibi notat Bart. notat Pannotum, nu. 2. & Marian. Soci. & Felin. in c. si quis contra clericum, de foro comp. Felin. in cap. significavit, num. 5. de testi. Roder. Suarez allegat. 4. à nu. 5. Couar. d. cap. 18. nu. 3. Vbi testatur communi omnium consensu receptum esse, & Molina de Hispan. primoge. lib. 3. c. 14. nu. 6. & 22. Sed attenda hac communi interpretatione, & praxi, iuris principia notissima corrumpuntur. Et primo iuris principium, quod tractus futuri temporis nō spectat ad iudicis officium, vt in l. 1. ff. de usuris, l. non quem admodum, ff. de iudicijs. Sed ante actionis propositionem nemo exceptionibus uti potest cum exceptio sit actionis exclusio, vt in l. 2. ff. de excep. ergo antequam actio proponeretur exceptio iudicis officio intentari nequit. Secundo, quia non est in potestate rei prouocare aduersarium ad iudicium, vt in l. purē, §. fin. ff. de doli except. nam nemo inuitus agere, vel accusare compellitur, vt in l. vnica, C. vt nemo inuit. Quare Ioannes de Imola in præf. ex Salic. l. 2. in principio, ff. solut. matri. idem Salic. in l. si pater, C. quia bon. cede. oppositi sententiā defendunt asserentes in hac l. non probari communem intellectum, & praxim. Nihilominus communis erit obseruanda nec obstant in contrarium addu

ctamam non constituitur hic, reus q̄ possit ius futurum in iudiciū deducere, sed quod possit ius de præfenti sibi competens per viam exceptionis, vel per viam actionis proponere. Rursus hac l. non dicitur, quod reus possit cōpellere actorem agere in iudiciū, sed quod reus possit agere contra actorem in iudicio officio iudicis, vt declaratur exceptionem sibi competere ita facit facit Paul. hic, & Alexand. §. eleganter, nume. 26. Molin. d. c. 14. nu. 22. & hic text. iste nihil deuiat à iuris regulis, vt firmat dominus Franc. Sarmiento lib. 1. Selectar. cap. 2. nu. 13. Vnde si plures fideiussores pro eodē interuenirent, singuli in solidum tenerentur, tamē ex epistola Diui Hadriani exceptio diuisionis eis competere, vt in l. inter fideiussores, supra isto articulo, §. si plures institit. eo. Et si vnus ex eis vellet antequam conueniretur proponere suam exceptionem officio iudicis, vt declaratur sibi competere, & diuisionem fieri, & pro reliqua parte silentium creditor imponi, bene poterit per remedium huius l. Et pari modo poterit intentari exceptio, l. 8. tit. 12. part. 5. similique modo poterit intentare aliam exceptionem, quando creditor distulit petere à debitore principali, & ob eius negligentiam debitor non soluendo effectus est: de qua exceptione vide Gomez 2. tomo variarum, cap. 13. numer. 9. Eodem modo intentabitur exceptio nouationis, de qua in l. vbiunque, ff. de fideiussorib. l. nouatio. C. eodem. Nouatio tamen non censetur facta nisi expresse agatur inter partes, fin. C. de noua, & exceptio pacti de nō petēdo inter debitorem, & creditorem, vt in l. fin. ff. de pact. & aliz quam plures exceptiones. Et libellus formæ sequenti formabitur.

Libellus in remedio l. contendat, ff. de fideiussor.

4. E Vltimo como mas aya lugar de derecho, parezco ante V. m. y digo:
Que fulano en cierta escriptura se obligo a fulano por cien mil maravedis, y dio consigo por sus fiadores a mi, y a fulano, y a fulano. Y agora parece ser, que el dicho fulano principal ha venido en quiebra y diminucion, y se ha ausentado, y no tiene de que pagar, y los dichos fulano, y fulano, son abonados, y tienen de que pagar sus partes, y con forme a derecho a mi me compete la excepcion de la diuision, de manera, que aya de pagar la dicha deuda, como vno de tres fiadores, y temo que el dicho fulano acreedor, me quera a pedir por el todo, o que

aguar-

aguarda à q los demás ayan venido en quiebra y diminuciõ, de suerte que no tengan de que pagar sus partes. Por ende de su oficio de V. m. el qual para ello imploro pido, y suplico à V. m. declare cõpeter me la excepciõ de la diuision, y así declarado, desde luego la mude hazer, dandome por libre de las demás partes, y sobre ellas en quanto à mi roca imponer perpetuo silencio al acreedor. Y para ello, &c.

Ex. 6. Tertio.

SUMMARIA.

Remediu l. in omnibus ff. de iudic. cui, & aduersus quem, & ad quid, & quando competat, docetur, & communis huius l. intel lectus defenditur.

2 Possessor in maioribus, vel bonorum restitutioni subiectorum non tenet reuocare de restitutione facienda sequenti in gradu, nec successorem super hoc audiendum esse in vita possessoris, Anton. Gomez, & alios tenuisse contra Palac. Rubios, Roderic. Suarez, & alios refert autor.

3 Filius, vel successor in maioribus potest in vita patris, vel possessoris iusta causa interueniente, ex remedio l. in omnibus agere, vt si ibi caueatur de restituendis bonis tempore debito, & vt successor declaratur.

4 Inaduerterter Palac. Rube. Roderic. Suarez, & sequaces fuisse reprehenses ab Anton. Gomez, & suis sequacibus, cum omnes idem resoluunt, optimè aduertit autor.

5 Libellus in remedio l. in omnibus, Hispanice compositus.

3. 3. De remedio l. in omnibus, ff. de iudic.

Hac l. proditum est aliud beneficium, quo quis agere poterit aduersus eum, qui ad diem, vel sub conditione ad aliquid dandū, vel faciendum tenetur, vt cautionē præstet: quod die, vel conditione adueniente illud adimplebit. Nec intelligas hoc beneficium ita generaliter, & indistincte vtipollet, nisi tum demum quando iusta causa suspicionis fuge, dilapidationis, vel similis superuenierit, vt ex illo text. deprehenditur, ibi (ex iusta causa) alioquin non procedet, iuxta receptam sententiam Bart. & Pauli, hic Ripa, & aliorum in l. 2. in princip. 39. ff. solut. matrim. l. 1. in l. dedi, nu. 14. versu. Tu responde, ff. de cond. causis data. Qua interpretatione communi admilla, euitabis difficultatem ex quodam iuris axiomate, l. non quemadmodum, 35. supra hoc titulo, quod vltra Doctores ibi ornat Angel. in §. praeiudiciales, col. pen. in fine. de actio. Maria. c. significantibus, num. 7. de libel. oblati Nicell. in concord. glof. 9. 5. nam illud cessat, quando iusta causa superuenierit per illum text. Rursus euitabis aliam difficultatem ex l. dedi, 3. ff. de cond. causis data, vbi si dedisti decem me conuenias in iudicio, non possum petere, vt caueas mihi, quod me non conuenias, & ita non potero vti remedio huius l. si intelligas illud ibi esse, quia iusta causa suspicionis non superuenit, sicuti in specie nostrae legis secundum Paul. Cass. Cuius intellectus planus est ex l. 1. d. l. dedi, num. 14. reiectis alijs ab eo ibi relatis, vt hinc caueas à glo. 1. in princip. & à glo. in l. 2. in princip. versu. non igitur, ff. solut. matrim. dū asserunt remediū huius l. solummodo procedere in contrariis bonae fidei, non verò in actionibus stricti iuris, vt in d. l. dedi, quarum glof. opinione conatur

conatur defendere Ioh. Crocus alios refe-
rens in d. l. 2. in princip. nu. 5. ff. solut. ma-
trim. Na immo huius l. remedio locus est
tam in actionibus stricti iuris, quam in bo-
ne fidei, per text. in l. si creditores, ff. de
privil. credito. l. vi uerba, C. de precii impe-
osse. l. quod si in diem in princ. 18. ff. de pe-
tit. hared. firmat Bar. hic in d. l. dedi, nu. 3.
& in l. siue apud acta, C. de transact. Ro-
man. singul. 646. & communiter omnes ex
Ripa, nu. 34. l. si n. 16. d. l. 2. in princip. l. af-
di. l. dedi, nu. 14. Pal. Rub. in repet. per ve-
stras, §. 31. in princ. Affli. d. de f. 108. nu.
3. & Ancon. tit. de merca. 2. part. num. 32.
Parimodo euicabit aliam difficultatem in
l. 2. C. de hared. vel actio. vend. secundum
Bar. in d. l. in omnibus. Insuper cauebis à
Palat. Rub. in repet. c. per vestras, §. 44. à
n. 2. dom. indistincte resoluit possessorē ma-
ioratus vel bonorum restitutionē subiecto
rām tenēri cauere de restituendo sequen-
tū in gradu, quando easus restitutioni venē-
rit, audilendumq; esse successorem in vita
possessoris, pro quo facit resolutio Mitth.
de Affli. d. 279. & resolutio Roderic. Suarez
in alleg. 4. receptū à Couarr. lib. 1. variar. c.
18. nu. 8. & à Siman. lib. 1. de primog. His-
pan. c. 28. testatur Anton. Gomez in l. 40.
Taur. nu. 79. Pinel. in l. 1. C. de bon. marer.
3. part. n. 78. Mencha lib. 1. de success. creat.
§. 6. nu. 46. & Molin. lib. 3. de Hispan. pri-
mog. c. 14. à nu. 10. Sed prædicta resolutio
Palac. Rub. falsa est, & contra text. in d. l.
non quemadmodū, & repugnat iuris prin-
cipio, quo habetur dānamdū esse præma-

turam spem eius, qui trahit de successione
viuētes, l. 1. §. si impuber. ff. de coll. bo-
nor. l. 2. §. inter dōm. ff. de vulgar. Quā obrā
Anton. Gom. Mencha. Pinel. & Molin.
vbi supra in huiusmodis Palac. Rub. repēse-
dunt Roderic. & Couarr. & Simane. &
tenent filium vel alium maioratus succes-
sorem viuentē possessorē agere nō pos-
se, vt mortuo possessorē declaratur ad ip-
sum agentem spectare successione, & si
bi cauere deberi de restituendo. Et ita ex
decreto Pinciani prætorij decisum fuisse
testatur D. Anton. de Padilla in l. 1. C. de si
deicōmis, nu. 3. Nihilominus tamen An-
ton. Gom. & eius sequaces fatentur filium
successorē iusta causa superueniente ad hoc
admittendū fore ex remedio nostrā. Lychu-
ti si possessor bona dilapidaret, vel praten-
deret bona restitutioni subiecta esse libe-
ra, & ea alienare nē ipse, pro quā opinio-
ne facit, l. 1. tit. 2. par. 3. & notat ibi Grego.
Lup. glo. si. Quo fit in aduertēter, & in me-
rito Roder. Xaar. & eius sequaces reprehē-
sos fuisse à supradictis DD. cum Roder. &
sequaces loquantur in casu, quo iusta causa
superuenit, vt colligitur ex serie facti, su-
per qua allegationē format, & ex iuribus
quæ ipse citat. Et ita in effectu idē cū An-
ton. Gom. & sequacibus resoluūt. Et qualis
debeat esse ista cautio, tradit l. si in diuor-
tio, §. inter dōm. nu. 8. & in l. si constante, nu.
16. ff. solut. mat. & latius in l. faneimus,
C. de verb. sig. & Palac. Rubi. vbi supra in
§. 44. nu. 4. & §. Et libellus in hoc remedio
erit forma sequenti concipiendus.

Libellus in remedio l. in omnibus, ff. de iudic.

F Vltimo como mas aya lugar de derecho, parezco ante V. m. y pon-
go demanda à fulano, y contando el caso, digo que es assi. Que el
dicho aduerso tiene y posse tales heredades, y bienes, de que son lin-
deros tales, los quales son de mayorazgo, y sugetos à restitution, y
despues de sus dias soy llamado à ellos conforme à la voluntad y dis-
posicion de fulano instituydor del dicho mayorazgo. Y es assi, que
agora el dicho aduerso posseedor de los dichos bienes se anda jactan-
do, y alabando, que los dichos bienes son libres, y que se pueden ven-
der, y enagenar, y me temo que los vendera, y los ha començado à
dissipar, y maltratar. Porque pido à V. m. que auida mi relacion por
verdadera, en la parte que baste, por sentencia que en tal caso lugar
aya, del dicho aduerso me haga entero cumplimiento de justicia, de-
clarando desde luego los dichos bienes de mayorazgo subiectos à
restitu-

restitucion, é inagenables, y he mandado al dicho aduerso, que no los enagene, ni dissipe, y assi mismo declarando pertenecerme à mi despues de la muerte del dicho aduerso, y condenandole à que me de suficientes fianças, para que venido el tiempo de la dicha restituciõ, me los restituya tales y tan buenos como estauan al tiempo y quando los recibio, y sin deterioracion, ni menoscabo alguno. Sobre que pido cumplimiento de justicia, y las costas protesto, y el officio de Vuestra merced imploro. Y juro à Dios y à esta Cruz †, que esta demanda no pongo de malicia.

Ex §. Quarto.

§. Quarto. De remedio l. denuntiamus, C. de his qui ad eccles. confug.

SUMMARIA.

1. **R**emedium l. denuntiamus, C. de ijs qui ad eccles. confu. cuius contra quem, & ad quid competat, trahitur.

2. **Q**uarequirantur, ut remedium l. denuntiamus, detur.

3. **P**ropter solas minas non est quis compellendus cautionem prestare de non offendendo aduersario nisi solutus esset eas ad executionem trahere.

4. **C**autio fideiussoria de non offendendo prestanda erit, si à parte petatur, iuratoria vero si ex officio iudicis procedatur, & ita componitur gloss. quedam.

5. **C**autio de non offendendo prestanda erit, etiam illi qui causam inimicitie dedit, quauis nonnulli contrarium velint.

6. **C**autio de non offendendo nedum prominente, verum pro suis amicis, cognatis, & familiaribus prestanda est.

7. **L**ibellus in remedio l. denuntiamus Hispanice compositus.

Remedium huius l. competit ijs, qui timet aliquo iniuriã sibi irrogari quẽ timorẽ, vt excutiat, postulat à iudice, in euentum timorẽ compelli cautionem

sufficientẽ prestare de non offendendo sibi. Circa quod vltra Bart. & DD. hic legendus est, de Bart. in l. lallicita; §. ne potentiores, ff. de offi. præs. Flor. in l. aquisitionum, ff. de vsu. Bald. in auth. habet, nu. 13. in fi. C. ne filij pro pat. Plaça de delict. lib. 4. c. 7. Menoc. lib. 2. de arbit. ceter. 2. casu 139. cũ duobus sequentibus. Circa quod sequentia aduertenda sunt. Primo, quod quando aliquis requirit cautionem sibi prestari ab eo, quem timet, prius offerat, & præstet summariam informationem, super inimicitia: Ita Ioan. de Imola in l. 1. §. fin. ff. solut. matrim. & plures referunt, qui communiter profitentur causã iustæ cognitionem, præcedere debere. Plaça vbi supra n. 1. ver sic. secundo hanc sententiã. Menocli. vbi supra, casu 140. nu. 4. Et aduertendum est, quod solæ minæ non sufficiunt, vt quis hæc cautionem exigere valeat, sed opus est probari, quod minas executioni mandare minas solutus sit, vt resoluit Abb. in c. 1. n. 7. de offi. deleg. & in c. Abbas, quod metus causa, nu. 4. dicit cõmunem Felin in rubr. de tregua & pace, in princip. Plaça & Menoc. vbi sup. Et aduertendum etiam est: quod præcedente partis petitione, iudex debet condemnare reũ ad præstandam cautionem cum fideiussoribus, si autẽ ex officio procedat, poterit eum condemnare ad præstan-

præstandam iuratoriæ cautionem, iuxta
quod conciliantur glos. contrariæ ad inui-
cem in c. ex transmissa, & in cap. literas, de
restitut. pollutot, & in c. de benedictio. 33.
q. 2. dicte communem Felin. vbi supra, nu.
10. Plaça vbi supra, nu. 2. Si tamen qui cau-
tionem prædictam petit, causam inimici-
tæ præstiterit, eam non posse petere vi-
detur, vt resolut Angel. in l. qui bona, §.
qui dampnum, ff. de dampn. infect. Paul. &
Roman. ibidem dicentes esse bonum intel-
lectum ad tex. in d. c. literas. Sed contrariū
tenendum est: immo quod etiam hoc casu

cautio præstanda sit, quæ opinio, & æquior,
& cõmunior est, secundum Alexand. in d.
l. qui bona, §. si quis, iuxta Felin. vbi supra
pro quibus est tex. in l. æquissimum, ff. de
usufructu. Plaça vbi supra, nu. 8. versic. his
prænotatis. Item aduertendum est hanc cau-
tionem non solum pro persona conuenti-
res, verum etiam pro amicis, cognatis, & fa-
miliaribus præstandam esse: ex Bart. in d.
l. lilitas, §. ne potentiores, dicit commu-
nem Felin. dict. Rubrica de tregua & pace,
nu. 11. Quod remedium sequenti modo li-
bello formandum erit.

Libellus in remedio l. denuntiamus, C. de his qui ad Eccles.

FVLANO vezino de tal lugar, ante V. m. digo: Que yo
tengo enemistad con fulano, vezino de tal lugar, el qual
ha dicho y publicado ante muchas y diuersas personas, que
me ha de matar, ò herir malamente, y es hombre que acostu-
bra à poner sus amenazas en execucion, y yo soy hombre pa-
cifico, y que quiero viuir y estar en paz. Por ende à Vuestra
merced pido, como mejor aya lugar de derecho, que auida
mi relacion por verdadera, ò la parte que baste, condene al
dicho fulano à que me de seguridad con bastantes fianças, le-
gas, llanas, y abonadas en esta ciudad, de que por su persona,
ni de sus deudos, ni parientes, amigos, ò criados, no me offen-
derà, herirà, ni matarà, por todo el tiempo que el derecho en
tal caso dispone. Para lo qual, y en lo necessario el officio com-
petente de V. m. imploro, &c.

L A V S D E O.

INDEX OMNIVM QV AE

in histribus tomis praxis ecclesiasticæ &
 facularis continentur, ordine Al-
 phabetico digestus.

A.
Ablatius absolutus cōditionē de
 notat, 1. to. fo. 66. nu. 1. & 8.
 Absens accusatus qualiter cōdē-
 nandos & audiendus si venerit,
 1. to. fo. 166. nu. 17. & 18.
 Absens accusat^{us} si fuerit, an ad dēfensionē
 eius procurator vel defensor admittatur
 & quid allegare possit, 1. to. fo. 166. n.
 15. & an idem sit in iudiciis fraternita-
 tis, vulgo de la hermandad.
 Absens delinquēs si fuerit qualiter proce-
 datur contra eum & quādo, 1. to. fo. 164.
 nu. 1. vsque ad nu. 5. & quæ sit iure regio
 seruanda forma, fol. 150. à nu. 6. vsque ad
 nu. 19. & vide fo. 170. nu. 42. & 43.
 Absens cui⁹ bonus curator datur præsumi-
 tur vir⁹ potius quam mortuus, 1. tom.
 fol. 83. num. 9.
 Absens probatur mortuus, qui per quin-
 quennium vivere ignoratur, ibi. n. 12.
 Absentis & captiui bonis curator datur,
 existentibus creditoribus, & quando da-
 ri debeat, 1. to. fo. 83. n. 5. 6. 7. 8.
 Absentis bonis quando curator datur, cre-
 ditoribus postulantibus, fol. 48. nu. 24.
 & 15.
 Absentis heredem petens, qui iure regio
 teneatur probare, ibi. num. 11. & 13.
 Absentis consanguinei præferuntur in cu-
 ra bonorum eius suscipienda, 1. to. fo. 84.
 nu. 20. vbi nu. 21. traditur qualis esse de-
 beat consanguineus.
 Absentiari⁹, quæ sint genera & quādo ab-
 sens restituitur, 3. to. fo. 17. nu. 7. & 8.
 Absolut⁹ à crimine in foro interiori, potest
 in foro exteriori accusari, licet publicam
 poenitentiam fecerit, 2. to. fol. 9. nu. 53.
 Accipere dare ve prohibitus, gratis dare
 vel accipere non censetur prohibitus, 1.
 to. fol. 17. n. 55.
 Accusare non potest inimicus, fol. 43. n. 5.
 in 1. tom.
 Accusare tuta cōscientia quando quis pos-
 sit, 1. tom. fo. 120. nu. 4.
 Accusare omnes cur non possint, 1. to. fol.
 120. n. 10.

Accusare prohibitus, suam suorum ve pro-
 sequendo iniuriam potest accusare, &
 quando quis dicatur prosequi suorum
 iniuriam, ibi. n. 11. 12. & 13.
 Accusare potest vxor de morte mariti, &
 in accusatione filijs & reliquis consan-
 guineis præfertur, ibi. n. 14.
 Accusare illi permittitur, & in accusatione
 præfertur, qui maiori dolore afficitur,
 ibi. num. 15.
 Accusare quādo plures consanguinei præ-
 tendunt, pares vel dispares gradu quid
 obseruandum, ibi. n. 16. & 17. & quid in
 remissione delicti, nu. 19.
 Accusare si plures extranei conantur quid
 facere teneatur iudex, 1. to. fo. 12. n. 18.
 Accusare quando possit clericus laicū co-
 ram faculari iudice, ibi. n. 20. & 21.
 Accusare nemo compellitur, 1. to. fol. 142.
 num. 1.
 Accusatio quid sit & quando per viam ac-
 cusationis procedatur, 1. tom. fol. 120. &
 nu. 1. & 2.
 Accusatio est licita, & necessaria aliquādo
 de præcepto, 1. to. ibi. nu. 3.
 Accusatio in priuatis delictis nō est neces-
 saria de præcepto, secus in publicis qui-
 busdam casibus, 1. to. fol. 120. n. 6.
 Accusatio nihil habet commune cumq̃te-
 ris iudicijs, & quid sit, ibi. n. 7.
 Accusatio in publicis & priuatis delictis
 cui competat, ibi. n. 8.
 Accusatio aut ciuilis aut criminalis est, &
 quæ ciuilis criminalis ve sit, 1. to. fo. 121.
 n. 26. & 27.
 Accusatio delicti quo spatio temporis præ-
 scribatur, 1. to. fol. 123. n. 83. & 84.
 Accusatio solemnns in forma qualiter con-
 cipienda, 1. tom. fol. 145. nu. 1. & 2.
 Accusatio nomen accusatoris debet conti-
 nere, & quare, 1. tom. folio 146. nume-
 ro 6. & 7.
 Accusatio per procuratorem proponi nō
 potest, & quando possit, 1. tom. fol. 147.
 numer. 9. 10. 11. & 12. alias processus est
 nullus.

Ff Accu-

INDEX.

Accusatio à quibus personis per procuratorem interponitur petita iudicis licentia, ibi n. 13.

Accusatio quid continere debeat, 1. to. fol. 147. à n. 28. ad n. 22.

Accusationis pendentia accusatum infirmat, & rescutionem retardat, 1. to. fol. 42. n. 8.

Accusationis libellus quibus modis concipi possit, 1. to. fol. 112. n. 32.

Accusator debet esse legitimus, & quis sit, 1. to. fol. 120. n. 9.

Accusator potest agere civiliter, vel criminaliter, & quid civiliter agendo consequatur, 1. to. fol. 121. n. 29. 30. & 31.

Accusator si dicat commissum fuisse delictum tali mense, & anno, & non probetur, reus absoluitur, 1. to. fol. 147. n. 20.

Accusator an teneatur se subscribere ad penam talionis, 1. to. fol. 148. à n. 52.

Accusator cur non debeat simpliciter dici commississe delictum ad sui defensionem sed præmittendo negationem, 1. to. f. 150. n. 81. & an ex tali confessione poena ordinaria puniatur, n. 83.

Accusator calumniosus vide, calumniosus accusator.

Accusatorij libelli conclusio, 1. to. fol. 156. num. 2.

Actio adeo necessaria est, ut sine ea nemo experiri possit, & à iudicio, officio iudicis repellitur, sine actione agens, 3. to. fol. 56. col. 1. n. 5. & 6.

Actio in libello apte componi debet, narrando factum ex quo actio resultat, licet non nomen actionis non exprimitur, ibi nu. 7. & 8.

Actio habet plures significationes, fol. 56. n. 10. to. 3.

Actio significat ius persequendi in iudicio, quod debetur, 3. to. fol. 56. n. 11.

Actio aut nativa, aut dativa est, & quæ nativa quæ ve dativa sit, ibi. à n. 12.

Actio aut directa, aut utilis est, & quæ directa, quæ ve utilis sit, & in quo differant, ibi. fol. 56. à n. 6.

Actio aut realis, aut personalis est, civilis, aut prætorij, præiudicialis, vel non rei, poenæ rei, & poenæ simul, persecutoria in simpli duplici, triplici, vel quadruplici, bonæ fidei, stricti iuris, arbitraria, vel non privilegiata, & quæ sit earum differentia, & distinctio, 3. to. fol. 56. col. 1. n. 20. & fol. 57. col. 2. à n. 1. vsque ad n. 15.

Actio personalis unde nomen sumpsit, vis & effectus eius quis sit, 3. to. fol. 77.

column. 2. num. 1. vsque ad num. 7.

Actio personalis concludit ad dandum, quæ actione proprias res non petitur, nisi à fure petatur, 3. to. fol. 58. n. 9. 10. & 11.

Actio personalis unde descedat ibi. nu. 14.

Actio personalis prætorij poenæ persecutoria diuiditur, 3. to. fol. 78. à n. 1.

Actio personalis quo tempore præscribatur 1. to. fol. 101. col. 1. n. 14.

Actio realis quæ dicatur, & unde, 3. to. fol. 60. col. 1. nu. 12. & 3. & quæ requirantur, ut competat à n. 14.

Actio confessoria, & negatoria reales sunt & pro seruitutibus competunt, 3. to. fol. 62. col. 2. n. 1. & n. 19.

Actio confessoria, & negatoria cui duæ res quem, ad quid, & pro quibus cõpetant, 3. to. fol. 62. col. 2. n. 20. 21. & 22.

Actio confessoria ut cõpetat, quid actor dicere debeat, ibi. num. 2. 3. & 24. & 29. cum sequent.

Actione confessoria qui agere possint, ibi. nu. 25. 26. 27. & 28.

Actio confessoria pro seruitute cõstituta non pro constituenda cõpetit, ibi. n. 31.

Actio negatoria ut competat quæ requiratur, ibi. à n. 37.

Actio negatoria cui cõpetat, 3. to. fol. 62. n. 37. in qua actione licet aduersarius sit quæ si possessione seruitutis non liberatur ab onere probandi, 21. 38.

Actio mixta quæ sit, & in quibus differt à realibus, & personalibus actionibus, & in ea uterq; actor, & reus est, 3. to. fol. 62. nu. 12. & 13.

Actio familiaris ereiscundæ, unde dicatur & descendat, 3. to. fol. 64. column. 2. nu. 12. & 4.

Actio familiaris ereiscundæ est bonæ fidei, & in ea veniat, ibi. à n. 5. vsq; ad n. 9.

Actio familiaris ereisc. cur mixta dicatur, & cui competat, ibi. nu. 10. & 11.

Actio familiaris ereiscundæ si intentetur quomodo iudex singulas res teneatur adiudicare, 3. to. fol. 64. col. 1.

Actio familiaris ereiscundæ, ut cõpetat, quæ requirantur, ibi. à n. 16.

Actio familiaris ereiscundæ directa de iure civilis, utilis de prætorio datur, ibi. nu. 12. & 13.

Actio communis diuidendo est mixta, & bonæ fidei, directa aut utilis, ad quid competat, & cui, & in quo differat ab actione familiaris ereiscundæ, 3. to. fol. 65. col. 2. n. 1. vsque ad n. 10.

Actio finis regundorū cui, & cõtra quem

I N D E X.

competat, est directa aut uilis, districti iuris, & pro quibus rebus detur, & quid index ea intentata obseruare debeat traditur, 3. to. fo. 65. col. 1. à n. 1.

Actio finium regandorum vt competat quæ requirantur, 3. to. fo. 57. col. 1.

Actio pratoria quare sic appelletur, & in quas species diuidatur, 3. to. fo. 75. col. 2. à num. 1.

Actio Publiciana quare sic appelletur, cui competat, & quæ requirantur vt competat, 3. to. fol. 68. col. 1. à n. 1.

Actio Publiciana nõ cõpetit habenti rem scienter à furioso, vel pupillo, sine auctoritate tutoris, ibi. à n. 4 ad n. 9.

Actio Publiciana non cõpetit habenti vtile dominium, vel habenti rem ex titulo pignoris, precarij vel commodati, 3. to. fol. 69. col. 1. nu. 10. 11. & 16.

Actio Publiciana non competit post prescriptionem, nec domino ibi. num. 12. 13. 14. & 15.

Actio Publiciana non datur contra titulos possidentem, & quare, 3. to. fo. 15. n. 24.

Actio rescissoria, aut insinuatoria, aut restitutoria, 3. to. fol. 68. col. 2. n. 13. 14. & 15.

Actio rescissoria cui competat, & quando 3. to. fol. 69. col. 2. à n. 1 ad 6.

Actio rescissoria, vt competat quæ requirantur, siue quando datur præsentis contra absentem siue è contra, 3. to. fo. 70. col. 2. à n. 17.

Actio reuocatoria est prætoriana in rem, quæ quando competit, & cui & pro quibus rebus explicatur, 3. to. fo. 71. col. 2. nu. 1. 2. 3. & 4.

Actio reuocatoria Pauliana, Caluissiana, aut Fauiana quando competit, 3. to. fol. 72. col. 1. nu. 3. 9. 10. & 12.

Actio reuocatoria, vt competat quæ requirantur, 3. to. fo. 72. à nu. 13.

Actio Seruiana, vel quasi Seruiana cui cõpetat, 3. to. fo. 73. nu. 12. ad nu. 15.

Actio reuocatoria, vt competat quæ requirantur, 3. to. fo. 72. à nu. 13.

Actio pignoratitia directa, aut cõtraria cui cõpetat, 3. to. fo. 73. nu. 12. ad nu. 15.

Actio hypothecaria quæ dicatur propriè ibi. nu. 15.

Actio Seruiana cui & ad quid cõpetat, & in quo differat à Saluiano interdicto 3. to. fo. 24. col. 1. à n. 16 ad nu. 22.

Actio Seruiana quomodo intentetur, qua liter in ea procedatur, & an necessarij sit libellus, 3. to. fo. 74. col. 2. n. 30. & 31.

Actio, quasi Seruiana, directa pignoratitia, contraria pignoratitia, hypothecaria,

vt competat quæ requirantur, 3. to. fol. 74. col. 2. à nu. 31.

Actio de constituta quæ prætoriana est eadè competit, & quæ requirantur, vt competat, 3. to. fo. 75. col. 2. nu. 1.

Actio de constituta pecunia competit de bitum præcedat, non si sequatur, tom. 1. fol. 39. col. 2. n. 54.

Actio de constituta nudo pacto contrahitur præcedente interrogazione stipulatio erit, ibi. nu. 56.

Actio de constituta, vt competat necesse est, primum debitum non posse elidiceceptione prætoriana, ibi. nu. 57 & 3. to. fo. 76. col. 2. & quod post debitum sequatur, 1. to. fol. 53. col. 2. nu. 27. & 28.

Actio de peculo quæ personalis prætoriana est aduersus quem concedatur, 3. to. fol. 76. col. 2. nu. 23 & 12.

Actio de peculo vt competat, quæ requirantur, & quid obseruandum sit intentata hac actione siue peculium sit castrensese, vel quasi siue profectitium, 3. to. fol. 77. col. 2. à n. 13.

Actio in factum ex iure iurando quæ sit & vnde orta, 3. to. fo. 78. col. 1. nu. 2. & quæ requirantur vt competat, & an sit necessarius libellus ibi. à n. 15.

Actio contra corruptum album prætoriana cui competit, & contra quem & quæ requirantur vt competat, 3. tom. fol. 26. col. 4. à n. 2.

Actio contra eximentem vi aut fraude in ius votatum, quæ requirantur vt competat, & quæ sit eximentis poena, 3. to. fol. 79. col. 1. à n. 2.

Actio contra vocantem in ius parentem, aut patronum, 3. to. fol. 80. col. 1. à nu. 2.

Actio præiudicialis, quæ dicatur, quare sic appelletur, quæ sit, vnde descendat, 3. to. fol. 81. col. 2. à n. 1.

Actio præiudicialis qua quæritur vtrum quis sit liber vel seruus quando datur, in quo differat à rei vindicatione, quotuplex sit, & quæ requirantur vt detur, 3. to. fol. 82. col. 1. à nu. 1.

Actio præiudicialis qua quæritur vtrum quis sit libertus vel ingenuus, cui competit, vnde descendat, & quomodo intentetur, 3. to. fo. 82. col. 2. à nu. 1.

Actio præiudicialis qua quæritur an quis sit filius vel non, cui & contra quem cõpetat, vnde sit inuenta quæ requirit libellus huius actionis, 3. to. fol. 84. col. 2. à num. 1.

Actio poenæ persecutoria vel rei, vel rei &

Ff 2 pœ.

INDEX.

poenæ simul, quæ sit, 3. to. fol. 85. col. 1. num. 1.

Actio furti cui competat, & quæ veniant in ea actione, & quæ requirantur vt competat, 3. to. fo. 59. col. 1. à n. 1. & fol. 89. col. 1. n. 19. ad 17.

Actio furti cui, & ad quid detur, quæ sit ei poenæ, & in ea qualiter affirmatio fiat, ibi. col. 2. à nu. 18. ad n. 12.

Actio vbi honoru raptorum quæ sit, cui & aduersus quem competat, & qua poenæ, 3. to. fol. 89. col. 2. à n. 23. ad n. 33.

Actio legis Aquiliæ quando habeat locu, cui & aduersus quos competat, quæ veniat in hac actione, & quæ sit eius poenæ, 3. to. fol. 90. col. 2. à nu. 3. ad nu. 44.

Actio ex testamento pro legatis Ecclesijs vel alijs venerabilibus locis relictis, aduersus quem, & pro quibus rebus, & an quid competat, 3. to. fol. 86. col. 2. à n. 44.

Actio in simplu, duplu, triplum, vel in qua duplum, quando detur, 3. to. fol. 88. col. 2. n. 1. cum 15. sequentib.

Actio ex stipulatu quomodo competat, 3. to. fol. 88. col. 2. n. 1. & 2.

Actio serui corrupti directa, vel utilis cui & aduersus quem competat, & quid veniat in hac actione, 3. to. fo. 89. col. 1. n. 1.

Actio ex lege codicillitæ cui, quando, & aduersus quem competat & intra quod tempus, 3. to. fo. 90. col. 1. n. 1.

Actio quod metus causa cui ad quid, intra quod tempus & aduersus quem competat, & quæ requirantur, 3. tom. fol. 90. à nu. 1.

Actio contra calumniatores cui, & intra quod tempus competat, 3. to. fol. 91. col. 1. à nu. 1.

Actio stricti iuris & bonæ fidei, quæ sint, cur sic appellantur, inter eas differentia vertetur, 3. to. fol. 92. col. 1. à nu. 1. 7. 8. & 10. & quid in his actionibus iudex debeat observare, fo. 1. to. col. 1. à nu. 19. & n. 34. & fol. 61. col. 1. à n. 1.

Actio bonæ fidei an sit aliqua quæ nõ contineatur in 6. actionem, de actionibus, & quæ sit directa, & directa contraria, 3. to. fol. 92. col. 1. nu. 20.

Actio exempto quæ iuris civilis est, cui & ad quid competat, 3. to. fol. 93. col. 1. n. 1. & 2.

Actio exempto continet sub se actione de emptione, & actione redhibitoriam, quæ minoris, & præscriptis verbis quæ quibus competant legitur, ibi nu. 2. & 3.

Actio ex empto vt cõpetat quæ requiran-

tur, 3. to. fol. 93. col. 2. à nu. 5.

Actio ex vedito cui & ad quid & pro quo competat, & quæ requirantur vt competat, 3. to. fol. 94. col. 1. à nu. 1.

Actio locati & cõducti bonæ fidei sunt, in tertiu directe interdū utilis, & cur sint, iuris civilis, 3. to. fol. 95. col. 2. nu. 1. & 2.

Actio locati cui cõtraquem, & pro quibus rebus competat, 3. to. ibi. col. 3. à n. 8.

Actio locati ante finitum locationis tẽpus non competit exceptis quibusdam casibus ibi. nu. 12.

Actio locati vt cõpetat quæ requiratur, & qualiter in ea procedatur, ibi. n. 13. & 14.

Actio conducti & ad quid competat, ibid. num. 15.

Actio negotiorum gestorũ est bonæ fidei, directa vt contraria, directa cui, ad quid & quando cõpetat, & quæ requirantur vt competat, 3. to. fol. 96. col. 2. à n. 1. ad n. 12. contraria cui, aduersus quem, & ad quid competat, ibi. col. 2. à n. 13.

Actio negotiorum gestorũ in quo differat ab actione mandati, 3. to. ibi. col. 2. n. 7. & 8. & fol. 98. col. 1. nu. 5.

Actio mandati bonæ fidei est, directa, aut contraria & cui, aduersus quẽ, & ad quid cõpetat, & quæ requirantur vt cõpetat, & in quo differat ab actione negotiorũ gestorũ, 3. to. fol. 98. col. 2. à n. 1.

Actio depositi est bonæ fidei, 3. to. fol. 99. col. 1. n. 1.

Actio depositi est directa aut contraria, 3. to. fo. 99. col. 2. n. 16.

Actio depositi directa contra quem, & ad quid competat, quando civilis, prætorica, aut mixta sit, an in ea iuret in iure, ibi. nu. 17. 19. & 23.

Actio depositi contraria cui, aduersus quẽ ad quid, competat, & quæ requirantur in ea ibi à nu. 20.

Actio pro socio bonæ fidei est, directa ab utraque parte, quæ vnde oriatur, cui quando, ad quid cõpetat, qualiter libellus in ea cõcipiatur lege, 3. to. fo. 102. col. 2. à n. 8.

Actio tutelæ bonæ fidei est, directa & contraria, 3. to. fol. 103. col. 2. à nu. 1. vbi dicitur cui competat, & quando & de actione pro tutelæ disputatur.

Actio commodati quæ tam directa quam contraria bonæ fidei est, cui, & ad quid cõpetat & vnde descendat, 3. to. fo. 104. col. 1. n. 1.

Actio præscriptis verbis quando bonæ fidei quando stricti iuris sit, 2. to. fo. 105. col. 2. n. 1. & n. 7.

Actio

INDEX

Actio præscriptis verbis in libello concipiatur, & qualiter in ea libellus concipitur, & quare introducta, 3. tom. fol. 104. à numero 9.

Actio præscriptis verbis ex permutatione descendens cui cõpetat, & ad quid, & quæ requirantur, ut cõpetat, & qualiter in ea libellus concipiendus ibi. à numero 2.

Actio petitionis hereditatis quæ bonæ fidei est, vniuersalis iuxta personalis, & reali cui aduersus quem, ad quid cõpetat, & quæ requirantur ut cõpetat, & quo modo in ea concipitur libellus, 3. to. folio 106. à n. 1.

Actio pro dote exigenda, vel repetenda est stipulatu dicitur, & rei uxoris, quæ quibus cõpetat, & an bonæ fidei sit, & quæ habeat privilegia declaratur, 3. tom. fol. 107. à n. 1. ad n. 7.

Actio ex stipulatu pro dote quando mari to cõpetat, 3. to. ibi. à num. 1. & quando cõpetat, & quibus modis intentetur, fol. 108. à n. 1.

Actio de dolo non perpetuatur per litis cõtestationem, 1. to. fol. 48. à n. 1.

Actiones descendentes ab statutis conditis à quibus marchionibus episcopis, aut cõfessoris an sint perpetuæ, 3. tom. fol. 77. n. 15.

Actiones arbitrarie quæ dicantur quæ ea rum sit natura quomodo in eis libellus cõcipiatur, in quo differant ab actionibus bonæ fidei, 3. tom. fol. 111. n. 1.

Actiones privilegiatæ quæ dicantur, & an sit in eis libellus necessarius, 3. to. fol. 113. à n. 1.

Actio nõ tantum realium quàm personalium causa propinqua, & remota quæ sit, & causam remota in actionibus personalibus in realibus propinquam exprimendam, 1. tom. fol. 77. à num. 23.

Actionum formulæ sublatæ sunt, non tamen actio prout sumitur pro iure agendo, 3. tom. fol. 56. n. 1. 2. & 3.

Actionum diuisio scilicet bonæ fidei, & stricti iuris, an iure canonico procedat, 3. tom. fol. 92. n. 17.

Actionum appellatione tam directa intelligitur, quam contraria ibi. n. 10.

Aktor quæ attendere debeat ex actoris officium traditur, 1. tom. fol. 10. n. 6. & 7.

Aktor quæ debeat cõsiderare, ante quam reum conueniant, 1. tom. fol. 17. à numero 80. & fol. 3. à numero 42 ad numero 58.

Aktor forum rei sequitur, & quando ubi sequatur, 1. tom. fol. 43. n. 37. & fol. 24. num. 7. ubi traditur quid obseruetur, & reus plures iudices habeat.

Aktor intra quod tempus exceptionibus rei respondere, & instrumenta producere reneatur, & quæ sit huius rei praxis, 1. tom. fol. 49. à n. 32. ad 39.

Aktor quod tempus habeat ad respondendum si libellus rei continet reconuentionem ibi. n. 34.

Aktor plura habet remedia contra contumaciam reum cui cõceditur si non sit, vno remedio satis prospectum alio vti, 1. to. fo. 30. col. 3. n. 1802.

Aktor iniunctus agere non compellitur, 3. to. fol. 5. n. 2.

Aktor quibus vtatur remedijs aduersus cõtumacem, 1. to. 2. p. c. vnicui. 10. & si non sit ei vnus satis, cõsulem alterum eligere, potest n. 18.

Adulterij crimen sola transactione non remittitur, 1. to. fol. 136. columna 2. num. 2.

Aduocati falsum stylum citantes, ac si falsam legem citauerint puniuntur, 1. tom. fol. 7. n. 12.

Aduocati officium, laudabili, 1. tom. fol. 15. nu. 3.

Aduocati quæ debeant obseruare, ibi. numer. 4.

Aduocati non debent esse heretici, infideles, excommunicati, infames, proscriti, tores, ibi. n. 7.

Aduocati antequam accedant ad officium aduocationis, quæ debeant obseruare, ibi. à nu. 9.

Aduocati hodie debent esse graduati, ap- probati, examinati, & in principio sitiof fici, & cuiuslibet anni debent iurare de bene exercendo officio, 1. to. fol. 16. col. 1. n. 1.

Aduocati de cõsuetudine in tribunalibus inferioribus, nec examinantur, nec iuramentum prestant, ibi. n. 17.

Aduocati quæ in exordio litis iurare debent, 1. to. fol. 6. num. 18.

Aduocati circa obseruationem iuris regni quæ tenentur obseruare, ibi. à n. 2.

Aduocati facientes articulos super eisdem primæ instantiæ vel directo contrarijs qualiter puniantur, 1. tom. folio 166. num. 7.

Aduocati clietulo victoriam causæ ne promittat, ne iniquam causam defendant, si contra fecerint mortaliter peccant, &

I N D E X . I

- ad refartionem damni tenentur, fol. 16. nu. 38. & 39. to. 1.
- Aduocati** qui à principio iustam causam putarunt, ex post facto iniquam esse cognoscentes quid facere debeant, ibidem numero 40.
- Aduocati** an possint causam dubiam defendere, ibi. n. 42. remif.
- Aduocati** qui iniustam causam esse intelligunt clientulo non possunt consulere, vt faciat pactum vel transactionem, ibi. num. 41.
- Aduocati** super cauillationes, vel confutendo clientulo vt veritatem neget, iustam causam abstulerint aduersario refarcire damnum tenentur, & arbitrio iudicis suspensi sunt, tomo 1. fol. 16. numero 43.
- Aduocati** qui iustam causam sua negligentia, vel impericia amittunt, ad interesse tenentur cum duplo, & mortaliter peccant, quando se iustam peritos, secus si clientuli eorum ignorantiam cognoscant, to. 1. fol. 16. nu. 44.
- Aduocati** causas summa debent fidelitate defendere, & si careana sui clientuli parti aduersæ reuelauerint ad quid teneantur, to. 1. fol. 16. nu. 45. & 46.
- Aduocati** nec in secunda instantia debent parti aduersæ succurre, & qui semel causam protegendam suscipiunt, non poterunt illam deserere, ibi. n. 47.
- Aduocati** possunt sine reuolutione librum iustum patrociniū vendere equo stipendio, ibi. n. 48. & 49. qui plus debito exigunt mortaliter peccant, numero 50.
- Aduocati** an possint aliquid ultra salariū à legatariis salua conscientia percipere, si vitro oblatum sit, to. 1. fol. 16. nu. 51. 60. & 61.
- Aduocati** olim de qualitate pacisci non poterant, & quid hodie seruetur, fo. 17. num. 63.
- Aduocati** victorie nomine nihil possunt percipere, ibi. n. 64.
- Aduocati** gratis tenentur prestare patrociniū pauperibus, in locis quibus publico stipendio non sunt conducti aduocati pro pauperibus, ibidem numero 65.
- Aduocati** in libellis ne citent iura, ne patrocinentur contra legem expressam regni, & summa diligentia, à tabellionibus, procuratoribus, & alijs expertis de stylo audientie inquirant, tomo 1. fol. 17. num. 66. 67. & 68.
- Aduocati** vtriusque partis que attendere debeant facta publicatione, tomo 1. fol. 68. à nu. 1.
- Ætas** quomodo probetur, tomo 1. fol. 65. n. 127. remif.
- Agentis** persona ante omnia legitima, tomo 1. fol. 95. nu. 17. quod in iudicio quantumcunque summario procedit, ibi. num. 22.
- Allegata** probare est de substantia iudicii, tomo 1. fol. 57. n. 2.
- Aggressor** grauius punitur illo qui in ipsa rixa delinquit, tomo 1. fol. 14. numero 23. & 24.
- Agri** mensuratio cuius expensis fieri debeat qua æstione teneatur agri mensor qui dolo vel culpa intulerit grauamen partibus, 3. tomo fol. 66.
- Alcaldes de Corte y Chancillerias** in criminalibus, quomodo procedant, 1. tomo fol. 170. n. 1.
- Alcaldes del Crimen de hijosdalgo**, Alcaldes mayores Regni Gallicie de quibus cognoscant, 1. tomo fol. 26. à num. 40. numerum 49. & ab eis in quibus causis appellatur, & ad quos iudices, ibi. numero 46.
- Alendus** est filius à parte litendente super filiatione sive quasi possessione sit filius, 3. tomo fol. 83. n. 10.
- Alienatio**, aut simulatio, aut in fraudem, 3. tomo fol. 71. n. 3.
- Alienatio** simulata est inualida, nec iuramento firmatur ibi. n. 6.
- Alienatio** in fraudem est valida, ibi. numero 7.
- Alienatio** in fraudem quibus modis contingat, ibi. nu. 11.
- Alguaceli** episcopi haec sine metu excommunicationis possunt de manu iudicis capere clericum, & quando sine mandato, tomo 1. folio 46. capit. vii. numero 6.
- Animus** occidendi, vel non deprehenditur ex instrumento percussionis, 1. tomo fol. 136. n. 127. & 128.
- Animus** iniuriandi in delictis requiritur, to. 1. fol. 14. n. 72.
- Appellare** qui possint, 1. tomo fol. 149. num. 126.
- Appellare** tertio, princeps ex plenitudine potestatis concedere potest, tomo 1. fol. 9. num. 8.
- Appellare** condemnatus regulariter potest & quibus casibus non, tomo 1. fol. 149. numer.

numero 130. remittit. *is monitellor*
Appellare tertio non licet, 1. to. fol. 185.
num. 9.

Appellari a sententia interlocutoria non
continetur grauamen irreparabili per dif-
finitu minime potest, & quod sit gra-
uamen, & quando ab interlocutoria ap-
pellatur quid iudex ad quem ueniat
facere, 1. to. fol. 173. n. 10. ad n. 13. fi
94. n. 107.

Appellari ab interlocutoria iure canonico
potest, & quid circa hoc Conc. Trid.
disponat, 1. to. fol. 174. numero 25. ad nu-
mero 28.

Appellari non potest a sententia qua quis
mittitur in possessionem ex primo de-
creto, 1. to. 2. par. c. vnic. n. 108.

Appellari non potest a vicariis generalibus
Episcoporum ad ipsos Episcopos, secus
a vicario foraneo Episcopi, 2. to. fol. 10.
n. 4. & 5.

Appellans condemnatus interim quo ad
iudicem appellantis remittitur in car-
cere retinendus est, 1. to. fol. 109. nume-
ro 123.

Appellans qui modo se debeat presenta-
re, & quid petere, 1. to. 5. p. c. vni. nume-
ro 12.

Appellans debet se presentare cum testimo-
nio appellantis intra terminum prae-
fixum a iudice, & quid si non praefixerit
terminum, & quid termini sint tam iure
Regio, quam canonico praefixi, 1. to. fol.
177. n. 1. vsque ad 6.

Appellans quando sententia confirmatur
condemnatur in expensis, secus quan-
do reuocatur, 1. to. fol. 183. nume-
ro 9.

Appellans iudici conuicti non debet,
nec e contra sine poena, 1. to. folio. 175.
num. 45.

Appellans omnia acta processus suis expen-
sis deferre tenetur ad superiorem, & reus
si eis ei uti uolet pro rata soluit, 1. to. 5.
par. c. vni. n. 7.

Appellari praesentato coram auditoribus
regis cum testimonio appellantis, da-
tur prouiso regis, quae dicitur vulgo
mejora, & quid debeat contineri, & quid
impetrans facere debeat, 1. to. fol. 178.
n. 9. ad n. 11.

Appellanti intra quod tempus notarius te-
neatur acta exhibere, & iudices qui im-
pedierint quia poena tenentur, 2. to. 5.
par. c. vni. n. 7.

Appellanti quid a iudice ad quem tribuen-

1. dum, 2. to. 5. par. c. vni. nu. 14.

Appellantis intercell scire coram quo iudi-
ce debeat comparere, 1. to. fol. 175. nu-
mero 39.

Appellatio quo iure inuenta sit, & an lege
collapsa sit, 1. to. fol. 177. n. 9. & 7.

Appellatio, aut iudicialis, aut extra iudicia-
lis, quae sit, ibi. n. 8. & 9.

Appellatio extrajudicialis quatuorplex, &
an proprie appellatio sit, ibi. n. 10. n. 11.

Appellatio, & prouocatio idem, ibi. eod.
num. 10. up. mult. c. 1. n. 11.

Appellatio habet duos effectus suspensiuu
deuolutiuuque, & quid suspensiuu
deuolutiuu sit dicatur, 1. to. fol. 81. n. 11.
12. & 13.

Appellatio respectu futuri eventus suspen-
dit, respectu praesentis extinguit iuris-
dictionem, eod. n. 12.

Appellatio intra quod tempus interponenda
tam iure canonico, quam civilis, vel
regio, ibi. n. 14. & 15.

Appellatio a sententia ultime executio-
nis habet effectum, deuolutiuum tantu
non suspensiuum, 1. to. folio 103. nume-
ro 43.

Appellatio a iudicibus facillime concedenda
1. to. fol. 164. n. 13.

Appellatio in omnibus causis interponi
potest ab omnibus personis, & ab omni-
bus iudicibus exceptis quibusdam casibus
remissis traditis, 1. to. fol. 173. n. 17. 18.
& 19.

Appellatio quomodo interponenda, 1. to.
fol. 174. n. 29. ad n. 32.

Appellatio ab interlocutoria semper in
scriptis proponenda, 1. to. ibi 53.

Appellatio quae debeat contineri, ibi. n. 36
37. & 38.

Appellatio alternatina, an & quando va-
leat, 1. to. fol. 179. n. 39.

Appellatio quando valet, si in ea apostoli
non petantur, 1. to. folio 175. nume-
ro 40.

Appellatio de minori ad maiorem iudice
fieri debet, ibi. n. 43.

Appellatio gradatim non omisso medio
facienda, sed ad Regem omisso medio
iure regio appellatur, ibi. n. 43. & 2. to. 5.
p. c. vni. n. 4.

Appellatio a diffinitiva etiam ex causis se-
cunda instancie iustificatur secus ad inter-
locutoria, 1. to. fol. 175. n. 47. & 49.

Appellatio sententiam nullam, non confir-
mat, ibi. n. 50. & 51.

Appellatio iure regio ad quos iudicis facit

INDEX.

da secundum varietatem causarum, ibid.
- num. 52.

Appellatio corā quo Iudice, & intra quod
tempus interponenda, 1. to. fol. 176. nu-
mero 35.

Appellatio deserta quando declaranda, &
ex quibus causi, 1. to. fol. 178. n. 7.

Appellatio iure Regio non admittitur in
causis non excedentibus summam 400.
marapetinarum, & quando admittitur,
1. to. fol. 186. n. 3. & 2. to. fol. 186. n. 3.

Appellatio ad consistorium quando faci-
da, vel non, 1. to. fol. 186. n. 3.

Appellatio ad consistorium intra quod tē-
pus interponenda, & presentatio facien-
da, ibi. n. 4. & 5.

Appellatio ad consistorium quomodo in-
terponitur, ibi. n. 7. ibi. praxis, & termi-
ni huius instantiæ traduntur.

Appellatio in dubio non deserta declara-
nda, 1. to. fol. 103. n. 17.

Appellatio victoris si deserta efficiatur po-
terit adherere appellationi victi non ex
sua persona, sed ex persona victi, 1. to.
fol. 190. n. 106. & 107. & 108. & 109.

Appellatio an sit admittenda, vel non supe-
rior cognoscit, 1. to. fol. 203. n. 13.

Appellatio an & quando tolli possit per
Principem, vel legem, 2. to. 5. par. c. vnica.
num. 1.

Appellatio in casa prohibito quem habet
esse, & an tunc petita per iudicem
a quo reuocetur, tom. 2. part. 5. c. vnica.
num. 2.

Appellatio ab interlocutoria indistincte
sublata est, 2. to. 3. par. cap. vnica. nume-
ro 3. vbi tractatur intra quod tempus fi-
niatur.

Appellatio in foro ecclesiastico intra quod
tempus interponenda, & an possit termi-
nus per iudicem restringi, 2. to. 5. par. c.
vnica. n. 5.

Appellatio in foro ecclesiastico corā quo
iudice interponenda, ibi. n. 3.

Appellatio diffinitur causas grauioris
non debet continere, secus ab interlocu-
torio, 2. to. 5. p. c. vnica. n. 9. & 1. to. fol. 17. n. 1.

Appellatio quando dicitur deserta, aliqua
negligentia appellantis, ibi. n. 11.

Appellatio ab interlocutoria quibus acti-
bus processus iustificetur, 2. to. 5. par. c.
vnica. n. 18.

Appellatione à iudice denegata quid ob-
seruandum sit, 2. to. 5. par. cap. vnica. nu-
mero 2.

Appellationem esse generale bonum, in-
do, thesaurum contra venenum primi iu-
dicis, portum securum nauigantibus, to.
1. fol. 172. n. 2. & 3.

Appellationem ab interlocutoria quando
iudex iniusta esse intelligat quid teneat-
ur facere, 2. to. 5. par. c. vnica. nume-
ro 20.

Appellationis remedium valde frequens,
& necessarium hominibus, vt Sol, 1. to.
fol. 172. n. 2.

Appellatio dissinitur, 1. to. ibi. nume-
ro 4. & 5.

Appellationis testimoniū quomodo pre-
standum, & petendum, 1. to. fol. 176.
n. 54. & 55.

Appellationis ab interlocutoria iudex se-
tento processu quid teneatur ante om-
nia obseruare, 2. to. 5. par. c. vnica.
num. 19.

Apostoli appellationis qui dicantur, & eo-
rum, quæ species sint, 1. to. fol. 275. n.
41. & 42.

Apostoli appellationis petēdi intra quod
tempus sint, & cuius expensis dandi, to.
2. par. 5. c. vnica. n. 6.

Archiepiscopos habet iurisdictionem in
episcopos suffraganeos, nō tamen in sub-
ditos episcoporum, nec eos ordinare po-
tēst, 2. to. fol. 3. ad nu. 13. ad 18.

Archiepiscopos in diocesi episcoporum
suffraganeorum non potēst constituere
officiale foraneum ad cognoscendum
de causis appellationum, 2. to. folio 3.
num. 19.

Argumentum à contrario sensu non su-
mendum, ac correctionem regulæ prohi-
bentis, 1. to. fol. 173. n. 24.

Argumentum de tempore ad locum vali-
dum est, 1. to. fol. 139. n. 179.

Armorum vfus clericis prohibitus, 1. to.
fol. 210. n. 10.

Armorum vfus regulariter esse iure Regio
prohibitus, 1. to. fol. 209. n. 6.

Armorum appellatione tam offensibilia,
quàm defensibilia continguntur eod. nu-
me. 6. vbi num. 7. plura de armis tradun-
tur.

Armatus præsumitur se prius ad rixā pa-
rasse, 1. to. fol. 147. n. 27.

Articuli, vulgo, interrogatorios appellat
commodo concipiendi, 1. to. fol. 61.
n. 60. 61.

Articuli de iure communi ab interrogato-
rijs differunt, ibi. n. 62.

Articuli dantur, vt per eos testes examinē-
tur.

I N D E X

tur, 1. tom. fol. 62. n. 128.
 Articuli directi contrarij qui dicantur, 1. to. fo. 180. n. 17.
 Articuli forma ex parte actoris, 1. to. fo. 61. n. 63.
 Articuli copia an sit parti aduersæ dāda, 1. to. fol. 66. n. 129.
 Articuli quod non censentur fateri id quod dicit, nisi propositionibus ponat, secus qui positiones facit, 1. to. fol. 62. n. 87. & 88.
 Articulus quid sit, 1. to. fol. 61. n. 61.
 Assassius est inimicus dissidatus reipublicæ. & potest ubique occidi, 1. tom. folio 138. n. 133.
 Assassius quis dicatur, ibi. & à nu. 134. ad nu. 140.
 Atroces causæ, & graues quæ dicantur, 1. to. fo. 157. nu. 54.
 Attentatorum reuocatio quando petenda 2. to. 5. par. c. vnic.
 Auditor Camera Apostolicæ est iudex de legatus, 1. to. fo. 13. n. 22.
 Auditores Chancellariæ de quibus causis cognoscant, 1. tom. fol. 2. numero 25. 26. & 27.
 Auditores Regij absque timore excommunicationis examinant literas Apostolicas & earum executionem suspendunt, quādo concessæ fuerint contra leges Regni & quando contra leges concessæ dicantur, ibi. n. 37. & 38. col. 2.
 Auditores suspendunt executionem literarum Apostolicarum, præmissa supplicatione ad Papam, quam debent profectui alioqui excommunicationem non euadunt, ibi. n. 39.
 Auditores Hispanienses de quibus causis cognoscant, 1. tom. fol. 26. à numero 50. ad num. 58.
 Auditores Canariæ de quibus causis cognoscant, 1. tom. fo. 26. n. 58.
 Auxilium secularis iudicis quando inuocandum, 1. to. fo. 18. n. 18.

B.

Beneficium ius non acquiritur ex sola possessione, 1. tom. 2. part. 2. cap. vnic. num. 66.
 Beneficia sola canonicis institutione acquiruntur, ibi. nu. 65.
 Beneficij fructus iam percepti æconomis assignari possunt causa custodix, ibi. numero 75.
 Blasphemia quid sit, 1. to. fo. 212. eo. i. n. 14.

Blasphemi quæ afficiantur poena eod. nu. 14. remiss.
 Bona fides resulta ex titulo habili, 3. tomo, fol. 68. n. 19.
 Bona fides in contractibus emptionis, & venditionis requiritur tempore contractus, & traditionis, ibi. n. 21.
 Bona fides quas habeat significationes, 3. to. fo. 92. nu. 2.

C.

Calumnix iuramentū de cōsuetudine huius regni in tribunalibus secularibus non seruatur, 1. to. fo. 38. n. 40.
 Calumnix iuramentum nō est de substantia iudicij, nisi à parte petatur, & ideo tacite omillum non inducit nullitatem sed non potest expressè renuntari, ibi. n. 46. & 47.
 Calumniosus accusator qualiter puniendus, 1. to. fo. 148. n. 54. & 55.
 Capituli Oduardus de solutionibus remedium, 1. par. 3. c. vni. à nu. 44. ad numero 7.
 Capituli bonis curator datur, & absentis quādo ex actis processus de absentia cōstat, aduersus quē actor suā actionē proponit, quando procuratorem non relinquit, vel de proximo venire nō speratur, 1. to. 1. fol. 82. n. 5. 6. 7. & 8.
 Captus carceribus non præcedentibus iudicij, eximi potest à priuato impune si augetur non habetur pro confesso, 1. to. 1. fo. 124. n. 5.
 Captura delinquentium, vide in verbo, delinquentes.
 Carcer delinquentibus arbitrio iudicis assignatur, 1. fo. 124. n. 10.
 Carcer non ad poenam, sed ad custodiam est constitutus, ibi. n. 11.
 Carcer mulieris, vide mulieres, carcerari pro debitis quæ personæ non possunt, 1. to. fo. 97. n. 33. & 34.
 Carcerari pro delicto nobilibus, & mulieribus possunt, 2. a. fol. 17. & 2. n. 3. & 4.
 Carcerari pro debito nō potest clericus, 1. to. 1. p. 3. c. vnic. n. 5.
 Carcerari causa pia est, & celeriter expedienda, 1. fo. 139. n. 51.
 Carceribus fractis fugies poena capitis puniuntur, & pro confesso habetur, 1. a. folio 114. n. 7. 8. & 9.
 Carceris plures species esse, & quando ad poenam quando ad custodiam dentur, 1. to. 124. à n. 12.

Ff. 5 Car.

Carceris custos qui mulierem carceratam carnaliter cognouerit, qua poena puniatur, *tom. 1. folio 124. numero 14. 15. & 16.*

Carceris custos quæ debeat curare, *ibi. numero 17.*

Causa iusta efficit, vt licite possit à iure communi recedi, *to. 1. fo. 133. n. 62.*

Causa multis modis sumatur, & in proposito quomodo sumatur, & quid comprehendat, *to. 1. fo. 8. n. 2. & 3.*

Causæ breues quæ dicantur, *1. tom. fol. 174. in un. 32.*

Causæ graues, & atroces quæ dicantur, *to. 1. fo. 157. n. 34.*

Causæ sola veritate attendenda terminanda, *1. to. fo. 54. nu. 36.*

Causæ omnes ad forum ecclesiasticum pertinentes in prima instantia coram ordinarijs terminanda intra biennium, nec posse quæquam de eis ante appellationem cognoscere exceptis quibusdam casibus, *to. 2. fo. 12. n. 1. 2. 3. 4. & 5. & fol. 13. à nu. 14. & 15.*

Causæ iure regni quo ordine terminentur, *to. 1. fol. 16. n. 36. & 37.*

Cedens bonis omnia bona creditoribus dimittere debet, & tunc non est obligatus, ipsi in quantum facere potest, *1. to. fo. 107. n. 10. & 11.*

Cedens boni cautionem defoluendo ære alieno cum ad pinguiorem peruenit, fortinam præstare debet, & tunc non est obligatus, ipsi in quantum facere potest, *1. to. fo. 107. n. 10. & 11.*

Cessio bonorum non liberata naturali, vel ciuili obligatione, sed tatum exceptione parit, & ideo in animæ iudicio tenetur cedens licet actu ignominioso cesserit, *to. 1. fo. 107. n. 12. 13. & 14.*

Cessio ipso iure cessatur facta si per spatium sex mensium debitor in carcere maneat, & tunc erit creditoribus tradendus, & qui præferantur in quo consuetudo seruatur, *1. to. fo. 108. n. 22. & 23.*

Cessio bonorum non habet locum in criminalibus quacunque poena imposita, *1. to. fo. 108. n. 19. & quid iure regio statutum, n. 120.*

Cessio bonorum ab actu ignominioso est facienda præcedente condemnatione, vel confessione iudiciali, *to. 1. fol. 107. n. 7. & 8.*

Cessio bonorum quid sit, quid operetur, quæ ad eius validitatem requirantur, & quis possit bonis cedere, *tom. 1. ibi. n. 4. remissiuè.*

Cessione facta non liberatur fideiussor, *1. to. fo. 107. n. 16.*

In cessione bonorum quid olim, & hodie statutum, *ibi. fol. 107. n. 20. & 21.*

Cessionem facere non potest, nisi qui carere detinetur, ad instantiam creditorum, vel ad petitionem vnus: quæ cessio omnibus præiudicat absque citatione, *to. 1. ibi. col. 1. n. 5. & 6.*

Cessionarius dicitur creditor, *1. to. fol. 90. n. 33.*

Cessionis beneficio renuntiari non potest & an iuramento possit, *1. to. fol. 107. num. 15.*

Cessionis beneficio non gaudet debitor obligationis descendens ex delicto, *ibi. col. 4. n. 17.*

Cessionis beneficio vti non potest qui prius petierat quinquennalis delationis beneficium, *1. to. folio 108. numero 6.*

Cessionis bonorum processus, *to. 1. f. 112. num. 1.*

Citandi sunt omnes de quorum præiudicio principaliter, non secundario agitur, *to. 1. fo. 34. n. 39. & 40.*

Citandi modi in foro ecclesiastico traduntur, *to. 2. fo. 15. à n. 1.*

Citati debet reus personaliter, vt habeatur pro confesso non facta contestatione intra nouem dies, vel eius procurator specialiter constitutus ad illam causam, *to. 1. fo. 49. n. 33. & 34.*

Citasse aliquem asserenti nuntio creditur, *to. 1. fo. 34. n. 31. & quid iure regio seruetur, ibi. à n. 32.*

Citatio para ramate in executionibus quomodo facienda, *to. 1. fo. 98. à n. 43.*

Citatio quid sit, *to. fo. 33. n. 1.*

Citatio omni iure introducta est, *ibi. co. 1. num. 7.*

Citatio necessaria est ad iudicia inchoanda, *ibi. n. 3.*

Citatio tolli, nec per legem, nec per Principem potest, *ibi. n. 9. & 10.*

Citatio à iure diuino, & naturali descendit sed forma citationis à iure positiuo, *ibi. nu. 7. & 11.*

Citatio prima est de iure naturali ideo tolli non potest, secus reliquæ citationes preparatorie sententiarum, *tom. 1. folio 34. num. 12.*

Citatio pluribus casibus necessaria non est quis defensio reo non competit, *to. 1. fo. 34. nu. 13. remissiuè.*

Citatio, aut realis, aut verbalis est, & quæ realis

INDEX.

lis verbalis ve fit, ibi. num. 14. 15. & 16.
 Citatio verborum alia iuris altera hominis, hominis plures species citationis traduntur, 1. tomo, fol. 34. a num. 10. ad numer. 38.
 Citatio fit facienda fit extra locum iudicis licet intra territorium necessarium est mandatum in scriptis, ibi. column. 4. nu. 25. vbi traditur quid seruetur apud Lusitanos.
 Citatio etiam in criminalibus absque iudicis mandato non procedit adeo, vt si nuntius sine mandato aliquem personaliter caperet eius confessio esset nulla, ibi. numero 28. & 29.
 Citatio quibus casibus sine mandato per nuntium fieri potest, ibi. num. 30. remissive.
 Citatio interponi debet a iudice competente licet citatus a non competente teneatur comparere ad allegandum privilegium nisi notorie constet de incompetencia iudicis, ibi. num. 41. & 42.
 Citatio, vt firmat sit decerni debet per iudicem ad instantiam partis, quod presumitur semper quando citatio in actis processus inuenitur, nisi iudex ex officio procedat, 1. to. fol. 35. num. 43. ad numero 47.
 Citatio in criminalibus qualis esse debeat, 1. to. fo. 166. n. 3.
 Citatio est fundamentum ordinis iudicarii, par. 1. 2. to. c. 2. nu. 1. & 2. vbi plura de citatione remissive.
 Citatio per edictum quando fiat, sit licita, quæ requiratur, vt fiat, ibi. vsq; ad n. 11.
 Citatio quando fiat per proclamam, 1. to. fol. 15. n. 12.
 Citatio per tabellionem, vel notarium quando fiat, ibi. nu. 14.
 Citatio quando remaneat circumducta, & sublatâ, vt reus sit de nouo citandus, to. 2. fol. 17. a n. 7. ad 10.
 Citatio a duo ardet, scilicet ad comparendum, & in termino comparendum, ibi. num. 11.
 Citatio est nulla a iudice, & reo non comparente, ibi. nu. 12.
 Citatio peremptoria, quando dicatur, 2. p. c. vnic. n. 24. to. 2.
 Citatio noua post peremptoriam plerumque datur, ibi. nu. 16.
 Citatio peremptoria iure regio ad primu decretum non est necesse, ibi. n. 30.
 Citationi destinatus nuntius absque commissione, & mandato iudicis citare non

potest, to. 1. fol. 34. num. 26.
 Citationis per nuntium tam intra, quam extra ciuitatem praxi, to. 2. fo. 19. a n. 15. ad nu. 24.
 Citatus remanet ipso iure excommunicatus per incursionem contumacia termino elapso, neque auditor non solutus expensis, to. 2. fol. 17. n. 13. & 14.
 Cuius interdicta suburbia interdicta non videtur, to. 1. fol. 45. n. 69.
 Clausula omnium libellorum sententiarum petitionum, & aliorum actuum iudicialium huius operis explicantur in singulis libelis, vbi continentur, vbi an sint necessaria, vel in vsu, & alia plures leges.
 Clerici in spiritualibus, a seculari potestate iure diuino, in ceteris causis iure positiuo sunt exempti, to. 2. fo. 10. n. 2.
 Clerici primæ tonsuræ, vt gaudeant privilegio fori, quid requirat Concil. Trid. 2. to. fol. 10. n. 6.
 Clerici primæ tonsuræ casu quo amiserunt privilegium fori, & ultimo supplicio damnantur non degradantur, ibi numero 8.
 Clerici si post delictum commissum assumpserunt ordines an possint a seculari iudice puniri eod. n. 8. remissive.
 Clerici si a laico instituantur heredes testamenti publicatio coram seculari iudice facienda est, to. 2. fo. 8. n. 42.
 Clerici pauperes cõuenti pro debitis quod beneficio vtantur, to. 2. par. 3. c. vnic. num. 4.
 Clerici non possunt, conueneri ultra quæ facere possunt, nec pro debito incarcerationi, ibi. n. 5.
 Clerici an possint renuntiare beneficio, c. Oduardus, etiam cum iuramento in quibus casibus locum non habeat, ibi. nu. 6. vbi n. 7. praxis præcipitur.
 Clerici, vt in carcerentur quid obseruanda, to. 2. par. 4. c. vnic. n. 2.
 Clerici non pro quolibet delicto incarcerationi sunt, & quando sint incarcerationandi, quæ obseruetur, ibi. n. 5.
 Clerici damnati poena perpetua carceris, an possint testari, & institui, ibi. n. 8.
 Clericorum vita, & conseruatio qualis esse debeat.
 Coarctata negatiua, quomodo probanda, to. 1. fo. 149. n. 68.
 Commodatum a precario in quo differat, to. 3. fo. 104. n. 3.
 Commodatarius quando de dolo, & culpa teneatur, & quid si res perempta sit apud eum

I N D E X.

eum, ibi. numero 4. & 5.
 Comparitio literarum fimplenam tatum
 probationem inducit, tom. 1. fol. 89. nu-
 mero 27.
 Comparitio coram iudice non inducit ex-
 pressum consensum prorogationis iuris
 dictionis eius, tomo 2. folio 17. nume-
 ro 24.
 Comparitio an tribuat iurisdictionem, to-
 2. fol. 29. n. 3.
 Compensatio in deposito non admittitur,
 3. to. fol. 99. n. 1. & fol. 109. n. 32.
 Compensatio est solutio, tomo 1. fol. 109.
 num. 8.
 Compensatio quando in actionibus bonæ
 fidei, & stricti iuris admittitur, & quan-
 do, & quid sit, to. 3. fol. 109. n. 31.
 Coloni res quando sint obligatæ pro mer-
 cede, to. 3. fol. 74. nu. 23.
 Coloni res in uictæ in fundo rustico quan-
 do sint tacite pro mercede obligatæ, to-
 3. fol. 74. n. 23.
 Colonus quis dicatur, & in quo differat ab
 inquilino, 3. to. fol. 74. n. 25. & 26.
 Concil. Trident. conferatur Rex Hispa-
 niarum est to. 2. fol. 12. n. 9. & 10.
 Condemnatus in civilibus, vel criminali-
 bus, intra quod tempus soluere teneatur
 to. 1. fol. 162. n. 115. 116. & 117.
 Conclusio in libello quibus casibus neces-
 saria non sit de iure communi, fol. 37. n.
 32. to. 1. remissive.
 Conclusio tam ex parte actoris, quam rei
 est necessaria, 1. to. fol. 43. n. 30.
 Conclusio an sit de substantia processus, 1.
 to. fol. 3. n. 2.
 Conclusio à iudice in uictis partibus fieri po-
 test, 1. to. fol. 73. n. 3.
 Conclusio quid sit, 1. to. ibi. n. 1.
 Conclusio in criminalibus licet de iure nō
 sit necessaria, ea tamen in praxi utuntur
 aduocati, 1. tomo, folio 148. numer. 49.
 & 50.
 Conclusione facta ad diffiniuam, potest
 de iure allegari cuius allegationis copia
 parti non datur, nisi in actis processus re-
 digatur, 1. to. fol. 73. n. 7. & 8.
 Conclusione facta peti potest restituito, &
 qui de iure regio seruatur, ibi. nume. 9.
 & 10.
 Conclusione facta potest deferri iuramen-
 tum dummodo ante conclusionem sit
 petita, & quæ requirantur ad hoc, vt
 deferatur, & alia plura remissive, nume-
 ro 11.
 Conclusione facta admittitur probatio per

confessionem partis aduersæ, ibi. nume-
 ro 12.
 Conclusione facta admittitur probatio per
 euidentiam rei, & aspectum loci, 1. tomo.
 fol. 75. n. 24.
 Conclusione facta ad indagandam verita-
 tē iudex potest inquirere, & probatio-
 nes admittere, ibi. n. 15.
 Quod procedit etiam in causis criminali-
 bus ubi ad defensionem rei omnis pro-
 batio admittitur, ibi. n. 16.
 Conclusione facta in criminalibus recipi-
 tur testes, to. 1. fol. 75. n. 16.
 Conclusiois forma quæ hodie seruanda
 sit, to. 1. fol. 73. ubi plura remissive.
 Conclusiois petitionis copia exhibenda
 est parti aduersæ, tomo 1. fol. 73. nume-
 ro 5.
 Concubinaris materia tractatur remis. to.
 1. fol. 12. n. 12.
 Conditionis appellatione quid contineat-
 ur, to. 3. fol. 58. n. 4.
 Conducto locare potest alteri, nisi alter
 conuenit, to. 3. fol. 74. nume. 27. & fol.
 95. n. 2.
 Conductor quis dicatur, & ad quid teneat-
 ur, ibi. n. 4. & 6.
 Conductor qui propter pestem à domo re-
 cessit, non tenetur pensionem soluere
 & propter alias causas contentas, in 3.
 to. fol. 96. & 2.
 Confessio partis in actis iudicialibus attendi-
 tur tanquam probatio, tomi. 1. fol. 103.
 num. 39.
 Confessio à minore sine curatore est nulla
 licet sponte fiat, 1. tomo, fol. 140. nu. 6.
 & 7.
 Confessio sola delinquentis non sufficit ad
 condemnationem, nisi delicto constet,
 quod etiam obtinet in confessione cleri-
 ci qui si quid contrarium teneat Bernardus
 Diaz, to. 1. fol. 140. nu. 20. & 21. ubi
 plura de confessione.
 Confessio in tortura facta, nisi sequatur ra-
 tihabitio nō sufficit, & requiritur quod
 indicia legitime præcedant, 1. to. fol. 136.
 n. 13.
 Confessio in tortura facta an sufficiat non
 secus ratificatione quando reus in iudi-
 cio prius fuit confessus, ibi. n. 26.
 Confessionem iudex ab incoercitato prius
 quam aliquis eum colloquatur debet reci-
 pere, to. 1. fol. 139. in fin. n. 13.
 Confessionem iudex à delincente quo-
 modo recipere debet, to. 1. fol. 140. col. 2.
 à n. 1. & vide n. 13. & 14.

Con-

Confessionem delinquentis solus tabellio
assumere non potest, ibi. n. 2.
Confessione delicti a minore facta curator
non statim prestat auctoritate, to. 1. folio
141. col. 2. n. 2. quia non valet confessio.
Confessionis ratificatio iuxta quod tempus
facienda, to. 1. fol. 155. col. 2. n. 27.
Confessus in causis civilibus pro condemnato
habetur, secus in criminalibus ubi re-
quiritur condemnatio iudicis, to. 1. folio
141. col. 1. n. 18. & 19.
Confessus minor cum auctoritate curatoris
an restituatur, ibi. n. 22.
Confessionis bonorum preceptis iure regio
locum non habet, nisi in casibus a iure
expressis, & plura de confessione remis.
1. to. fol. 126. col. 1. n. 19.
Confessionis poena an puniatur clerici,
ibi. n. 20.
Consilium indorum est regium, & ab eo
non appellatur, to. 1. fol. 199. col. 1. n. 57.
Constitutio, vide lex.
Contumacia, aut vera, aut ficta, quae sit, &
quando committatur, 2. to. fol. 17. col. 1.
n. 1. & 2.
Contumacia quae non sit delictum, ibi. n. 3.
& 4.
Contumacia crescente debet crescere poe-
na, & quomodo contra contumacem ele-
ricum procedatur, & quibus remedijs, 2.
to. fol. 28. col. 1. n. 15.
Contumace reo existente quo modo contra
eum procedatur, to. 1. fol. 81. col. 1. n. 2.
& 2. to. 2. par. c. vnic. n. 10. & 15.
Contumace reo existente in respondendo
quid iudex debeat facere, 2. to. fol. 22. co-
lu. 1. n. 43.
Contumacem, esse reum necesse est post li-
tem contestatam, ut procedatur ad senten-
tiam diffinitivam iure communi, secus re-
gio, 1. to. fol. 81. col. 1. n. 5. & 6.
Contumax non dicitur ante inquisitionem
contumaciae, 1. to. fol. 98. col. 1. n. 25.
Contumax verus non auditur appellans,
1. to. fol. 99. col. 1. n. 40. & 41.
Contumax quae poena puniatur, 2. to. fol. 17.
col. 2. n. 4. & 5.
Contumax, ut quis reputetur quid requira-
tur, ibi. n. 6.
Contumax usque ad primum, & secundum
decretum compellitur, ut reddo affectus
veniat responsurus, 2. par. c. vnic. n. 15.
in 2. to. fol. 33. col. 1.
Vide verbum missio, & decretum, conu-
ctio, vide pactum.
Crimina quae sunt quorum accusatio cui-

libet committi debet, men non sunt publi-
ca, 1. to. fol. 132. col. 1. n. 41. ubi exem-
pla traduntur.
Crimina publica a privatis differunt, & est
magni effectus an sint publica, vel priva-
ta, 2. to. fol. 123. col. 1. n. 19. & vide n. 32.
Crimina publica sunt omnia quae continen-
tur in rubricis incipientibus ad legem,
ibi. n. 28.
Crimina omnia publica dicuntur iure ca-
nonico, ibi. n. 30.
Crimina quae sunt publica, quae sunt priva-
ta, & quae sint, & cur ita appellentur, 1. to.
fol. 123. col. 2. n. 32. ad n. 40.
Crimina occulta, quae dicantur, 1. to. fol.
117. col. 1. n. 12.
Crimen publicum, aut latissimum, aut late, aut
stricte dicitur, 1. to. fol. 122. col. 2. n. 44.
Crimen licet morte delinquentis extingua-
tur quo ad alias poenas, non tamen quo
ad poenam pecuniariam, 1. to. fol. 14. co. 2.
n. 29.
Criminalibus in causis licet ad instar civilium
procedatur, earum tamen termini
sunt breviores, & in eis feriatis diebus
proceditur.
Criminalibus in causis omnis probatio post
conclusionem in causa admittitur ad de-
fensionem rei, 1. to. fol. 75. col. 1. n. 14.
Culpa dolo comparatur, 3. to. fol. 99. col. 1.
n. 4.
Curator bonis dandus debet esse masculus
& solus, si mater non sit incapax est, 1. to.
fol. 83. col. 1. n. 16.
Curator bonorum qualis esse debeat, 1. to.
fol. 85. n. 17.
Curator non praesumitur suspectus ex quo
desideret curam, ibi. n. 18.
Curator bonis dandus quid ante admini-
strationem teneatur facere, ibi. n. 19.
Curator bonorum defuncti quid teneatur
facere ante administrationem, 1. to. fol. 84.
col. 1. n. 22.
Curator bonorum absens non datur deci-
ma, 1. to. fol. 84. col. 1. n. 21.
Curator absentis, vide absentis curator.
Custos carceris, vide carceris custos.

D.

Dare verbum importat translationem do-
minij, 3. to. fol. 78. col. 2. n. 9.
Debitor bona possidet nunquam ducitur
ad carcerem, nisi pro fiscali debito, 1. to. f.
107. col. 1. n. 3. & 4.
Debitor olim iure regi creditoribus trade-
batur, ut eis serviret donec arbitrio iudi-
cis de-

I N D E X.

et debitum esset solutum, & quid postea pragmaticis sit cautum, 1. tomo, fol. 107. col. 2. n. 20. & 21.

Decimæ qua actione petantur, 2. to. fol. 201. num. 4.

Decimæ aut prædiales, aut personales, aut mixtæ, & ubi solvantur, 1. to. fol. 20. col. 2. à num. 6.

Decimæ ubi solui debet quando quis audierit diuina officia in vna parochia in hyeme, & in alia in æstate, vel si habuerit plura domicilia in diuersis parochijs, vel quando dubitetur cuius parochiæ domus sit, 2. tomo, folio 21. col. 1. à numer. 10.

Decimæ de omnibus rebus debentur, nisi consuetudine aliud seruetur, 2. tomo, fol. 21. col. 1. n. 14.

Decimæ de fructibus arborum debentur, licet vno anno plures colligatur fructus 2. to. fo. 21. col. 2. n. 19. & 20.

Decimæ debentur de prouentibus omnium molendinorum, de furnis, piscarijs, pascuis, lacte, caseo, butyro, quod sit ex lacte, & fructibus animalium, & quando solvantur, 1. to. fo. 21. col. 2. à n. 21. ad n. 29.

Decimæ agnoscitur quando soluenda, ibid. num. 30.

Decimæ debentur de prædij de nouo ad culturam redacti, item ex omni negotio artificio, & militia, 2. to. fol. 22. col. 1. n. 31. & 33.

Decimæ personales in toto orbe Christiano, & consuetudine non soluantur, & quid in Hispania seruetur, 2. tomo. fo. 22. col. 2. n. 34. & 35.

Decimæ nulla deducta expensa soluende, qui contra fecerit peccat mortaliter, 2. to. fol. 22. col. 2. n. 36. 37. & 38.

Decimarum solutio fit secundum consuetudinem, 2. to. fo. 20. col. 2. n. 7.

Decimæ integre non solues quibus teneatur pennis, 2. to. fo. 22. col. 2. n. 39.

Decimæ non solues est in peccato, licet ab eo non petantur, ibi. fo. 22. col. 2. n. 41.

Decimæ subtrahentes, aut impediennes excommunicantur, 2. to. fo. 21. col. 2. n. 5.

Decretum primum iure Regio citationem primam non requirit, 2. tomo. pa. 2. c. vni. fol. 27. col. 1. n. 30.

Decretum varijs modis accipitur in iure, 2. to. par. 1. c. vni. n. 17. & in proposito quo modo accipitur, n. 18. fo. 33. col. 1. & 2.

Decretum quod duplex, ibi. n. 19.

Decretum varijs modis dissinitur, & quæ sit aptior primi, & secundi decreti, & defi-

nitio, 2. to. par. 1. c. vni. n. 20. & 21. ibid.

Decretum primum secundum vbi interponatur, quæ requirantur, ibi. n. 22. & 23.

Decretum primum vnica citatione fit iure Regio si in persona fiat, ibi. n. 34.

Decretum primum, vt interponi possit, quæ requirantur, ibi. n. 23. 35. & 36. & 39.

Decretum primum an requiratur libellum, 2. to. par. 2. c. vni. fol. 34. col. 1. n. 37.

Decretum primum pro qua petatur quantitate, ibi. n. 38.

Decretum secundum, vt interponatur quæ requiratur, 2. to. par. 2. c. vni. fol. 36. col. 1. n. 52. & 53.

Decretum primum secundum ve per quæ iudicem interponendum, 2. to. par. 2. c. vni. fol. 37. col. 1. & 2. n. 76.

Vide missio in possessionem, vel missus.

Decuriones à Consistorio deputati in causis quibus ad Consistorium appellatur simul cum iudice ordinario loci cognoscunt, 1. to. fol. 187. col. 1. n. 11. & 12.

Decuriones an possint cognoscere de causis excedentibus summam decem millium marapetinarum, & si cognoscant an sententia valeat, & quando, 1. to. fo. 188. col. 1. à n. 7. & 17.

Defendendo sequi delictum commissit non punitur, 1. to. fo. 149. col. 2. n. 71.

Defendendo sequi occidit clericum, nec excommunicatus, nec irregularis efficitur, ibi. n. 73.

Defensio est iuris naturalis neminique deneganda, 1. to. fol. 33. n. 34. & 5.

Defensio cum moderamine inculpate tutelæ, quæ dicatur, 1. to. fo. 149. n. 75. & 76.

Defensio non solum pro se verum pro rebus, & consanguineis est licita, 1. to. ibid. num. 74.

Defensio qualiter probetur, 1. to. fol. 149. num. 84.

Defensionis modum excedens non ordinaria, sed maior pena puniendus, 1. to. fo. 149. à n. 77.

Defuncti creditores quomodo contra eum siue publica, siue priuata, habeant instrumenta quomodo actionem intentare debeant contra eius bona, esp. 1. fol. 84. numero 22.

Defuncto quando fiscus successerit circa creditores quid obseruandum, ibi. n. 23.

Delegatus Principis dignior est ordinario, 1. to. fo. 130. n. 14.

Delegatus ab alio, quâ à Principe potest post licet contestatâ causam alijs committere secundum communem lege Regia probata licet

INDEX.

- licet contraria communis sit verior iure
communis, 1. to. fol. 69. n. 13.
- Delegati ab Episcopis vel alijs iudicibus
ecclesiasticis possunt causae mixtae, & me-
nimperij iure Pontificio secus civilis, 2.
to. fol. 7. n. 1. & 2.
- Delicta quae leuia, quae grauius, grauiora, &
grauissima sint, & cur ita appellentur, 12
tom. fol. 112. a. num. 5. 3. ad num. 60. & ibi
num. 69.
- Delicta an sint leuia, grauius, vel grauissima
arbitrium iudicis est, sed alij ex qualitate
criminis cognoscenda firmant, 1. to. fol.
122. nu. 65. & 66.
- Delicta grauius quae à Regio Senatu esse res-
ponsum sit interrogante Rege, ibi. nu-
mer. 67.
- Delicta ordinaria vel extraordinaria quae
sint, 1. tom. fol. 123. n. 69.
- Delicta nominata, & inuominata quae sint
& cur ita appellentur, ibi. n. 70. & 71.
- Delicta capitalia, vel non capitalia quomo-
do cognoscantur, 1. to. ibi. a. num. 72. ad
num. 76.
- Delicta mere ecclesiastica, vel secularia, ve-
mixta quae sint, 1. to. fol. 124. nu. 77. ad
num. 82.
- Delicta quaedam publica, quaedam priuata
sunt, & in priuatis sola pars offensa age-
re potest, 3. tom. folio 88. numer. 67. &
68.
- Delicti atrocitas quibus modis contingat,
1. to. fo. 148. nu. 41.
- Delicti persecutio, parti laxa, & reipu. da-
tur, 3. tom. fol. 88. nu. 4.
- Delictorum inuestigatio potissima pars est
bene regendi reip. 1. to. fo. 115. n. 1.
- Delictorum materia nimis mutata est con-
suetudine, & statuta, 1. to. fo. 122. n. 52.
- Delictorum executio & publicatio diti sic-
ri debet, 1. to. fol. 123. n. 62.
- Delictorum executio si non fiat ad quid
teneantur iudex non impediende iuxta
causa, 1. to. nu. 64. ibi.
- Delicto commissio iudex & tabellio quem
debet ordinem seruaret, 1. to. fol. 124.
a. nu. 2.
- Delictum constare debet prius esse com-
missum, quam iudex ad aliquem actum
perueniat, 1. to. fo. 124. nu. 4.
- Delictum aliquando pluribus poenis puni-
tur, & tunc quid seruandum, 1. to. fo. 148.
n. 43. & 44.
- Delinquentem si iudex ab Ecclesia de facto
extraxerit, antequam de immunitate co-
stet, quid iudex ecclesiasticus & clerici
circum defensionem Ecclesiae obferrent,
quomodo iudex laicus puniatur, & Ec-
clesia ante omnia restituatur, 1. tom. fol.
132. num. 15. & 16.
- Delinquentes quando personaliter capi, &
an carcerari possint, 1. to. fol. 124. nu. 12.
2. & 3.
- Delinquentes capti bona sunt confiscanda
à iudice coram tabellione & deponenda
1. to. fol. 126. n. 18.
- Delinquentes capi potest absque aliqua, cita-
tione iudicij ex summaria informatio-
ne resultantibus si poena corporalis sit,
1. tom. fol. 126. n. 5.
- Delinquentes absque mandato iudicis capi
non potest ab aliquo publico officiali,
nisi inganti delicto, 1. to. fo. 124. n. 5.
- Delinquentes an Ecclesiam confugiens inui-
tus non extrahitur nisi quibusdam cali-
bus, 1. tom. fol. 130. n. 1.
- Delinquentes ab Ecclesia extrahuntur quādo
constat eum non posse gaudere immuni-
tate Ecclesiae etiam sine licentia Episco-
pi, vel rectoris, ibi n. 2.
- Delinquentes si dubitetur an possit gaudere
immunitate Ecclesiae quid faciendum, 1.
to. ibi. n. 3.
- Delinquentes confugiens ad sacerdotem por-
tantem sacram Eucharistiam, gaudet im-
munitate Ecclesiae, 1. to. fo. 132. num. 36
vbi duae fallentiae ponuntur.
- Delinquentes confugiens ad Ecclesiam quae
iudex persequatur, gaudet immunitate
item si se exemit, ab eius manibus,
vel si carceres fregerit, & confugerit, vel
si iuramentum de redeundo prestiterit
custodi, vel si paratus ad mortem, cū ad
supplicium duceretur aufugerit, ad Ec-
clesiam, 1. to. ibi. n. 40. ad n. 45.
- Delinquentes ad Ecclesiam confugiens immu-
nitate gaudet licet inueniat eā clausam
& manu portas apprehendat, 1. to. fol.
133. num. 46.
- Delinquentes si per vestem extensam ad Ec-
clesiam extrahatur restituitur, ibi. nume-
ro 47.
- Delinquentes gaudet immunitate si cum ad
supplicium duceretur obuiū habuit car-
dinalē, qui galeum purpureum in ca-
pite eius poni fecerit, ibi. numer. 48. vbi
numer. 49. dicitur poenam fore mitigan-
dam.
- Delinquentes confugiens ad personam vel
statuam Principis vel palatium aliorum no-
bilium an gaudet immunitate, 1. tom
fo. 134. n. 50. ad n. 52.

Delin,

INDEX.

Delinquens ad Ecclesiam confugiens nō debet violentè extrahi quantumcūq; graue sit iuramentum nisi publicus latro vel nocturnus de populatore ageretur sit, 1. tom. fol. 134. n. 55. 56. & 61.

Delinquens qui negat delictum potest si cōuictus fuerit probare ad sui defensionē fecisse, 1. to. fol. 149. nu. 32.

Delinquens non tenetur veritatem fateri, nisi quando iuste interrogatur, 1. to. fol. 141. n. 3. 14. & 15.

Delinquens quando iniuste interrogatur, nō potest simpliciter negare veritatem, sed cum subterfugio verborum, alias si cum iuramento neget, peccat mortaliter, ibi. n. 16. & 17.

Delinquens potest petere à iudice vt precipiat parti offensæ, accusationem proponere, intentando si opus fuerit remediū legis diffamari, 1. tom. folio 142. numero 4. & 5.

Delinquens absens vide absens, reliqua vide verbo, immunitas.

Denunciandi maleficia officiales quis possit creare, 1. tom. fol. 117. nu. 3. & 4.

Denunciatio definitur ibi. n. 2.

Denunciatio fit dupliciter, ibi. n. 3.

Denunciationis requisitū in matrimonio, vt omittantur an possit Episcopus, vel eius vicarius dispensare, 2. tom. fol. 10. num. 1. ante medium.

Denunciationis variz species in iure reperiuntur, 1. tom. fol. 118. nu. 2.

Denunciationis processus describitur, 1. to. fol. 118. nu. 1.

Denunciationis libellus an sit necessarius, ibi. nu. 2.

Denunciationis per viā quomodo procedatur, 1. to. nu. 88.

Denunciationis calumniosæ actor puniatur, 1. to. fol. 118. n. 4.

Denunciationis modus procedendi est ordinarius, 1. to. fol. 117. nu. 1.

De populatore nocturnus agerorum quis dicatur, 1. to. fol. 134. nu. 66.

Depositio testium vide testium depositio.

Depositarius depositi extraiudicialis à parte eligitur, 3. tom. fol. 100. column. 1. numero 7.

Depositarius ad quid teneatur, ibi. nu. 9.

Depositarius qui rem negauerit apud sedepositam infamis efficitur, ibi. nu. 11.

Depositarius negans rem apud se depositā quando in duplum teneatur & quare, 3. tom. n. 13. ibi.

Depositarius de dolo & lata culpa teneatur

sed non de leui, leuissimā, aut casu fortuito, ibi. n. 14. & 15.

Depositarius eligere debet iudex quilibet per idoneus presumitur, & si non fuerit tenetur iudex & quando non teneatur, 3. to. nu. 5. & 6. fol. 100.

Depositum quid sit, 3. to. fo. 29. nu. 2.

Depositum aut iudiciale aut extraiudiciale est, ibi. nu. 3.

Depositū iudiciale quod dicatur, ibi. nu. 4.

Depositū extraiudiciale quod dicatur. 3. to. nu. 7. ibi.

Depositū extraiudiciale aut voluntariū est aut necessarium & quod voluntarium & quod necessarium sit, ibi. nu. 8. 9. & 12.

Differentia inter ius canonicum & ciuile tom. 1. fol. 116. nu. 4.

Dilatio probationum vide dilationem probationis.

Dilationem lege concessam iudex ex causa abbreviare potest, 1. tom. fol. 42. col. 3. num. 20.

Dilationem concessa non tenetur debitor aliquam prestare cautionem desolvendo intra tempus dilationis, 1. tom. fol. 109. num. 5.

Dilationis termino elapso non potest debitor vti beneficio concessionis, ibi. nu. 6.

Dilationis quinquennalis beneficium, vt concedatur debitori que debeant concurrere, 1. to. ibi. à n. 1.

Dilationis quinquennalis processus describitur, 1. 3. & à n. 1.

Dilcisio authentica, hoc si debitor, C. de pignoribus habet locum hypotheca dotali, fol. 105. nu. 5.

Dispensatio cū causa cognitione & summa maturitate facienda, 2. to. fol. 10. numero 1. in medium.

Diuinam maiestatem ledere grauius est quam temporalem, 1. to. fo. 158. nu. 50.

Diuinum ius à Pontifice Romano ex causa potest interpretari, 1. to. fo. 44. n. 48.

Diuisio huius operis, 1. to. fo. 5. n. 25.

Dolore intēso promotus nō est in plenitudine intellectus, 1. to. fo. ibi. nu. 79.

Dolus dans causam contractui quando contractum ipso iure annullat, 3. to. fo. 92. à num. 1.

Dolus quando dicatur dare causam contractui vel incidere in contractum, ibi. nu. 15. & 16.

Dominium vtile vel directum quid sit, 3. to. fol. 60. nu. 8.

Dotales res mobiles, vel immobiles quomodo restituuntur, 3. fol. 108.

Dos

I N D E X.

Dos soluto, aut cōstantē matrimonio quo
modo repetatur 3.to. fol. 108. n. 20.

Dos profectitia, aut aduentitia, quæ sit &
cui competat repetitio. 3.to. fol. 53. à nu-
mero 20.

Dotis causa an pertineat ad ecclesiasticum
iudicem siquæ iuxta fori, 2.to. folio 13.
num. 21.

Dotis priuilegia duo traduntur 3.to. folio
108. à num. 7.

Dotis quæ sint actiones 3.to. fol. 168. nu. 1.

Duple de cabèça valor perpenditur, f. 197
nu. 76. to. 1. E.

Ecclēsia per de suetudine perdidit ius
exigendi penam pecuniariam tri-
ginta librarū argentī à iudicibus ex-
trahentibus delinquentes de ecclesia 1.
to. fol. 121. nu. 16. in medio.

Ecclesia destructa absque autoritate episco-
pi, si spes reedificationis est omnia pri-
uilegia pertinet 1.to. fol. 132. n. 38.

Ecclesiarum immunitas vide immunitas.

Ecclesiasticus iudex, vide iudex.

In Ecclesia delinquens, quando extrahi-
tur si ad ea confugiat vel non, vide de-
linquens.

Ad ecclesiam fugiens, non debet ibi cate-
nis, vel alio modo ligari, nec obfide-
ri de iure secus de consuetudine, donec
causa immunitatis te minetur 1.to. fol.
130. n. 4. 5. 6 & 7. & 3.to. 240. n. 174. cum
tribus sequentibus.

Ecclesijs debitus honor propter reueren-
tiam non est culpam hominum auferē-
dus 1.to. fol. 132. n. 39.

Emptio consensu perficitur, & quæ requi-
rantur in emptione, & quando sit lo-
cus penitentiae 3.to. fol. 93. à n. 5.

Episcopi auctoritate locus constructus re-
ligiosus efficitur, nec potest ad vsus hu-
manos redire, fol. 132. n. 28.

Episcopi sunt procuratores, & defensores
rerum ecclesiarum suarum diocesum,
& pro eis agere possunt, sine consensu
capituli 2.to. fol. 11. n. 1. & 2.

Episcopi, & eius officiales quid faciant an-
tequam procedant ad clericorum captu-
ram 2. tomo part. 4. capit. 1. numero 4.
fol. 44.

Episcopi qualiter se habere debeant in cor-
rigendis excessibus clericorum 2.to. p. 4.
c. vñc. n. 3. fol. 44.

Episcoporum minus quod sit, & quid te-
neantur facere, 2. tomo fol. 11. n. 3. & 4. &
eodem to. 2. p. 4. c. vñc. n. 1.

Episcopus potest absolue excommuni-

catus à Prælato inferiori 2. to. fol. 3. à
num. 9.

Episcopus non potest de subdito alterius
episcopi cognoscere, neque cū ordina-
ta, & quid facere teneatur in suo diocē-
cesi, 2. tomo fol. 2. n. 1. 2. 3. & 4.

Error communis facit ius, 3. tomo folio 68.
à num. 9.

Error ius licet nō excusat à culpa excusata
à dolo, 3. to. fol. 86. à n. 32.

Eucharistia sacramētum ad clericum por-
tantem confugiens delinquens gaudet
immunitate 1. tomo folio 132. nume-
ro 36.

Exceptio non in genere, sed in specie pro-
ponenda est 1. tomo folio 52. nume-
ro 23.

Exceptio declinatoria fori quomodo pro-
ponenda sit, 2. to. fol. 23. n. 3.

Exceptio peremptoria quid sit 1. to. fol. 51.
num. 1.

Exceptio, & actio sunt correlatiuæ, 1. tomo
fol. 41. n. 2.

Exceptio criminis non admittitur contra
spoliatum, ibi. nu. 4. & 5.

Exceptio omnimodæ incompetentiæ in
quacunque parte litis opponitur, 1. to.
fol. 2. nu. 24. & 25.

Exceptio in competentiæ cum qua prote-
statione proponenda sit, 1. to. fol. 42. n.
30. & 31.

Exceptio excommunicationis opponitur
agenti ad expellendum eum à iudicio,
1. to. fol. 44. n. 57.

Exceptio dilatoria eum intra nouem dies
sit probanda necessarium est in libello
exceptionis item contestari, & qua ra-
tione, 1. to. fol. 42. nu. 32. 33. & 34.

Exceptio excommunicationis dilatoria
est, & ante lite contestationem oppo-
nenda, 1. to. fol. 44. n. 57. & 58. tamē po-
test in quacunque parte litis opponi li-
cet sciantur à reo fuerit omissa, 1. to. fol.
44. n. 59. & 60.

Exceptio loci non tuti in quacunque par-
te litis opponi potest, ibi. numer. 61. vbi
n. 62. ponitur differentia inter hanc &
illam exceptionem.

Exceptio litispendentiæ dilatoria est, & an-
te contestationem opponenda, 1. to. fol.
46. n. 81.

Exceptio nullitatis ex defectu incompe-
tentiæ iudicis in quacunque parte litis, &
quocunque tempore opponitur, 1. to.
fol. 26. n. 83. 84. & 85.

Exceptio dilatoria, vel declinatoria est ante
Gg litis

I N D E X

litis contestationem opponenda, 1. to. fo. 40. nu. 66. fo. 43. n. 14. vbi limitationes traduntur.

Exceptio dilatoria intra quod tempus sit proponenda ibi n. 16. fol. 53. n. 32.

Exceptio dilatoria differt non tamen extinguit negotium, 1. to. fo. 51. n. 42. vbi nu. 13. harum dilatoriarum tres species proponuntur.

Exceptio peremptoria intra quod tempus opponenda regulis: vel quando opponitur ad excludendum factum, & inentionem agentis, sine actione, 1. to. fo. 50. n. 55. & fo. 48. n. 9. 10.

Exceptio recusationis quæ declinatoria est primo loco opponenda, 1. tomo 42. nu. 21.

Exceptio declinatoria fori seu in competentiæ deinde opponenda est ne aliam exceptionem opponens videatur in iudicem non suum consentire, ibi, n. 22. vbi à num. 24. limitationes lege.

Exceptione peremptoria opposita in vimdilatoriae ad impediendum ingressum litis si in ea subiecit reus, poterit post litem contestatam eandem opponere in vim peremptorie, & novos testes super ea producere, 1. tomo folio 51. numero 7.

Exceptionem excommunicationis obijciens tenetur exprimere, an sit maior vel minor, & nomen excommunicatoris, 1. to. fo. 45. nu. 63.

Exceptiones si reus non probaverit intra terminum à iudice concessum expensis damnatur, 1. to. fo. 51. nu. 11. vbi traduntur huius regulæ limitationes remiss.

Exceptiones si testibus, vel instrumentis probandæ sint, quid observari debeat, 1. to. fo. 51. nu. 13. & 14.

Exceptiones obijci possunt publicatis attestationibus, ibi. num. 16. vbi dicitur quid in minore obseruetur.

Exceptiones dilatoriae in foro ecclesiastico, intra quod tempus proponendæ, 2. to. fol. 23. nu. 1.

Exceptiones plures dilatorias habens debet prius opponere exceptionem recusationis iudicis, & super illa statim erit procedendum, 2. to. fo. 23. nu. 2.

Exceptiones liti finitæ quomodo opponantur, 1. to. fo. 51. n. 2. & 4.

Exceptiones quæ requirunt altiore indiginem si ante litem contestationem opponantur non impediunt litem ingressam

sed referantur ad merita causæ nisi opponens statim offerat earum probationem, 1. to. fo. 51. n. 5.

Exceptiones liti finitæ quando opponuntur in vim peremptoriarum ad merita causæ, debent obijci post litem contestatam, ante sententiam diffinitivam, ibi num. 8.

Exceptiones peremptoriæ, quasdam opponi posse post diffinitivam, ibi. numer. 9. remiss.

Exceptiones peremptoriæ intra quod tempus sint opponendæ, tam iure huius regulæ quam Portogaliæ, ibi co. 4. n. 10.

Exceptiones aliæ peremptoriæ, dilatoriae aliæ quæ iure primo peremptoriæ rescribuntur, & dilatoriae translatione appellabantur quibus hodie anomalis, seu mistis addiderunt doctores, 2. tomo fol. 41. n. 10. & 11.

Exceptiones declinatorias fori, vt quis non possit opponere traditur cautela, & contra cautela, 1. to. fo. 44. nu. 27. & 28.

Exceptiones dilatoriae plures vno libello possunt cumulari, 1. to. fol. 44. numero 38.

Exceptiones mistæ quæ aliarum naturam non sequuntur vt exceptio excommunicationis in quacunque parte liti opponuntur, 1. to. fo. 46. nu. 82. & aliæ plures, ibi, nominatæ, n. 83.

Exceptiones opponens peremptorias siperfona sit, quæ restitui potest infra factis viginti diebus restituitur cū denegatione alterius restitutionis, 1. tomo. fol. 52. & 2. num. 2. 15.

Exceptiones quæ executionem impediunt ponuntur in verbo (executionem impediunt.)

Exceptionis definitio, 1. tomo folio 40. 1. & 2.

Exceptiones dilatorie cognitio sit summarie, 1. to. fo. 43. n. 36.

Exceptionum peremptoriarum quæ liti finitæ sint, 1. to. fo. 51. n. 2.

Exceptionum dilatoriarum cognitio, & pronuntiatio summarie ante diffinitivam sententiam ventilanda, 1. to. fo. 47. n. 54.

Exceptionum dilatoriarum tempus per iudicem an possit abbreviari, 1. to. fol. 42. n. 18. vbi num. 20. respondetur posse.

Excipere quis potest licet accusare non possit, 1. to. fo. 41. n. 6.

Excipiendo qui crimen obijcit non dicitur accusare, ibi n. 7.

Excommunicatio est maior poena omnibus quæ sunt in ecclesiis, 1. to. fo. 40. nu. 66.

Ex-

I N D E X.

Excommunicatio minor quæ nihil ultra peccatum mortale operatur sufficiens non est ad contumaces refrenandos, ibi num. 68.

Excommunicationis cum sit mentio de maiori intelligitur, fo. 45. n. 64.

Excommunicationis remedio, ut hodie vi possit quæ requirit Concilium Tridentinum, tom. 2. part. 2. c. vnic. n. 7.

Excommunicationis sententia in scriptis ferenda, & quæ debeant procedere, 2. tom. fol. 16. n. 16. 17. & 18.

Excommunicatus maiori excommunicatione non habet potestatem standi in iudicio, fo. 43. num. 40. to. 1.

Excommunicatus cogendus est suis aduersarijs respondere quando cõuenitur licet ipse non possit conuenire, ibi. n. 42. & 43.

Excommunicatus in iudiciũ venire cõpulsus omni defensione vti potest, ibi. n. 44. & 45.

Excommunicatorum participationem in actibus diuinis iure diuino, in actibus humanis iure humano prohibitum, ibi. num. 46. & 47.

Excommunicatus persilens in excommunicatione, siue clericus, siue laicus fuerit quore medio afficiendus, fo. 2. p. 2. c. vnic. nu. 9.

Excommunicatus per procuratorem respondere tenetur de honestate, sed in causis arduis nõ cõpellitur procuratorem cõstituere, fo. 44. n. 50. 51. & 52. in tom. 1. sed verior sententia est etiam in arduis debere procuratorem constituere, ibi. nu. 53. & 54. & seq.

Excommunicato communicans peccat, fol. 42. nu. 60. ibi.

Excommunicatus iure veteri vitandus erat eo ipso quod constabat eum esse excommunicatum, hodie potest publicatione ibi. n. 70. 71. & 72.

Excommunicatus nõ est vitandus ante denuntiatione quãvis excommunicatio duobus testibus famave probetur, ibi. n. 73. & 74.

Excommunicatione est certus ecclesiasticæ disciplinæ ad compescendos contumaces to. 2. p. c. vnic. n. 7.

Excommunicatus etiam nominatim, & speciatim ante denuntiationem nõ est vitandus ibi. fo. 43. n. 75. & 76.

Excommunicatus ita notorie, vt nulla possit executio ne celari etiam ante denuntiationem vitandus est, ibi. n. 77. & 78.

Excommunicatus notorius necessario denuntiandus non est, ibi. nu. 78. & 79.

Excommunicatus à iudicio, vel alia communicatione ante denuntiationem vitandus

nõ est nisi notorie excommunicatus est ibi. nu. 8.

Excommunicatus ab inferiori episcopo potest ab episcopo absolui, 2. to. fo. 3. n. 10.

Excusio prius est in bonis debitoris facienda quam reuocatoria intentetur, 3. to. fol. 82. n. 17.

Excusio prius facienda in bonis debitoris cõsuetudine tertij possessoris, quã agatur cõtra tertij possessorẽ, 3. to. fol. 74. n. 35. & 36. nisi sit appositũ pactũ de nõ alienando rem obligatam, n. 36. & 37.

Executioni, vt mandetur instrumentum non certum, & liquide quantitas item conditionem, vel diem habent quæ obseruanda sint in praxi, to. 1. fo. 89. à nu. 15. vsque ad n. 18. & 56 n. 16.

Executionem legatarius, an possit contra heredem petere, to. 1. fo. 88. n. 19. & 20.

Executione habet paratã scrij tarapriuato à reo coram iudice recognita iure regio secus cõmuni iure, to. 1. fo. 88. nu. 21. vbi num. 26. ponitur quid obseruandum sit quando reus talem scripturam negauerit.

Executionem paratam habet legatum ad pias causas, 3. to. fo. 87. n. 49. & 50.

Executioni mandati non potest scriptura priuata pro recognita habita ob contumaciam rei, to. 1. fo. 88. n. 25.

Executioni mandari non potest scriptura priuata debitoris à tertio subscripta si à debitore negetur, etiam si trino teste notata sit, ibi. 1. ibid. n. 29. & 30.

Executioni mandatur instrumentũ quod habet diẽ paratã non solũ ad petitionem nominati in eo verũ etiam ad petitionem cõsensionarij, to. 1. fo. 90. nu. 32. & 34.

Executio fiat cõtra hæredes defuncti pro hæreditarijs portionibus, nisi aliquod prælegatum, vel melioratio fuerit facta, vel executio petatur in re specialiter hypotecata, to. 1. fo. 90. nu. 37. 38. & 39.

Executio cõtra hæredẽ nõ potest peti intra tẽpus cõficiendi inuentariũ neq; post vltra vires hæreditarias, to. 1. ibi. nu. 40. & 41.

Executio cõtra hæredes potest diẽ decẽ à morte defuncti peti potest, 1. to. ibi. n. 41.

Executio peti non potest contra illũ cuius sanguineus vel affinis mortuus fuit inter nouem diẽs à morte defuncti, tom. 1. fo. 91. n. 47.

Executio per vim actus petitur libellum offerri litem vẽ cõtestari non est necessẽ, to. 1. fo. 94. n. 1. vbi latẽ traditur, quo ordine sit via executiua procedendum & qualiter intentatur, n. 13.

INDEX.

Executio sententiæ extra territorium iudicatis quomodo faciendâ, tom. 1. fol. 94.
 n. 3. vel si virtute contractû petatur coram iudice loci contractus, n. 6. & 7.
 Executio virtute contractus peti potest coram iudice loci contractus sibi inueniatur debitor, si nō inueniatur etiam ad requisitionē iudicis nō remittitur per iudicē sui domicilij, nisi in dicto contractu reus se submiserit foro loci contractus vel talis casibus, & tunc quomodo fiat executio, to. 1. fo. 94. n. 8. 9. & 10.
 Executio virtute contractus in quo reus renuntiabit proprio foro se submittens de foro aliorum iudicium quomodo faciendâ, to. 1. fo. 95. n. 12.
 Executio coram quo iudice petendâ, to. 1. ibid. n. 1. vsque ad n. 14.
 Executio qualiter petendâ, to. 1. fo. 97. numer. 183.
 Executio in personâ, & bonis debitoris faciendâ est si personali actione tenetur sed quando hypothecaria intentatur in re hypothecaria, fieri debet, to. 1. fo. 96. n. 26. & 27.
 Executio tam pro quantitate debiti, quam pro expensis sit, ibi. n. 28. & quæ expensarum appellacione contineantur, n. 29.
 Executio prius immobilibus rebus faciendâ cū fideiussore de evicitione si in immobilibus prius fiat est nulla quib⁹ deficiente rebus realiter reus capitur, nisi sit persona privilegiata, & quæ sint personæ priuilegiatæ, to. 1. fo. 97. n. 32. 33. & 34.
 Executio in quibus rebus fieri nō possit, to. 1. ibid. n. 34.
 Executio instrumenti equiparatur executioni sententiæ, to. 1. fo. 105. n. 34.
 Executio realis vel personalis cum seripso test abstinendum est à censuris ecclesiasticis, to. 2. p. 4. c. 1. in 33. n. 38.
 Executio fieri potest in finibus beneficij iam perceptis, pat. 2. cap. 1. n. 74. fo. 36.
 Executionem habet pactam iuramentum decisionis à parte parti delatum, to. 1. fo. 92. n. 52.
 Executionem habet paratam confessio parata in iudicio facta, ibi. n. 53. & ibi quæ debeat confessio continere, ut exequi possit, & an facta confessio ob contumaciam partis exequi possit, ibi. n. 54.
 Executionem habet paratam transactio coram iudice, vel rebellionē facta, ibi. n. 55. & 56.
 Executio paratâ quæ habeant remissionem

siue, tom. 1. fo. 92. n. 56.
 Executionē petens debet potestate se esse paratū recipere in solutione debiti, omne quod solutum apparuerit, & cur id fieri oporteat, to. 1. fo. 96. n. 18. 19. & 20.
 Executionem petens debet iurare de malitia eod. n. 18. & 21.
 Executionem exceptio impediens legitima esse debet, to. 1. fo. 98. n. 49.
 Executionē impediunt exceptio solutionis pacti de non petendo vsurarij, id est, quod sit vsurarius contractus, vel vi aut metu celebratus falsitatis contra substantiam instrumenti secus contra accessoria vel tñ hypothecâ vel pœnâ, to. 1. fo. 100. n. 1.
 Executionem impedit exceptio nullitatis instrumenti proueniens ex defectu solemnitatis veluti si contractus à filio familias scholarij, vel pupillo sine auctoritate fuerit celebratus patris, vel tutoris, aut eiusmodi, vel cum solutio destinata in tempus quod debitor extiterit heres alicuius, to. 1. ibid. n. 3. & 4.
 Executionem impedit exceptio quod solutio destinata si cū aliquis vxorē duxerit, vel si obligatio à muliere facta sit sine cōsensu mariti, quæ exceptiones oppositæ licet nō probantur intra decē dies oppositionis admittuntur dicto n. 4.
 Executionem impedit exceptio non numeratæ pecuniæ si intra biennium opponatur quo casu probatio contrarij incumbit creditoribus, to. 1. ibid. n. 5.
 Executionem impedit exceptio rei non traditæ, ibid. n. 6.
 Executionē impedit exceptio reconuentionis si durante iudicio executorio decē dies sit iudicium, n. 7.
 Executio nō impedit exceptio omnis probabilis in continentia, eod. n. 7.
 Executionem impedit exceptio compensationis, ibi. n. 8.
 Executionē impedit petitio restitutionis in integrum per minorē facta contra iuramentum vel sententiam, ibi. n. 9.
 Executionem impedit exceptio quod ratum sit debiti instrumentum non continetur, to. 1. fo. 100. n. 10.
 Executionē impedit exceptio quod instrumentum nō est publicum, nec authenticum si contrarium à producere probetur intra decē dies præterquā si agatur de modico præiudicio, to. 1. fo. 101. n. 16.
 Executionē impedit exceptio quod dies solutionis non celsit quāuis iudex ex officio debet repellere creditore ante diem

agen-

agentem, nisi debitor sit suspensus de fu-
ga, ibi. n. 7. 17. 18. & 19. *ibid.*
Executionem impedit exceptio penden-
tie compromissu, to. 1. fo. 10. n. 20. q.
Executionem petitam virtute compromis-
si, vel sententia arbitri, quae exceptiones
impediant remissio, to. 1. ibi. n. 21. & ibi
quae requirantur pro forma, vt sententia
arbitri exequatur, *ibid.*
Executione impedit exceptio, quod sum-
ma pro qua petitur non est comprehen-
sa in instrumentis, ibi. n. 23. q. 2. *ibid.*
Executionem sententiae criminis alicuius
libet legitima exceptio impedit, ibi. n. 23.
Executionem impedit exceptio iuramenti
appositi in contractu de se valido inter
laicos in foro ecclesiastico non impedit
imò ius exequendi perpetuatur, neque
decennio amittitur, to. 1. ibi. n. 25. *ibid.*
Executionem impedit exceptio quae ori-
tur in ipsa executione factioe missionis
alicuius solemnatis, ibi. n. 26. *ibid.*
Executionem impedit exceptio, quod in-
strumentum praedictum non est princi-
pale, quantum de eius tenore testes depo-
nunt citata parte, *ibid.* n. 27. *ibid.*
Executionem impedit exceptio quolibet
quae impediret in provincia in qua fuit
celebratum instrumentum, to. 1. fo. 102.
n. 28. & 29. *ibid.*
Executionem impedit litis pendencia corā
iudice ecclesiastico super relaxatione iu-
ramenti appositi in contractu de se vali-
do, vel super contractu viuario, to. 1. ibi.
n. 30. & 31. *ibid.*
Executionem impedit quolibet exceptio,
quae de iure communi opponi poterat si
creditor renuntiaverit beneficium legum
Regni, to. 1. ibi. n. 32. *ibid.*
Executionem impedit, quod illud reddit
in efficax, ibi. n. 33. *ibid.*
Executionem impediunt plures exceptio-
nes legitimae intra decē dies probari, quae
referuntur remissio, to. 1. fo. 102. n. 34.
Executionem non impedit exceptio quae
ante sententiam (cuius virtute executio
petitur) fuit apposta, & nihilominus con-
demnatio secuta, ibi. n. 35. *ibid.*
Executione impediens exceptiones per
partem cōtempnū elapsis decē diebus pro-
bari nequeunt, to. 1. fo. 103. n. 39. *ibid.*
Executionem impediens exceptiones,
quando quis vult testibus longe absenti-
bus probare, quid obseruetur, to. 1. *ibid.*
n. 40. *ibid.*

Executionem paratam quae habeant, to. 1.
fo. 89. n. 2. & fo. 88. n. 1. *ibid.*
Executionem paratam quae hodie habeat,
& quo ordine in via executionis proce-
dat, & quae executionem impediat tra-
ditur remissio, fo. 88. n. 6. *ibid.*
Executione non parata habet sententia in au-
thoritate rei iudicis tractata, de qua exe-
cutio de arguitur ad executionem instru-
menti, to. 1. fo. 88. n. 1. & 3. *ibid.*
Executionem paratam habet sententia ar-
bitri arbitratoris, & amenableis compo-
sitoris, de iure Regio, secus de iure com-
muni, ibi. n. 4. *ibid.*
Executionem paratam habent de iure Re-
gio instrumenta publica, & quae non ha-
beant, ibi. n. 6. *ibid.*
Executionem paratam habet instrumentum
publicum carentia clausulae guarantee, to. 1. fo. 88. n. 9. vlt. ad 12. vbi. n. 10. ponitur formula clausulae guarantee, *ibid.*
Executionem paratam habent in foro ec-
clesiastico, quae de iure Regio in foro se-
culari, licet diversus sit procedendi stylus,
to. par. 3. c. vni. n. 1. *ibid.*
Executionem petens debet iurare de mali-
tia, to. 1. fo. 96. n. 18. & 21. *ibid.*
Executionem facta siue probata sint, siue
non exceptiones quid a iudice faciendū,
to. 1. fo. 103. n. 41. 42. & 43. *ibid.*
Executione facta si ab ultimae executionis
sententia fuerit appellatum quid seruetur
ibi. n. 43. & 44. *ibid.*
Executione petita iudex eorū quo petitur
potest recusari, to. 1. f. 104. n. 45. & 46.
Executione facta quando tertius opponi-
tur, vide oppositione tertij, vel oppositio
tertij. *ibid.*
Executione facta p̄conia in bonis mobi-
libus, & immobilibus, quo ordine profe-
renda, to. 1. fo. 109. n. 6. *ibid.*
Executionem mandatur instrumentum nō
solum contra contentum in illo verū cō-
tra eius haeredes pro hereditarijs portio-
nibus si prius haeres citetur, & liquideat
esse haeredem, to. 1. fo. 90. n. 30. & 37. &
fo. 91. n. 48. vbi praxis ponitur, & f. 95.
n. 17. *ibid.*
Executionem habet paratam depositum,
to. 3. fo. 47. n. 26. & instrumentum pu-
blicum, n. 18. & depositum, quando ha-
bet a n. 19. *ibid.*
Executione mandatum instrumentum contra
tercij singulare successorum, & possessorum
si specialis hypotheca continetur
in instrumento, & in eo debitor promissit

rit ferre illam non alienaturum secus
contra, to. 1. fo. 91. n. 49.
Executioni mandatur instrumentum nu-
do pacto compactum, to. 1. ibi. n. 31.
Executione petita iudex qui debeat obser-
uare, to. 1. fo. 96. n. 41 & 44.
Executionis vltimæ citatio id est, de tran-
sactis, y remate, in personam fieri debet,
sed si latitaret, vel absit contumaciter ad
domum fieri sufficit, & intra quod tem-
pus citatus reus debeat comparere, vel si
non comparuerit, quid sit obseruandus,
to. 1. fo. 98. nu. 43 & 46.
Executionis exceptio impeditus intra de-
ces dies propna & probari debet, neque
sufficit testes esse iuratos intra illos, nisi
examinati fuerint, nam postea examina-
ti non possunt nisi culpa iudicis, vel ad-
tarij non fuerit examinati, quæ culpa
non presumitur, nisi prævia protesta-
tione, to. 1. fo. 103. n. 37. & 38.
Executioni bona mandata, & in publica
substitutione distracta si non sufficiunt ad
solutionem datur præceptum iudicis
contra fideiussorem de cuius iudicio id est,
de saneamiento, to. 1. fo. 104. n. 47.
Executionis via cur inuenta, to. 1. fo. 85.
num. 1.
Executioni non mandatur instrumentum,
nisi sit originale, to. 1. fo. 88. n. 42.
Executioni mandati potest instrumentum
publicum, licet in ea non fuerit opposi-
tum verbum, promitto, ibi. n. 13.
Executiva via prosequi potest, qui ordina-
rio prius agerat relicto expensis parti-
aduersæ, to. 1. fo. 94. n. 2. & si 102. n. 31.
Executiva via coram diuersis iudicibus se-
mul intentari potest, neque litis pendē-
tia coram vno impedit executionem pe-
titam coram alio, to. 1. fo. 95. n. 14.
Executiva via efficitur ordinaria tertio op-
posito interueniente, to. 1. fo. 104. nu.
1. & 2.
Executionum mandatum iudicis, quæ cō-
tinere debet, to. 1. fo. 94. nu. 23.
Executorium mandatum manu iudicis, &
tabellionis scriptum absque debitoris
citatione, creditor datur, vt eo quando
voluerit vtatur, ibi. n. 4. & si prius exe-
cutori detur executio erit nulla, ibi. nu.
38. & ibi, quando possit appellari ab eo
mandato, & quando non.
Executoriū mādātū sine citatione decerni
obtinuit praxis, to. 1. fo. 95. n. 25.
Executori non debetur sportulæ donec in-
tegre satisfactum sit creditori de principa-

li expensis, to. 1. fo. 98. n. 30. vbi plura de
sportulis remittit.
Executori non debentur sportulæ si tem-
pore quo requiritur debitor ab eo cum
executorio præcepto, vel in continenti
soluere, vel ostendat soluisse, nisi in itin-
ere sit, vt in expeditione præcepti,
ibi. n. 30. in fin. & n. 31. & quando dica-
tur in continenti soluere, n. 32.
Executori debetur decima post factā exe-
cutionem licet terminū solutionis à cre-
ditore prorogetur debitori, eod. nu. 32.
Executata bona distracta non potest debi-
tor retinere intra quadriennium, vt vul-
gata dicunt, nisi id iudices Supremi ex
iustis causis fecerint, & quæ sint iustæ
causæ, to. 1. fo. 104. n. 49.
Executata bona, & distracta debitor potest
retrahere immobiliā intra nouē dies mo-
biliā intra triduum, to. 1. ibi. n. 49.
Executorum bonorum quæ publica sub-
stitutione venduntur debetur gabella
licet executio per superiorem fuerit re-
uocata, quantum Salmanticæ contrariū
seruetur, to. 1. fo. 110. numero 13. sed
debitori tenetur soluere creditor gabel-
lam, ibi. id.
Executus si dicat se habere testes absen-
tes quomodo illi concedatur terminus,
to. 1. fo. 110. n. 7.
Executor reo decem dies qui sibi conce-
duntur ad probandas suas exceptiones
à die oppositionis currūt, licet ante præ-
conium se opposuerit, & qui terminus
in Lusitania concedatur, to. 1. fo. 98. nu.
40. cum tribus sequent.
Executata bona mobilia, siue immobilia,
quo ordine subhaudanda, to. 1. ibi. n. 39.
& iure communi obseruatur, ibi. nu.
42.
Exequendi instrumenti ius provincie in
qua fuit celebratum obseruatur, to. 1.
fo. 101. n. 28. & 29.
Exequi scriptura priuata, vt possit quæ re-
quirantur, to. 1. fo. 89. n. 30. remittit.
Exequendi ius cōtra singularem successo-
rem, etiam si ex sententia procedat non
transit, to. 1. fo. 92. n. 50.
Exequi sententiam potest vnus iudex alte-
rius, to. 1. fo. 94. n. 6.
Exequi vt possit scriptura priuata recogni-
ta debet esse, & quid requiratur, vt recog-
noscat, to. 1. ibi. nu. 14. & si à reo negata
fuerit, via ordinaria est agendū, ibi. n. 27.
Exequi non potest instrumentū delicti
ne minoris bñiti, excommunicati filij fa-
milias,

INDEX

- mas & mulieris coniugata, to. 1. ibid. nu. 17.
- R** Exequendi ius præscribitur decennio, to. 1. fo. 60. nu. 11. & exceptio elapsi decennij die quo agi potuit impedit executionem ibid.
- R** Exequendi ius quantis decennio præscribatur, etiam tamen potest debitum via ordinari ibid. n. 12. & 13.
- R** Exequendi ius decennio ammittitur etiam in annis edictibus verum ius exequendi non rescribitur decennio ratione futurorum annorum, ibid. n. 15.
- R** Exequendi ius etiam contra ecclesiam decennio præscribitur, eod. n.
- Exilij poenansi non obseruauerit delinquens decetatur tempus, & si exilium fuerit decet perpetuatur, si perpetuum poenantis imponitur, 1. tom. fol. 162. nu. 29. & 110.
- Exilij ad tempus appellatio si nō exprimitur tempus decennium sub intelligitur, ibi. nu. 11.
- Exilij poena imposta si nō dicatur ad tempus perpetuum exilium erit, ibi. numero 112.
- Exilij tempus debet esse continuum, & plura de exiliis remissis, ibi. num. 113. & 114.
- Expensarum condemnatio licet faciendafit iudex tamen non tenetur victum victori in expensis condemnare, nisi fuerit petite, to. 1. fo. 37. num. 37.
- Expensarum taxatio reservatur iudici proferenti sententiam, tom. 1. fol. 77. numero 24.
- Expensarum condemnatio nedum propter calumniam litigantis, verum etiam propter temeritatem fit, to. 1. ibi. n. 24.
- Expensarum condemnatione non excusatur qui de calumnia iurat, eodem numero 24.
- Expensarum condemnatio in dubio de expensis in lite factis, non de personali bus intelligitur, eod. n. 24.
- Expensarum probatio per allegantem se illas fecisse fieri debet, quæ probatio aliquando iuramento fit, & taxatur arbitrio iudicis, eod. num. 24.
- Expensarum appellatione in executione quæ contineatur. 1. tom. fol. 96. numero 29.
- Expensarum post litem contestatam factu ram condemnationem bene potest iudex facere, licet à parte non fuerint petite, 1. tom. folio 37. num. 38.

- F
- F**ama publica quam inducat probationem perse, & cum alijs adminiculis, 1. to. fo. 62. nu. 104. & 105.
- Fideiussor, ante & post obligationem interuenire potest constitutor post obligationem tantum, 1. tom. fo. 40. numero 55.
- Filiatio quomodo probetur, & probatio creditor matri contrarium asserenti, & stipendente super filiatione filius alienus est à patre si in quasi possessione sit, 3. to. fo. 83. n. 89. & 100.
- Filix absque voluntate patris contrahenti matrimonio à dos debeatur, & quando, 1. to. fo. 55. à nu. 12.
- Filius familias, partem non potest cōuenire, nisi venia à iudice petita, 1. to. fo. 29. n. 4. idem in filio emancipato, & genero seruandum, n. 6. & 7. & si contra fecerint quomodo puniendi, n. 10.
- Filius familias sine patris consensu, etiam in aduentitjs aliquem conuenire non potest, licet pater in his non habeat usufructum, nisi pater si absens, & filius maior, fo. 29. to. 1. n. 15. 16. 17. & 18. & forma qua pater petit nomine filij.
- Filius familias super bonis castribus, vel quasi, beneficiis, vel spiritualibus absque patris consensu potest cōuenire extraneum, to. 1. fo. 30. num. 20.
- Finibus constituendis quatuor remedia sunt iure prædicta, & quæ sint, 3. to. fol. 66. n. 10.
- Fiscales episcoporum qualiter suum ministerium exercere debeant, to. 2. part. 4. c. vnic. n. 1.
- Fiscalis quis possit creari, & quis creari fiscalis, 1. tom. fol. 117. à nu. 3. ad numerum 6.
- Fiscalis quando non admittatur ad denuntiandum, & quando in expensis condemnatur, ibi. eod. n. 6.
- Fiscalis episcopi esse debet sacerdos, & qualis, to. 2. fo. 11. nu. 6. & 7. & quid in eorum creatione seruandum, ibi. num. 8. & 9.
- Fori & styli legibus, vt causa terminatur quid requiratur, 1. to. fol. 16. num. 29. & quid significant forus, & stylus, nu. 33. remissum.
- Foro generali derogatur municipali, 1. to. fo. 16. nu. 34.
- Forum rei actor sequitur, 1. to. fo. 27. co. 3. num. 65.